

39

BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM MEDII RECENTISQUE AEVORUM

REDIGIT LADISLAUS JUHÁSZ, SZEGED (HUNGARIA)

SAECULUM XVI.

STEPHANUS TAURINUS
OLOMUCENSIS

STAUROMACHIA
ID EST
CRUCIATORUM SERVILE BELLUM
(SERVILIS BELLI PANNONICI LIBRI V)

EDIDIT
LADISLAUS JUHÁSZ

MCMXLIV. — K. M. EGYETEMI NYOMDA, BUDAPEST

BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM MEDII RECENTISQUE AEVORUM

REDIGIT LADISLAUS JUHÁSZ, SZEGED (HUNGARIA)

SAECULUM XVI.

STEPHANUS TAURINUS
OLOMUCENSIS

STAUROMACHIA
ID EST
CRUCIATORUM SERVILE BELLUM
(SERVILIS BELLI PANNONICI LIBRI V)

EDIDIT
LADISLAUS JUHÁSZ

39 kot

~~114.921~~

114.931

INTRODUCTIO.¹

*I. — De vita operibusque Stephani Taurini Olomucensis.*²

A) Vita.

Stephanus Taurinus³ circa annum 1485.⁴ Olomuntii⁵ familia Morava,⁶ quae origine, sicut e nomine originali conicimus, Germanica⁷ erat, natus est, nomen enim eius familiare Stieröxel⁸ fuit, quod iuvenis postea, certo Viennae, more aetatis humanisticae in Taurinum mutavit. Stephanus noster prima litterarum elementa in civitate natali didicit.⁹ Patronus eius primus iam Olomuntii Augustinus Moravus Olomucensis¹⁰ secretarius Uladislai II. Hungariae (1490—1516.) et Bohemiae (1471—1516.) regis, postea vicecancellarius eiusdem regis factus est, quo commendante, ut credimus, alios patronos, Stanislaum Thurzo (s. Thurzonem) episcopum Olomuncensem et fratrem eius Iohannem episcopum Vratislaviensem (Breslau) sibi comparavit.¹¹ Amici eius Olomuntii fuerunt Venceslaus et Hadrianus¹² de Wylhartycz¹³ Moravi fratres.¹⁴ Fieri potest, ut iam ibi in ordinem Praemonstratensium¹⁵ assumptus sit. Trium patronorum, praesertim autem — sicut suspicamur — Iohannis Thurzo¹⁶ patrocinio usus studiis Olomuntii finitis circa annum 1504.¹⁷ Viennae in numerum scholarium nationis Hungariae¹⁸ facultatis artium universitatis inscriptus est, ubi anno 1507., sed ante diem 14. mensis Aprilis magister artium,¹⁹ mox doctor artium et iuris utriusque²⁰ factus est. Die 27. mensis Iunii a. 1507. Taurinus magister in honore Sancti Ladislai regis Hungariae (1077—95.), patroni scholarium nationis Hungariae Viennae studentium orationem habuit.²¹ Magistri eius celebriores in universitate Viennensi fuerunt Thomas Resch (Velocianus) et Georgius Tannstetter (Collimitius).²² Aliquot carmina iam hic ab eo esse composita credimus.²³ Amicos sibi comparavit Ioachimum Vadianum (Watt) Helvetium,²⁴ Adrianum Wolphaardum,²⁵ Collimitium prius magistrum, Richardum Bartholinum,²⁶ Rudolphum Agricola^m (Baumann) Iuniorem Rhetum²⁷ et fortasse Martinum Thyrnavinum.²⁸ Viennae adiutor eius factus videtur Georgius marchio Brandenburgensis,²⁹ tutor Ludovici regis iunioris (1508—16.), postea regis Hungariae et Bohemiae (1516—26.), quo et fratribus Thurzo et Augustino Moravo adiuvantibus — studiis Viennae finitis — circa annos 1509.³⁰ vel 1510. vel prima parte anni 1511. iurisconsultus³¹ in aulam Thomae Bakócz archiepiscopi Strigoniensis³² (1497—1521.) et cardinalis (1500—) devenit, quem anno 1511. exeunte Romam comitatus est, unde una cum archiepiscopo anno 1513. exeunte in Hungariam reversus est, etquidem primum Strigonium, inde autem mense Martio anni 1514. Budam.³³ (Vadianus et Collimitius autumno anni 1513. — Taurino amico absente — una Budam profecti sunt.³⁴) Taurinus exeunte Aprili anni 1514. Buda ad Vadianum scribit se continuis cardinalis ceterisque id genus legationis suae inevitabilibus officiis

esse praepeditum.³⁵ Interea enim archiepiscopus promulgavit secundum bullam Leonis X. papae bellum crucigerorum contra Turcas; certe ea de causa Taurinus legatus cardinalis in quasdam Hungariae partes missus est, maximam autem partem certe Budae et Strigonii morabatur. E bello crucifero autem mox (a mense Maio usque ad Septembrem) duce Georgio Dósa (Székely, Zeglius, Zeclius) bellum rusticum ortum est. Nunc iam fortasse his ex causis circa mensem Maium missus est Taurinus a cardinale Viennam — ut credimus — ad Maximilianum caesarem³⁶ (1493—1519.). Ibi amici Vadianus, Collimitius et Iacobus Spiegel iureconsultus et secretarius caesareus in convivium Socraticum vocaverunt.³⁷ Mox rediens iam Strigonii invenisse videtur Agricola Cracovia tunc redeuntem,³⁸ quem fortasse iam scholaris Viennensis cognoverat. Taurinus tota aetate hic (et fortasse Budae quoque) morabatur, cum alia legatione ab archiepiscopo mandatus est. Ut credimus, circa ineuntem mensem Septembrem³⁹ — finito bello rustico — Olomuntii apud Stanislaum Thurzo, Nissae⁴⁰ (Neisse in Silesia Prussica) apud Georgium marchionem et Iohannem Thurzo legati munere functus est. Olomuntio epistolam misit Vadiano, quam nec Vadianus accepit nec nos habemus.⁴¹ Nissae ab Iohanne episcopo ad symposion Socraticum vocatus est, cui praeter marchionem Venceslaus de Wylhartycz quoque aderat, ubi de bello rustico (nuper finito⁴²) quoque mentio facta est, cuius scribendi consilium Taurino ab episcopo⁴³ datur. Taurinus iam circa medium mensem Octobrem,⁴⁴ ut suspicamur, una cum Iohanne Borgbirio Nissenomathematico Strigonium in aulam archiepiscopi reversus est,⁴⁵ cum enim Agricola die 28 mensis Octobris a. 1514. Viennam profectus est, epistolam Taurini quoque secum portavit.⁴⁶ Poeta noster mox Strigonii⁴⁷ non opus historicum, sed carmen epicum componere aggressus est. Taurinus a. 1515. monasterium Praemonstratensium Obrowiczense⁴⁸ adiit, ubi in quodam diplomate se ut canonicum ecclesiae collegatae ad Sanctum Petrum Brunnensis ac Liegniczensis ascripsit.⁴⁹ Quando Taurinus canonicus factus sit, ignoratur; anno superiore verisimile est, cum Nissae moratus est.⁵⁰ Taurinus interea in aula Strigoniensi cardinalis quamvis multis obsequiis obstrictus⁵¹ carmen epicum conscripsit et usque ad medium mensem Aprilem a. 1517. lima quoque excepta paene ad finem perduxit.⁵² Strigonii vel Budae cognovit Iohannem de Megereche, canonicum Albae Iuliae (Gyulafehérvár in Transilvania) et archidiaconum Colosiensem (Kolozs in Transilvania), quem prima parte anni 1515. secretarium regium fuisse novimus. Megerechensis nonnullas inscriptiones Romanas a se in Dacia (Transilvania) repertas Taurino tradidit, quae posterius Indici Abcdario insertae sunt.⁵³ A. 1515. Borgbirius, quamvis non multo post, quam Strigonium pervenit, Viennam repetiturus erat,⁵⁴ certe Taurini suasu et in Hungaria remansit et quendam libellum (de solis et lunae eclipsibus a. 1516.) composuit cardinalique Kalendis Ianuariis a. 1516. dedicavit; huic libro Taurinus quoque Phalaecium quoddam in laudem mathematici compositum adiunxit.⁵⁵ Taurinus exeunte anno 1516. quoque Strigonii morabatur, nam a Vadiano in epistola die 11. mensis

Decembris eiusdem anni scripta epistolas Augustini Moravi Olo-mucensis ad eum (Vadianum) scriptas rogat, quas Iohannes Thurzo — certe Taurino adiuvante — edere voluit.⁵⁶ Miseritne Vadianus epistolas Taurino necne, ignoramus; quia Taurinus iterum de silentio Vadiani conqueritur,⁵⁷ fieri potest, ut nunc quoque frustra rogavit amicum, epistolae enim non editae sunt. Taurinus Iohanne de Megereche die 15. mensis Aprilis a. 1517. mortuo⁵⁸ in eius locum, ut certo putamus,⁵⁹ canonicus Albae Iuliae (Gyulafehérvár in Transilvania), quo mox Buda⁶⁰ proficiscitur, electus est; ibi archidiaconus et vicarius et iurisconsultus quoque fit.⁶¹ Ibi tum patronus eius Franciscus de Warda episcopus Transilvanus Albae Iuliae praesidens⁶² est, cuius in aula Adrianus Wolphardus,⁶³ quem fortasse iam Viennae cognoverat,⁶⁴ Thomas Pellaeus et Udalricus Budensis morabantur.⁶⁵ Praecipue cum Adriano amicitia coniunctus est. Novem menses autem iurisconsultus noster multis rebus ecclesiasticis admodum occupatus carmen epicum limare tempus non habuit, immo in diutinum et gravem morbum incidit; quamquam medicus Andreas Selingus⁶⁶ Cibirio (Nagyszeben in Transilvania) accersitus libros quoque ei attingere vetuisset, aegrotus et certo postea tandem sanus factus⁶⁷ ab ineunte anno 1518. usque ad finem eiusdem anni (Dedicationem ad Georgium marchionem Kalendis Ianuariis a. 1519. Albae Iuliae scripsi) ultimam manum Stauro-machiae imposuit.⁶⁸ Quamvis Uladislavus II. rex a. 1516. mortuus est et Taurinus a. 1518. exeunte carmen epicum finivit, in Stauro-machia de Ludovico II. rege (1516 - 26.), filio Uladislav regis mentio non fit, de quo — ut vaticinatio post eventum est — Taurinus loquitur.⁶⁹ Ibidem Wolphardus quoque carmen epicum de bello rustico composuit, quod autem periit;⁷⁰ fieri potest, ut opera sua una elaboraverint.⁷¹ Indicem Abcdarium Stauro-machiae duobus mensibus (Ianuario et Februario⁷² a. 1519.) composuit (Epilogum Albae Iuliae, aedibus suis die 6. mensis Martii a. 1519. scripsit). Totum sic opus perficiens manuscriptum ad Udalricum Fabri Rhetum professorem universitatis Viennensis et Franciscum Siculum Transilvanum⁷³ — Vadianus tunc iam in patriam (in Helvetiam, Sanctum Gallum) reversus est — misit, ut excuderetur, qui carminibus suis adiunctis apud Iohannem Singrenium a. 1519.⁷⁴ excudendum curaverunt. Taurinus interea, ut credimus, iterum aegrotus factus est, quare Cibirium ad medicum Selingum profectus est, ubi die 11. mensis Iunii eiusdem anni (in vigilia Pentecostes a. 1519.) circa triginta quattuor annorum diem supremum obiit.⁷⁵ Opus excusum certo non vidit. — Taurinus multos patronos (Augustinum Moravum, Stanislaum et Iohannem Thurzo, Georgium marchionem, Thomam de Bakócz, Franciscum de Warda) habuit, quorum nec in aula nec in circulo litterario diu moratus versatusque est. — Linguam Hungaricam quoque aliquantulum didicit, cuius nonnulla indicia habemus.⁷⁶

B) Opera (ordine chronologico).⁷⁷

Ad nostram aetatem manserunt: 1. Quaedam elegia (a. 1511.).⁷⁸ — 2. Quidam Graecus trimeter iambicus in pentametrum Latinum versus (1512—13.).⁷⁹ — 3. Epistola I. ad Vadianum die 28. mensis Apri-

lis a. 1514. Budae scripta et Viennam missa.⁸⁰ — 4. Quoddam epigramma post Martialem⁸¹ compositum (a. 1514.).⁸² — 5. Epistola II. ad Vadianum die 23. mensis Octobris a. 1514. Strigonii scripta et Viennam missa.⁸³ — 6. Quoddam Phalaecium (hendecasyllabi) (1515 – 16.).⁸⁴ — 7. Epistola III. ad Vadianum die 11. mensis Decembris a. 1516. Strigonii scripta et Viennam missa.⁸⁵ — 8. Stauromachia (carmen epicum) una cum dedicatione et marginalibus et indice abcdario et epilogo (1519.).

Perierunt: 1. Oratio in laude Sancti Ladislai Viennae die 27. mensis Iunii a. 1507. habita.⁸⁶ — 2. Epistola Vadiano circa mensem Septembrem a. 1514. Olomuntii scripta et Viennam missa.⁸⁷ — 3. Epistola quaedam ad quendam nomine nobis ignotum die 11. mensis Decembris a. 1516. Strigonii scripta et Viennam missa.⁸⁸ — Certe nonnulla carmina minora et epistolae aliae plures quoque vel perierunt vel latent.

¹ Bibliographiam ad Taurinum atinentem nos in fine Introductionis collocavimus; libros, qui non ad ipsum Taurinum atinent, nos in commentariis citamus. — Errores minores scriptorum in Bibliographia memoratorum evidentes, ne commentarios nimis auferemus gravaremusque, unum post alterum refutari supervacaneum esse duximus, quorum igitur maiorem partem et quae aliquanti momenti sunt, in Bibliographia in fine singulorum librorum in par-
[] thesibus [] correximus.

² Hoc est primum idemque completissimum de Taurini vita scriptisque a nobis compositum, quorum indicia imprimis e Stauromachia et ex epistolis Taurini sodaliumque et ex libris coaevis hausimus.

³ Taurinus se ipsum Stephanum Taurinum vel Stephanum Taurinum Olomucensem nominat, amici eius Stephanum Taurinum vel Taurinum.

⁴ A. 1517. magister artium factus est (Wolphardus [v. comm. 17.] a. 1491. natus a. 1511. magister artium factus est. [Ernszt, pp. 5. et 7.])

⁵ Sive Olomuntia (Staur., 3., 275., Marg. 3., 275.). — De civitate eiusque claris doctisque viris Taurinus profusius loquitur in Ind. Abcd., 79–85. — Taurinus certo Olomuntii natus est; se ipsum Olomucensem et patriam Olomuntium (metropolim, urbem capitalem Moraviae, Ind. Abcd., 85.) et nativum (v. comm. 41.) nominat.

⁶ Taurinus se ipsum Moravum professus est: Ind. Abcd., 79.: Olomuntium Moravorum *nostrorum* metropolis. — Ceterum tantum Hanerus nominat eum Stephanum Taurinum Moravum Olomucensem. (Cf. Augustinus Moravus Olomucensis, Egidius Moravus [Arbenz, t. 24., p. 129.] Adrianus Vilharcus [Wylhartycz s. Wilharticz (v. comm. 12.)] Moravus [Ernszt, p. 41. (comm. 6. p. 40.)].)

⁷ Denis, p. 331.: Mich freut es den deutschen Namen des Verfassers entdeckt zu haben.

⁸ Sic inscriptum est nomen eius coeva manu involucro interno exemplaris Windhagiensis, etquidem scriptura illius aetatis: x pro chs (Denis, p. 331.; [v. comm. 7.]) — Sic (Stieröxel) nominant eum: Kemény, Arbenz, Szinnyi, Fögel, Pintér, Horváth, Hóman, Ernszt; Stieröchsel: Engel, Frankl, Márki, Buday, Császár; Stieröchl: Bartoniek; Stierochsl: Beöthy—Hegedüs; Stieröchs: Klimes; Taurinum hoc nomine non memorant: Wallaszky, Apponyi, Schrauf, Abel—Hegedüs, Tóth—Szabó; quia nomen Stieröxel primum Denis publicavit, Belius, Hanerus et Pray, quorum opera ante librum Michaelis Denis in lucem prodierant, hoc nomine Taurinum ignorant; quomodo scripserit Woike, nescimus, quia librum eius videre nobis non contigit.

⁹ Ind. Abcd., 82.

¹⁰ Ind. Abcd., 82.: . . patronum . . — Falso eum cognatum Taurini memorat Horváth, p. 210. — Taurinus ex affinibus tantum de Martino Iglaviensi (Iglau in Moravia) facit mentionem (Ind. Abcd., 83.). — Taurinus non cognatos, sed amicos et artiore amicitiae necessitudine sibi coniunctos nomi-

nat *meos*: Augustino meo (Arbenz, t. 24., p. 174.), Egidium Moravum meum (ibidem, p. 129.), Aegidius meus (ibidem, p. 174.) meo cum Venceslao de Wylhartycz (Ded. Staur., 1), meus . . . Richardus Bartholinus (Ind. Abcd., 56.). Fieri potest, ut ideo Horváth Taurinum Augustini Moravi cognatum crediderit.

¹¹ Ded., 4.: toti Thurzigenae domui omnia debeo. Ded., 1.: Ioannes. — Cf. Ded., 3. — Taurinum igitur Sigismundus Thurzo et Franciscus Thurzo episcopi, fratres Iohannis et Stanislai quoque adiuvabant et fortasse horum avunculus Alexius Thurzo.

¹² Adrianus Vilharcus (v. comm. 6.) Moravus hendecasyllabos scripsit ante editionem panegyrici ad Marcellum scripti Iani Pannonii a. 1522. Basileae editam. (Teleki, Samuel), Iani Pannonii opusculorum pars altera, Traiectum ad Rhenum (Utrecht), 1784., p. 282—84.; v. comm. 13.

¹³ Sive Wihartycz (Ind. Abcd. 83. bis) s. Vilharcus (Teleki [comm. 12.], p. 282.).

¹⁴ Ded. 1.; Ind. Abcd. 83., ubi alios quoque amicos enumerat; Ernusz, p. 41. (comm. 6. p. 40.).

¹⁵ Cum Taurinus die 27. mensis Iunii a. 1507., die Sancti Ladislai regis Hungariae (1077—95), patroni scholarium nationis Hungariae in universitate Viennensi studentium in laudem eiusdem orationem habuit, venerabilis vir memoratur (Schrauf, p. 262.; v. comm. 21.). — In epistola Taurinus ad Vadianum die 28. mensis Octobris a. 1514. scripta memorat se Strigoni cum hominibus *eiusdem* albi (sc. reverenda vestis ordinis Praemonstratensium alba est) existentibus vivere (Arbenz, t. 24., p. 128.). — Petrus Cerronius in epistola ad Iohannem Engel missa scribit Taurinum in diplomate quodam sublati monasterii Praemonstratensium Obrowiczensis a. 1515. testem, etquidem ut canonicum ecclesiae collegiatae ad Sanctum Petrum Brunnensis ac Liegniczensis adscriptum esse (Engel, p. XII.).

¹⁶ E. Dedicatione (1.) credimus.

¹⁷ Adrianus Wolphardus duodeviginti annorum (a. 1509.) in facultatem artium universitatis Viennensis assumptus est (Ernusz, p. 7.; cf. comm. 4.).

¹⁸ V. comm. 15., 19. et 21.

¹⁹ Etquidem semestri hiemali anni scholastici 1506/07. (tunc semester II [nunc I.] anni scholastici 1506., qui a die 13. mensis Octobris [festum Colomanni] a. 1506. usque ad diem 14. mensis Aprilis [festum Tiburcii] a. 1507. duravit), hoc enim modo in matricula universitatis Viennensis (Magistri arcium cuiuscunque status sive conditionis infra baronatum et prelatos minores) legimus: Anno Domini *millesimo quingentesimo septimo* sub procuracia mag. Georgii de Sancta Anna, sacre theologie professoris sunt intitulati magistri infrascripti a festo Colomanni usque festum Tiburcii: . . . Mag. Stephanus de Olmocz, dedit sol. 1, den. 2; idem factus est (sic pro fecit v. habuit) sermonem in die divi Ladislai (Schrauf, p. 49; v. comm. 75.).

²⁰ V. comm. 75.: . . . arcium ac iuris utriusque doctor . . .

²¹ Acta procuratorum a. 1507.: Venerabilis vir mag. Steffanus Olomucensis in patrocinio divi regis Ladislai concionem ad clerum (consuetudine hactenus observata) fecit, qui mercedem laboris sancto regi et nationi liberaliter obtulit (Schrauf, p. 262., v. praeterea comm. 19.). Schrauf in p. LXVIII. erronee scribit Taurinum in laude Sancti Ladislai regis bis, etquidem annis 1506. et 1507. orationem habuisse; arbitratus est enim orationem in Matricula (v. comm. 19.) et in Actis procuratorum memoratam non eandem, sed duas orationes fuisse. Scire enim debemus in matricula nomina magistrorum plerumque non tunc, cum magistri facti sunt, sed saepe posterius inscripta sunt; si autem fortasse non, tunc tantum mentio de oratione inscripta est posterius. Taurinus igitur a. 1507., sed ante 14. Apr. factus est magister, orationem autem de Sancto Ladislao die 27. mensis Iunii eiusdem anni habuit; parum credere possumus scribam primum de Taurino a. 1507. magistro facto, deinde de eiusdem oratione a. 1506. habita fecisse mentionem. Ceterum elucet Carolum Schrauf alia scripta, quam Matriculam et Acta, de oratione a. 1506. habita non habuisse: oratio a. 1506.: Mag. Steph. Taurinus de Olmocz (v. Matricula: comm. 19. et 75.); a. 1507.: Mag. Steffanus Taurinus Olomucensis (Acta procuratorum).

²² Taurinus in quadam epistola ad Vadianum missa complures magistros suos per Vadianum salvere iubet (Arbenz, t. 24., p. 118.; v. praeterea p. 129.)

²³ Carmen eius vetustissimum (elegia), quod novimus, a. 1511. editum est (Denis, p. 52.; v. inter opera Taurini inferius).

²⁴ Tres epistolae Taurini ad Vadianum scriptae ad nostram aetatem quoque remanserunt (v. inter opera Taurini inferius).

²⁵ V. comm. 17.

²⁶ V. comm. 10. — Ind. Abcd., 56.: Taurinus orationem Bartholini, quam in comitiis imperialibus mense Augusto Augustae Vindelicorum (Augsburg) habuerat, vidit necnon syntagma eorundem comitiarum athenis prelis excusa (sic; si vocabulum *excusa* in nomin. plur. neutr. gener. est, tunc oratio Bartholini quoque excusa est; fieri autem potest, ut Taurinus erronee habuerit syntagma femin. gener. pro neutr. gener. et tunc oratio non excusa sit: orationem igitur Bartholinus fortasse ipse Taurino in manuscripto tradidit).

²⁷ Fieri potest, ut Taurinus et Agricola Viennae amici facti sint. A. 1514. Strigonii in aula archiepiscopi una fuerunt. (Cf. comm. 38.)

²⁸ A. 1506. scholaris in universitate Viennensi fuit. (Horváth, pp. 262., 262.) — Scripsit carmen epicum, cuius titulus: Ad regni Hungariae proceres, quod in Thurcam bella movere negligunt (in hac Bibliotheca nunc excuditur).

²⁹ Cui Stauromachiam dedicavit. — Horváth (p. 202.) tantum Stanislauum Thurzo et Augustinum Moravum fuisse patronos Taurini erronee credit (Ded., 1.; v. comm. 16.; cf. comm. 11.).

³⁰ Taurinus a. 1507. factus est magister et mox doctor artium et iuris utriusque: doctoratus intra annos 1507. et 1509. vel anno 1510. eum esse assecutum credimus. (V. comm. 75.)

³¹ V. comm. 55. — Taurinus non solum Strigonii, sed etiam Albae Iuliae imprimis munere iurisconsulti functus est (cf. comm. 37. et 61.).

³² Strigonium s. Istrogranum: Esztergom — sedes archiepiscopalis.

³³ Totum iter Taurinus describit in libro I. Stauromachiae, vv. 101—337.

³⁴ Apponyi, Hung. p. 73., Germ. 74., Hung. 76., Germ. 77., Hung. 95., Germ. 96. — Klimes, pp. 67—68. (in commentariis p. 68. mendat typographica sunt: pro 1. legendum 2. et pro 2. leg. 3.).

³⁵ Die 28. — Arbenz, t. 24., p. 118.

³⁶ Certo ex causis maioris momenti et non amicorum causa Taurinus Viennam profectus est.

³⁷ In quodam libello a. 1515. excuso (Denis, pp. 121—23.) quaestiones geographicas continenti invenitur epistola responsoria Vadiani 16. Oct. 1514. ad Agricolam missa, quae epistola iterum edita est in editione Pomponii Melae librorum de situ orbis trium a. 1518. edita (Denis, pp. 186—88.; Arbenz, t. 24., pp. 254—56.; Abel—Hegedüs, p. 476.), in qua epistola legimus Taurinum iurisconsultum, virum optimum et doctissimum Roma reversum Viennae apud eum (Vadianum) Collimitumque et secretarium caesarem una se amica iucunditate oblectasse (Denis, p. 122.; Arbenz, t. 24., p. 256.; Abel—Hegedüs, p. 475.). Cum Vadianus scribit Taurinum *Roma reversum* Viennae constitisse, nonnulli (Högel [v. comm. 38.], Klimes [p. 66.]) credebant Taurinum Roma redeuntem una cum cardinale non Strigonium, sed cardinale separatim Viennam esse profectum. Quod certo non est verum, nam Taurinus clare scribit se Roma una cum cardinale Strigonium pervenisse (Staur. I. 172—80). Ceterum in hac epistola Vadianus scribit ad Agricolam se ab eo tempore, quo Viennae una fuerant, a Taurino nullam epistolam accepisse; Taurinus autem die 28. mensis Aprilis a. 1514. scripsit epistolam ad Vadianum, quae in epistolario Vadiani invenitur (Vadianus igitur accepit epistolam); si igitur Taurinus exeunte a. 1513. vel ineunte a. 1514. Roma reversus Viennae fuisset, Vadianus non scripsisset ad Agricolam 16. Oct. 1514. se ab eo tempore, quo Viennae una fuerant, a Taurino nullam epistolam accepisse. Certum est igitur Taurinum non multo post (nos mensem Maium fuisse credimus), quam epistolam exeunte mense Aprili ad Vadianum scripsit, Viennam esse profectum. Hoc igitur modo intellegere debemus Taurinum Roma reversum Viennae constitisse (ex quo loco obscuro errores quoque derivati sunt [v. comm. 38.]): Taurinus Roma rediens (ab eo tempore, quo Roma reversus est) tunc primum (circa mensem Maium) Viennae fuit. — De hoc convivio Taurinus in epistola ad Vadianum die 28. mensis Octobris a. 1514. scripta mentionem facit, cum scribit se cum Vadiano Viennae *Socratice* egisse (Arbenz, t. 24., p. 128.).

³⁸ Ex duobus libris in commentario nostro (37.) memoratis de Agricola Strigonium pervenienti certiores facti sumus (Arbenz, t. 24., p. 254.; Abel—

Hegedüs, p. 475.). — Fögel (1911.) falso scribit Agricola Taurino iam annis praeteritis Viennae, cum Taurinus Roma reversus viam suam per Vindobonam faceret, artissimo amicitiae vinculo coniunctum esse (Taurinus eodem anno, quo Viennae fuit, cum Agricola Strigonii congressus est, cum nec anni praeteriti dicendi sunt), idem Fögel duobus annis post (1913.) iam Taurinum cum Agricola in aula cardinalis congressum esse scribit. — Fieri potest, ut amicitia inter eos tunc incepta sit, cum Taurinus scholaris Viennae fuerit.

³⁹ Cum epistola Agricolae, de qua in quodam coetaneo (1515.) libro excusa nos in comm. 37. locuti sumus et quae de Taurino nullam mentionem facit et quae (Denis, p. 121.) die 25. mensis Augusti a. 1514. Strigonio data est (et ad quam Vadianus die 16. mensis Octobris a. 1514. respondit), Viennam ad Vadianum missa est, certe tabellarius dixit Vadiano Taurinum esse profecturum, Vadianus enim in epistola responsoria rogat Agricola, ut Taurinum, si adhuc Istrograni apud cardinalem degat, suo nomine impense salutet (Denis, p. 122.; Arbenz, t. 24., p. 256.; Abel—Hegedüs, p. 475.). — Ex qua epistola Vadiani coniectura fieri potest Taurinum ineunte mense Septembri iam Olomuntium esse profectum.

⁴⁰ Nos credimus Taurinum Olomuntio Nissam esse profectum et non Olomuntio in Hungariam et ex Hungaria Nissam. — Ceterum Márki (1889., p. 210.), quem Horváth (p. 202.) quoque sequitur, Taurinum a. 1515. Nissae moratum arbitratur, quod falsum esse credimus, nam Taurinus in Dedicatioe Stauromachiae (1.) de bello rustico nuper finito et non de bello circa ante annum finito loquitur, cum scribit marchionem bello cruciferorum angi. Marchio post annum iam de causis belli et de damnis a rusticis sibi illatis certo certos nuntios accipere potuit; primos certos nuntios tunc a Taurino accepisse videtur. — Ceterum Taurinus Kal. Ian. a. 1519. scribit se superioribus annis Nissae esse moratum (Ded., 1.).

⁴¹ Taurinus in epistola Strigonio die 28. m. Oct. 1514. missa scribit Vadiano (Arbenz, t. 24., p. 128.) se epistolium e nativo Olomuntio ad eum (Vadianum) dedisse, quando ad incunabula sua animi gratia nuper concessisset.

⁴² Iohannes episcopus enim stimulabat Taurinum, ut tam initium, quam exitum conscriberet (Ded., 3.).

⁴³ Dedicatio, 3.: ... dominatio sua reverendissima ... stimulabat, ut ... tam initium, quam exitum ... conscriberem ... (Márki [1889., p. 211.] verisimile esse credebat Taurinum iam Nissae hexametros Stauromachiae composuisse, quod nos ne verisimile quidem esse arbitramur, quia Taurinus ibi tantum aliquot dies eosque occupatissimos moratus esse videatur).

⁴⁴ Agricola in epistola quadam scribit ad Vadianum se propediem Viennam profecturum et a Taurino litteras secum Vadiano esse portaturum (Arbenz, t. 27., p. 148.). Quia epistolam Taurini die 28. mensis Octobris a. 1514. Vadiano scriptam Agricola portavit Viennam (Arbenz, t. 24. p. 129.), recte arbitratus est Arbenz hanc epistolam Agricolae mense Octobri a. 1514. esse scriptam. Quod et nos verum esse putamus: Taurinus circa medium mensem Octobrem, cum Agricola epistolam scripsit, Olomuntio et Nissa iam Strigonium reversus erat. Hac igitur occasione Taurinus Vadiano epistolam non misit. — Ceterum in epistola Agricolae de bello rustico quoque mentio fit.

⁴⁵ Taurinus die 28. mensis Octobris a. 1514. scribit ad Vadianum Iohannem Nissenum mathematicum non longo ante tempore in reverendissimi domini sui (sc. Thomae Bakócz archiepiscopi) aulicorum numerum adscitum esse (Arbenz, t. 24., p. 128.). Non igitur certum est, tantum credimus Borgbirium una cum Taurino Nissa Strigonium pervenisse.

⁴⁶ Arbenz, t. 24., p. 129; tota epistola in pp. 128—30.

⁴⁷ Epistola eius ad Vadianum scripta 28. Octobris 1514. *Strigonii* data est (Arbenz, t. 24., p. 129.).

⁴⁸ Obrowitz in charta geographica a nobis inveniri non potuit.

⁴⁹ Engel, p. XII. (epistola Petri Cerronii ad Iohannem Engel; v. comm. 15.).

⁵⁰ Vadianus mense Octobri a. 1514. eum canonicum non memorat (v. comm. 37.).

⁵¹ Dedicatio, 6.

⁵² Taurinus in Dedicatioe (8.) Stauromachiae scribit se Strigonii eam paene ad umbilicum perduxisse.

⁵³ Sive Megerechensis s. Mezerzius (apud Taurinum: Ind. Abcd., 129.),

Hung.: Megyericsei. — V. profusius: Ábel, Eugen, Johannes Mezerzius, der Begründer der dacischen Epigraphik, in periodico: Ungarische Revue, Budapest, t. 3. (1883.), pp. 373—83. et Barabás, Miklós (Nicolaus), Megyericsei János kolozsi főesperes (De Iohanne Megerechensi archidiacono Colosiensi), in periodico: Erdélyi Múzeum (Museum Transilvanense), t. 24. (nova series, t. 2.), 1907., Kolozsvár, pp. 111—31. et Temesváry, János (Iohannes), Pótlék Megyericsei János életrajzához (Addendum ad vitam Iohannis de Megereche), ibidem, p. 399., praeterea: Zamosius, Hanerus, Pray, Mommsen et Apponyi (Hung. p. 370., Germ. p. 378.) et Temesváry (comm. 58.) et Buday (1909., 1914.) et Horváth (index et p. 291.). — Megerechensis (una cum Ladislao Gereb s. [Hungarice] Geréb [Ind. Abcd., 9.]) primus inscriptiones Romanas in Dacia Romana (Transilvania) quaesivit, repperit et describens collegit. Inscriptiones a Taurino editas maximam partem a Megerechensi ei traditas credimus (Buday, 1914., p. 12., comm. 25., v. praeterea inferius, ubi de Stauromachia loquimur, et comm. 101.). Fieri potest, ut Taurinus inscriptiones omnes a Megerechensi collectas sibi descripserit.

⁵⁴ Taurinus in epistola 28. Oct. 1514. ad Vadianum missa scribit se Iohannem Viennam propediem repetiturum credere, qua iam pridem venerat, sc. ubi iam pridem fuerat (Arbenz, t. 24., p. 129.).

⁵⁵ Denis, pp. 320—21.; Engel. p. XIII., Ballagi. — Opus Borgbirii certe a. 1516. editum est. — Borgbirius Taurinum necessitudinarium et coalicum, iurisconsultum et philosophum non usquequaque contemnendum, hominum, qui vivant, omnium et festivissimum et facetissimum esse dicit (Denis, p. 320.).

⁵⁶ Arbenz, t. 24., pp. 174—75.

⁵⁷ Arbenz, t. 24., pp. 118. et 128.

⁵⁸ Temesváry, János (Iohannes), Újabb pótlékok Megyericsei János életrajzához (Addenda recentiora ad biographiam Iohannis de Megyericse [de Megereche, Megerechensis]), addendum 1., in periodico: Erdélyi Múzeum (Museum Transilvanense), Kolozsvár, t. 26. (nova seriei t. 4.), 1909., p. 309. — In quodam missali Iohannis de Megyericse nunc Strigonii in bibliotheca archiepiscopali asservato (sign.: L. II. 3.) coeva manu inscriptum est, quando Iohannes mortuus esset. Quia hoc missale nunc Strigonii est, certe credere possumus Iohannem ibi esse mortuum; quia autem Iohannes secretarius regis plerumque Budae moratus est, fortasse Budae obiit.

⁵⁹ Taurinus in dedicatione (6.) Stauromachiae Kalendis Ianuariis a. 1519. data scribit se *nuper* Strigonii fuisse, sub quo vocabulo *nuper* hic circa plus quam sesquiannus intellegendus est.

⁶⁰ Dedicatio, 9.

⁶¹ Dedicatio, 8. (protomystes: archidiaconus). Iurisconsultus: ibidem, 10. (Taurinus iuris utriusque doctor fuit). (V. comm. 31., 37., 55. et 75.)

⁶² Dedicatio, 8.

⁶³ Ernuszt, pp. 34—35. — Wolphardus, qui a. 1491. natus est, Viennae a. 1510. baccalaureus, a. 1511., magister artium (Ernuszt, pp. 5., 7.). (V. comm. 4., 17., et 25.); ab a. 1516. canonicus Albae Iuliae (Ernuszt, p. 36.). — In epistola Adriani ad Vadianum die 13. mensis Augusti a. 1518. Alba Iulia missa de Taurino quoque mentio fit (Arbenz, t. 25., p. 199.).

⁶⁴ V. comm. 17.

⁶⁵ Ernuszt, p. 39.

⁶⁶ Dedicatio, 11. — De quo vide in Staur. 1., 227—28. quoque.

⁶⁷ Scribit enim se diutina valetudine adversa esse invasum (Ded., 11.).

⁶⁸ Dedicatio, 10—13. et 29.

⁶⁹ Staur. 1. 213—26., 256—58.; 5. 478—86. (Ludovicus nempe, antequam rex factus esset, rex iuvenis s. iunior [1518—16.] fuit.) — Taurinus in Indice Abcdario iam de Ludovico rege loquitur: 28., 90., 105., nihilominus in Dedicatione Kalendis Ianuariis a. 1519. scripta: in titulo et 28.

⁷⁰ Dolendum est valde, quod carmen epicum Wolphardi ad nostram aetatem non remansit, qui certo nos meliore et magis historico quoque opere donavit.

⁷¹ In epistola ad Vadianum die 8 mensis Octobris a. 1517. Alba Iulia missa (Arbenz, t. 24., p. 197.) Wolphardus scribit se libellum de cruciferorum tumultibus bellisque Vadiano limae esse commissurum. (V. Ernuszt, p. 38. et comm. 2. et 4.; Teleki Samuel comes, Iani Pannonii opusculorum pars altera, Traiectum ad Rhenum, 1784., p. 276.).

⁷² Epilogus. 3.: Saturnalibus . . . vel stultorum feriis, id est: carnival, carnaval, carnevale s. carnevale, Fasching, farsang, ante Diem cinerum (a. 1519.: die 9. mensis Martii). — V. Karl Ernst Georges, Ausführliches deutsch-lateinisches Handwörterbuch, ed. 7., Leipzig, t. 1. (1882), col. 770.: Carneval: Saturnalia, quibus personati discurrent homines.

⁷³ Franciscus Siculus Transilvanus Viennae a. 1519. baccalaureus artium factus est (Frankl, 1873, p. 216.; Schrauf, p. 87.).

⁷⁴ Annus 1519. in libro non invenitur, certo autem eo anno impressus est; si enim posterius — post mortem Taurini — excusus esset, certe de mortuo poeta quoque mentio facta esset. Liber igitur impressus est, quin editores de mortuo Taurino certiores facti essent.

⁷⁵ Matricula magistrorum artium universitat's Viennensis a. 1507. (v. comm. 19.): Mag. Stephanus de Olmocz; supra Stephanus autem secunda manus — fortasse Udalricus Fabri Rhetus vel Franciscus Siculus Transilvanus (v. comm. 73.), qui Stauromachia excusa litterarum commercium cum Taurino habuerunt et certum nuntium fortasse ab Adriano Wolphardo vel Christanno Borbandino vel quodam amico Albae Iuliae vel in Transilvania de morte eius accipere potuerunt — inscripsit *Taurinus* et margini ascripsit: Hic erat vir egregius canonicus archidiaconusque ac vicarius Albe Iulie, arcium ac iuris utriusque doctor, quo vivente mag. Christannus Borbandinus de Enyedino ibidem regimen scole subibat, obiit Cibinii in vigilia pen'hecostes anno Domini 1519. (Frankl, 1873., p. 214. et comm. 1.; Schrauf, p. 49. et comm. 1. — archidiaconusque Frankl; artium Frankl; quo—subibat omittit Frankl). — Borbandinus a. 1515. scholaris, a. 1516. baccalaureus artium, a. 1517. magister artium Viennae factus est (Frankl, 1883, pp. 224., 216., 214; Schrauf, pp. 171., 86. et 52.). — Fieri magnopere potest, ut Borbandinus noster scholares Viennenses de morte Taurini certiores fecerit simulque scripserit se Albae Iuliae (ibidem) Taurino vivente, qui tunc mortuus est, certe, postquam magister artium a. 1517. factus est, rectorem scholae factum esse.

⁷⁶ In epistola ad Vadianum die 28. mensis Aprilis a. 1514. scripta (Arbenz, t. 24., p. 118.) haec legimus: Rescribe, rescribe, aber ich wyll dier auff ungerisch schreiben Harum palczatt (hodie: három pálcát: tres scipiones, tres virgas. — Si igitur Vadianus Taurino non rescribet, eum ter virga feriet — scribit Taurinus Vadiano per iocum). — Etymologia vocabuli Bornemyssa: Ind. Abcd., 28.

⁷⁷ Opera alia quoque Taurini ad nostram aetatem remansa in hac Bibliotheca quamprimum, cum fieri potest, edemus.

⁷⁸ Denis, p. 52. — Quae elegia in editione L. Flori Librorum Historiarum quattuor a Cuspiniano edita in lucem prodiit. Elegia dialogica est inter lectorem et librum.

⁷⁹ Arbenz, t. 24., p. 129. — Versum Graecum Taurinus in Latinum convertit, cum in Italia moraretur.

⁸⁰ Arbenz, t. 24., p. 118. v

⁸¹ Ep. l. 3. ep. 26.

⁸² Arbenz, t. 24., pp. 129—30. — Epigramma satyricum (ex sex distichis contans) in quandam canonicum compositum est.

⁸³ Arbenz, t. 24., pp. 128—30. — Epistolam Rudolphus Agricola Viennam secum portavit.

⁸⁴ Denis, p. 320.; Ballagi, p. 127. — Quod Phalaecium in libro Borgirii (v. comm. 55.) in laudem eiusdem compositum est. — In epistola Taurini quadam ad Vadianum die 11. mensis Decembris scripta haec leguntur: Proinde, cum tu sis necessitudine vetere mihi iunctus, non potui quorundam temeritatem seu sanguineam quandam crudelitatem, quas Taurinomastygae (sic pro Taurinomastigae) illi versiculis meis hendecasyllabis intulerint, tibi non facere copiam. Ita enim versiculos illos meos inverterant, ita adulteraverant, sic depravarant, ut eos, quamvis proprii faetus erant, prima fronte meos esse non cognoscerem. Nihilominus tamen eorum audacula facinora literatorie castigavi, quemadmodum tu ex epistola mea cognosces, cum tibi copias ostendet Aegidius meus, praesentium tabellarius . . . Commendo insuper tuae magnificentiae invidos illos et honoris mei Zoilos, quatenus illis verbalem tuam correctionem impertias, ut eos partim scelerum suorum, partim etiam audaciae, temeritatis atque ineptiarum paeniteat (Arbenz, t. 24., p. 174.). — Ex his verbis Taurini certiores facti sumus quosdam hendecasylla-

bos Taurini esse correctos et hoc modo editos. Certo credimus hos hendecasyllabos non esse alios, quam in libro Borgbirii Viennae editos.

⁸⁵ Arbenz, t. 24., pp. 73—75. — Epistolam Aegidius Moravus Viennam secum portavit. (Cf. comm. 84.)

⁸⁶ V. comm. 19., 21.

⁸⁷ V. comm. 41.

⁸⁸ Quae epistola (una cum epistola III.) missa est Viennam, in qua epistola haec leguntur: . . . Nihilominus tamen eorum audacula facinora literatorie castigavi, quemadmodum tu ex epistola mea cognosces, cum tibi copias ostendet Aegidius meus, praesentium tabellarius . . . (v. comm. 84.).

II. — De *Stauromachia*.⁸⁹

Hoc carmen epicum, cuius tituli in editione principali in pagina tituli *Stauromachia, id est Cruciatorum Servile Bellum*, ante librum I. autem *Servilis Belli Pannonici* lib. I. sunt, Taurinus exeunte anno 1514., quo bellum quoque finitum est, componere aggressus est et quamvis multis in aula archiepiscopi obsequiis impeditus totum circa mensem Aprilem a. 1517. iam paene ad finem — lima quoque excepta — perduxit, cum Albam Iuliam proficiscitur, ubi novem menses propter negotia opus limare non potuit, diu deinde aegrotatus et postea sanus factus exeunte anno 1518. tandem carmini ultimam manum imposuit, cui Kalendis Ianuariis a. 1519. dedicationem ad Georgium marchionem Brandenburgensem scriptam praeposuit. Singulos libros poematis numeris⁹⁰ et Marginalibus⁹¹ instruxit. Mensibus Ianuario et Februario anni eiusdem 1519. Indicem Abcdarium composuit et Epilogum die 6. mensis Martii a. 1519. scriptum ad caecum libri posuit. Deinde totum manuscriptum Viennam ad Udalricum Fabri Rhetum et Franciscum Siculum Transilvanum misit, qui more aetatis suae suis carminibus adiunctis certo eodem anno imprimendum curaverunt. Fieri potest, ut ipse Taurinus rogaverit Udalricum et Franciscum, ut librum imagine ligno incisa, quae cruciatum Georgii Zeglii illustraret, orna-
rent.⁹² Taurinus propter longinquitatem opus corrigere non potuit, qua de causa complura menda typographica libro irrepserunt. Quia Taurinus die 11. mensis Iunii a. 1519. Cibinii in Transilvania mortuus est, opus excusum videre iam non potuit.

De pretio carminis epici poetico nihil laudabile dici potest. Nec ipse Taurinus magni aestimavit, cum *Stauromachiam* suam nugas dicit.⁹³ Nec Georgius Dósa, nec Thomas cardinalis primas partes agunt, sicut nec *Batrachomyomachia* Homeri personam primam habet. Totum carmen — sicut Taurinus fatetur⁹⁴ — maximam partem e sententiis et versibus poetarum et scriptorum anti-

⁸⁹ *Stauromachia*, sicut Iohannes Capnio (Reuchlin) tunc — secundum pronuntiationem Graecorum tunc (et nunc) viventium — didicit, re vera *Stavromachia* pronuntianda est, quod vocabulum Taurinus ad analogiam *Batrachomyomachiae* finxit: *σταυρός* crux, *μάχη* pugna. Cf. Ind. Abcd., 112.: *Stauromachia* Graecis, Latinis crucis pugna dici potest. (V. comm. 95. et 96.)

⁹⁰ V. inferius editionem principalem.

⁹¹ V. inferius editionem principem. Marginalia nos separatim edidimus. Quae Marginalia certo ab ipso Taurino margini *Stauromachiae* ascripta sunt, cuius documento vide marginalia in libro I. ad versus 211., 230., 237., 239., 242., 248. et alios scripta.

⁹² V. inferius editionem principalem.

⁹³ Ded., 5.

⁹⁴ Ded., 20., 22. — Császár fontes Taurinianos accuratissime composuit.

qui et humanistici aevorum ut imago musiva (mosaic, mosaïque, mosaico, Mosaik, mozaik) compositum est, cuius, ut ita dicam, ossa sunt Batrachomyomachia⁹⁵ Homeri ab Ioanne Capnione (Reuchlin) in Latinum versa et a Vadiano a. 1510. Viennae edita.⁹⁶ Hexametri Taurini quandoque claudicant et licentia poetica antiquis scriptoribus non concessa saepe utitur.⁹⁷ Immo Taurinus nonnquam obscurus quoque dici potest, cui quid lucis plerumque fontes Taurini a nobis agniti afferunt. Verum totum opus ad lucernam compositum oleum olet, sicut et ipse poeta confitetur.⁹⁸

Non igitur pretium poeticum poematis, sed historicum a nobis aliquanti aestimandum est. Taurinus ipse scribit se decorum historiae servare studuisse contendisseque.⁹⁹ Ille enim tempore belli rustici Budae et Strigonii moratus et legatus archiepiscopi quasdam Hungariae partes peragrans permulta indicia documentaque, quorum vestigia in eius poemate quoque inveniri possunt, ad hoc tempus cognoscendum et vidit et collegit ita, ut carmen epicum fons belli rustici habendus sit.¹⁰⁰ Si Taurinus rerum scriptor fuisset, certe valde eximium opus — fontem primigenium — composuisset. — Magni praeterea a nobis aestimandae sunt inscriptiones Romanae in Transilvania (in Dacia Romana) partim a Iohanne Megerechensi, partim a Taurino repertae et indici Abcdario insertae,¹⁰¹ quarum editio princeps tunc primum in lucem prodiiit. Quia Taurinus certo non solum inscriptiones in Indice editas, sed alias quoque repperit, collegit et descripsit, iure ac merito inter primos, qui huic operae se tradiderunt studueruntque, numerandus est.

Ceterum permultas partes in Hungaricum in versibus originalibus convertit Márki (librum II. totum interpretatus est).¹⁰²

III. — Editiones.

Manuscriptum, sicut paene omnia manuscripta librorum eo tempore editorum deleta sunt, nec Stauromachiae iam habemus. Ad nostram aetatem remansit editio princeps (s), de qua editio altera (e) et partes selectae quoque editae sunt.

⁹⁵ Császár Batrachomyomachiam fontem Taurini ignoravit.

⁹⁶ Bartholomeus Frankfordinus Pannonius, Opera quae supersunt (ed. Anna Vargha in hac Bibliotheca, 1945.), pp. III. et comm. 10. (p. IV.) et p. VIII. et comm.*. — In pp. 18—23. edita est Batrachomyomachia a Iohanne Capnione traducta, quam Bartholomeus a. 1516. ex editione Vadiani iterum in lucem edidit. Taurinus certo editione Vadiani usus est, cum iam a. 1514. ex-eunte Stauromachiam componere aggressus est.)

⁹⁷ Exempli gratia: IV. 51., 59., 150. (heptameter), 418.; V. 444.

⁹⁸ Dedicatio, 7.

⁹⁹ Dedicatio, 25.

¹⁰⁰ V. opera Alexandri Márki de Georgio Dósa scripta (1883., 1913.). — Iosephus Eötvös in fabula Romanensi: Magyarország 1514-ben. (De Hungaria a. 1514.) (in 3 tomis, 1847.) opere Taurini usus est.

¹⁰¹ Et quidem decem inscriptiones (v. Bibliographiam: Mommsen). (Cf. comm. 53.) — Scaliger ex editione Taurini has inscriptiones cognovit et per Scaligerum omnino cognitae faciae sunt (Buday, 1914., p. 12.) — Zamosius (Szamosközi) de inscriptionibus Taurinianis audivit (Apponyi) et post Zamosium erronee scribit Hanerus Taurinum de lapidibus etiam Dacicis librum in Austria emisisse esse dictum.

¹⁰² Márki, 1889. — Idem, 1913., passim.

a) *Editio princeps.*

s¹⁰³ — [1519.],¹⁰⁴ Vienna. — Tit.: A1r.: Stephani Taurini Olomucen. Stauromachia, id est Cruciatorum Servile Bellum. Quod anno ab orbe redempto post sesqui millesimum quartodecimo et Pannoniam et collimitaneas provincias valde miserabiliter depopulaverat. In quinque libros summatim digestum. Eiusdem index eorum, quae in hoc opere visa sunt annotatu digniora. Infra hunc titulum impressa est imago ligno incisa cruciatum Georgii Dósa illustrans, cuius subscriptio est: Georgius Zekel.¹⁰⁵ — A1v.: Imago ligno incisa: Maria Virgo cum Iesu infans. — A2r—3v.: Dedicatio. — A4r.: Errata.¹⁰⁶ — A4v.: Haec duo carmina:

Udalricus Fabri Rhetus

Lectorem alloquitur, an hos legat libros, addubitantem.¹⁰⁷

Heus bone, quid frontem veluti iam percitus ira

Contrahis adversam? Nil, mihi crede, nocet.

Nil, mihi crede, subest sceleris, nil criminis usquam

Invidiae, lector, pellege, certus eris.

5 Non minor est nostro vates Taurinus in aevo,
Quam qui rupta canit Pergama, rura, capras.

Quin magis instituit vitam probitate fidemque

Canam demonstrat dogmate nempe sacro.

Crimina nobilium quae sunt plebisque profanae

10 Carpit nunc turbas, aeris et inde sitim

Nec verum tacuit, belli quae causa nefandi

Extiterit, lector, prendere rite potes.

Francisci Siculi Transilvani

Hexastichon.¹⁰⁸

Diruta Maeonio quantum vel Pergama vati

Debent vel rapidis vectus Ulisses aquis,

Quantum Roma suo debet victura Maroni

Et pius Aeneas, durus et agricola,

5 Taurino debet tantundem regna poetae,

Quae gaudent titulis, rex Lodovice, tuis.

— Deinde folia (r. et v.) numeris Romanis quoque numerata sequuntur: I(r.)—XXXVIII(r.) [B1r—16r.]: Stauromachia. Titulus libri I.: Servilis belli Pannonici lib. I. Supra paginas in folio verso: Servilis belli Pannonici, in recto: Liber I., Liber II., Liber III., Liber IIII., Liber V. scripti sunt. Versus singulorum librorum certo a Taurino decimalim numerati sunt,¹⁰⁹ pro numeris autem 110, 120, 130 ., 210 ., 310 tantum numeri 10, 20, 30 .

¹⁰³ Editionem describit Denis (pp. 329—30.) et Apponyi (Hung. n. 137. [p. 109.]. Germ. n. 137. [o. 110.]).

¹⁰⁴ Annus 1519., quo liber editus sit, in libro non impressus est, certo autem: cimus Stauromachiam eodem anno esse excusam, quo a Taurino Viennam exisset missam (v. comm. 74.).

¹⁰⁵ Quam imaginem transcriptam v. Engel, p. 2. innum., de qua in minore forma iterum (tertium) impressit Márki, 1913., p. 479.

¹⁰⁶ In libro I. 254., 274., 283., 285., 534., II. 24., IV. 335., V. 85., 194., 299., quae errata nos in Annotationibus Criticis quoque assumpsimus.

¹⁰⁷ Annotationes Criticae: tit. libros legat e - 11. caussa e - nefandi (mendum typographicum) e - 12. praehendere s, prehendere e

¹⁰⁸ Annotationes Criticae: tit. Fran. s, Franc. e - Transil. s, Transilv. e - exasticon (sic) se - 1. Dirruta se - 2. Ulysses e - 4. Eneas se

¹⁰⁹ Ideo versus numerati sunt (et folia quoque numeris Romanis similiter instructa), ut loci in Indice Abcdario facilius citarentur laudarenturque (cf. exempli gratia Ind. Abcd., 3.: Lib. 1. vers. 82., ubi in editione principali (v.

10 . . . , et pro 200, 300, 400 . . . numeri 100, 100, 100 . . . additi sunt. — Fol. XXXVIIIr. [16r.] post versum ultimum libri V. Stauromachiae: Tempus hominibus cotricula. — Fol. XXXVIIIv. [16v.] vacuum. — K1r—L6r.: Index Abcdarius (10 folia). — L6r. infra: Impressum Viennae Pannoniae per Ioannem Singrenium.¹¹⁰ — L6v.: Epilogus, cuius titulus: Stephanus Taurinus Olomucensis etc. Optimae Literariae Iuventuti. S. D. — Forma libri: in quarto. — Exemplaria editionis satis rara sunt.¹¹¹

b) *Editio altera.*

e — 1809., Vienna. — Monumenta Ungarica. Edidit Joh. Christianus Engel. Viennae. Sumtibus Antonii Doll bibliopolae. 1809. — Dedicatio: pp. 113—18. — Carmen Udalrici Fabri Rheti: pp. 118—19. — Carmen Francisci Siculi Transilvani: p. 119. — Stauromachia una cum marginalibus infra paginam — numeris commentarii adhibitis — positis: pp. 119—84. — Index Abcdarius: pp. 447—71.¹¹² — Epilogus: pp. 471—72. — Errata editionis Io. Engel: pp. 478—79.

c) *Editio particularis.*

1903., Budapest. — Analecta nova ad historiam renascentium in Hungaria litterarum spectantia. Iussu Academiae Scientiae Hungaricae ex scriptis ab Eugenio Ábel relictis cum commentariis edidit partimque auxit Stephanus Hegedüs. Budapestini, typis Victoris Hornyánszky. 1903. — Ex editione s hae partes editae sunt: Dedicatio 1—14., relictis quibusdam partibus sententiarum 4. et 14., 28—29. (pp. 445—47.). — Carmen Francisci Siculi Transilvani (p. 447.). — E libro I. Stauromachiae sine marginalibus 181—98. (pp. 447—48.), 237—38. et prior pars sententiae 239. (p. 448.), 242—49. (p. 448.), 261—73. (pp. 448—49.), e libro V.

Annotationes Criticas) chart. 2. ver. 82. invenitur Versus igitur certo Taurinus numeravit, in Indice Abcdario autem editores Udalricus Fabri Rhetus et Franciscus Siculus Transilvanus numeros foliorum locorum citatorum mutaverunt correxeruntque. — In duobus autem libris numeratio mendosa est usque ad finem utriusque libri: in libro I. versui 489. numerus (4)90 et in libro III. versui 149. numerus (1)50 sunt additi. Qui error ita evenire potuit, ut vel Taurinus vel editores Viennenses (Udalricus et Franciscus) post numerationem a Taurino factam singulos versus, etquidem in libro I. intra versus 481. et 489. et in libro III. intra versus 141. et 149. eiecerint, numerationem autem usque ad finem libri mutare neglexerint. — E libro V. quendam versum vel Taurinus vel Udalricus et Franciscus eiecerunt, numerationem autem mutaverunt, in libro enim V. nunc 499 versus sunt, ubi Taurinus certo 500 versus composuit. Si versus tunc eiectus est a Taurino, cum iam Indicem Abcdarium composuerat, correxit numeros in Indice Abcdario; idem Udalricus et Franciscus fecerunt in Indice Abcdario, si ii quendam versum e libro V. eiecerint. — Scire debemus in libro I. eundem versum bis (221. et 258.) provenire; fieri igitur potest, ut et ex libris I., III. et V. hoc modo singuli versus eiecti sint.

¹¹⁰ Quo igitur anno liber excusus sit, non elucet. (V. comm. 74 et 104.)

¹¹¹ In Bibliotheca Széchenyiana (Budapest, in Museo Nationali Hungarico), P. O. Lat. 835. c. — In Bibliotheca Apponyiana (Budapest, in Museo Nationali Hungarico), no. 137. — Duo exemplaria memorat Denis (p. 331.) in Bibliothecis Windhagiana et Prayana servata. — Item duo exemplaria memorat Engel (pp. XLII, comm. c et 113. comm. a) in bibliothecis Caesarea Vindobonensi Palatina (nunc Nationali), quod in fine mancum est, et Academiae Caesareae Regiae Equestris Theresianae (Viennae) custodita.

¹¹² Engel ideo Indicem Abcdarium in fine edidit, quia primum exemplari manco usus est (v. comm. 111.), deinde non manco (p. XIII., comm. c).

1—9. (p. 449.). Ex Indice Abcdario: 9. partibus priore et posteriore relictis, 129. parte in fine relictā (quod—clarius) (p. 449.). — Ex Epilogo: 3—4. nonnullis vocabulis in media sententiae parte relictis, 6. Valeto—MDXIX. (pp. 449—50.). — Hanc editionem particularem conferri necessarium esse non putavimus.

IV. — *De nostri textus condendi ratione.*

Nos — haec enim norma in scriptoribus recentioribus edendis adhibenda est — coniecturis, quantum fieri potuit, abstinuimus et praecipue tantum eos locos sanandos esse volumus putavimusque, qui inscitiae typographorum tribuendi sint, scire enim debemus Taurinum correcturam typographicam propter longinquitatem locorum (Vienna—Alba Iulia vel Cibinium in Transilvania) perficere non potuisse.

Quod ad scripturam Taurinianam attinet, vocabula, quae eo tempore quoque parum usitata fuerunt vel in quibus et ipse Taurinus (vel fortasse typographus) vacillabat, plerumque ad scripturam antiqui aevi revocavimus. Quomodo textus ad scripturam attinens a nobis tractatus est, in collectis, quae Scriptura inscribitur, inferius invenies.

Marginalia Taurini¹¹³, quae in editione principali marginibus apposita sunt, non marginibus apposuimus, sed separatim colligentes et conscribentes statim post carmen epicum edidimus.

V. — *Bibliographia.*¹¹⁴

Nec in opere bibliographico Caroli (Károly) Szabó et Árpád Hellebrant: Régi magyar könyvtár (Bibliotheca Hungarica vetus), t. III., partes 1—2., Budapest, 1896—98., nec in lexicis universalibus: A Pallas nagy lexikona (Lexicon magnum Palladis), tt. 1—18., Budapest, 1893—1900., et Révai nagy lexikona (Lexicon magnum Révianum), tt. 1—21., Budapest 1911—35., nec in lexicis litteraturalibus: Ferenc (Franciscus) Ványi Magyar irodalmi lexicon (Lexicon litteraturae Hungaricae), Budapest, (1926), et Lajos (Ludovicus) Dézsi Világ-irodalmi lexicon (Lexicon litteraturae mundi), tt. 1—3., Budapest, (1930—33.) de opere Taurini et de Taurino mentio fit.

Zamosius (Szamosközi), Stephanus, *Analecta lapidum vetustorum et nonnullarum in Dacia antiquitatum*. Patavium, 1593., praefatio; editio 2.: Frankfurti, 1598., praefatio. — [Citamus secundum Hanerum et Apponyi, no. 537. (pp. 369—70. Hung. pp. 377—78. Germ.) et Buday, 1914., p. 15., comm. 34., quo numero mendum typographicum inest, et Bartonek, no. 837. (p. 46.).]

Belius, Matthias, *Adparatus ad historiam Hungariae sive collectio miscellanea monumentorum ineditorum partim, partim editorum, sed fugientium*, t. 1., Pozsony, 1735., p. 282., comm. c.

Hanerus, Georgius Ieremias, *De scriptoribus rerum Hungaricarum et Transilvanicarum scriptisque eorundem antiquioribus ordine chronologico digestis adversaria*. Vienna, 1774., p. 109. — [Hanerus erronee dicit Taurinum a Belio Moravum Olomucensem esse nominatum. Apud Belium Taurinus non memoratur Moravus. — Hanerus secundum Zamosium iam haec dicit: (Taurinus) de lapidibus Dacicis librum in Austria emisisse dicitur. V. superius, ubi de Stauromachia loquimur.]

Pray, Georgius, *Index librorum rariorum Bibliothecae Regiae Universitatis Hungaricae*, t. II., Buda, 1781., p. 386. [Citamus secundum Engel, p. XIII. et comm. b.]

¹¹³ V. comm. 91.

¹¹⁴ Errores minores scriptorum in hac Bibliographia memoratorum evidentes post singulos libros in parenthesisibus [] correximus et non in commentariis, ne eos oneraremus.

Denis, Michael, Wiens Buchdruckergeschicht bis M.D.LX. Wien, 1782., pp. 52., 122., 320., 329.

Wallaszky, Paullus (sic), Conspectus reipublicae litterariae in Hungaria ab initio regni ad nostra usque tempora delineatus a Paulo Wallaszky. Ed. 1., Posonium et Lipsia, 1785., p. 128.; ed. 2., Buda, 1808., pp. 167—68. — [In ambabus editionibus in textu Taurinus memoratur (in commentario autem Taurinus).]

Engel, Iohannes Christianus, Monumenta Ungrica. Vienna, 1809., pp. XI—XIV. (de Taurino et Stauromachia eius), pp. 111—84., 445—72. (editio iterum edita), pp. 478—79. (errores typi in hoc libro commissi). (V. superius editionem e.)

Kemény, József, Erdélyi költők a XVI. század második tizedében (Poetae Transilvani secundo decennio saeculi XVI.). In periodico Új Magyar Múzeum (Museum Hungaricum Novum), t. 7. pars 1., Pest, 1857., pp. 419—20. — Idem in libro: Történelmi és irodalmi kalászatok (Spicilegium historicum et litterarium), in serie: Történelmi és irodalmi berek (Lucus historicus et litterarius), edit Ferenc (Franciscus) Toldy, t. 2., Pest, 1861., p. 90.

Kemény, József, A Dózsa-pórhad egykorú emléke (Monumenta coeva litteralia de bello rustico Georgii Dózsa). In periodico Új Magyar Múzeum (Museum Hungaricum Novum), t. 7., pars 1., Pest, 1857., pp. 449—50. — Idem in libro: Történelmi és irodalmi kalászatok (Spicilegium historicum et litterarium), in serie: Történelmi és irodalmi berek (Lucus historicus et litterarius), edit Ferenc (Franciscus) Toldy, t. 2., Pest, 1861., pp. 92—93.

Frankl (postea Fraknoi), Vilmos (Guilelmus), Adalékok az 1514-dik évi pórlázadás történetéhez (Analecta ad historiam seditionis rusticae a. 1514.). In periodico: Századok (Saecula), t. 6., Budapest, 1872., p. 431. et comm. 1. — [Frankl Taurinum falso episcopum Albae Iuliae, deinde Olomuntii fuisse dicit.]

Frankl (postea Fraknoi), Vilmos (Guilelmus), A hazai és külföldi iskolázás a XVI. században (De scholis Hungariae et exterarum nationum saeculo XVI.). Budapest, 1873., p. 214.

Mommsen, Theodorus, Corpus inscriptionum Latinarum. Vol. 3., pars 1.: Inscriptiones Asiae, provinciarum Europae Graecarum, Illyrici Latinae. Berlin. 1873., p. 153. et numeri 66. (Index Abcdarius, 51.), 69*. (107.), 70*. (49.), 71*. (40.), 860. (35.), 1070. (10.), 1266. (7.), 1317. (126.), 1443/III. (132.), 1452. (130.).*

Márki, Sándor (Alexander), Dósa György és forradalma, (Georgius Dósa et revolutio eius), Budapest, ed. 1., 1883., ed. 2. 1886., passim. — (Duae editiones tantum in paginis tituli inter se differunt.)

Ábel, Eugen, Johannes Mezerzius, der Begründer der dacischen Epigraphik, in periodico: Ungarische Revue, Budapest, t. 3., 1883., pp. 373—83., passim.

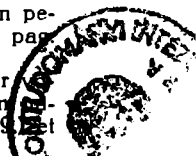
Márki, Sándor (Alexander), Dósa első költője (De primo poeta Georgii Dósa). In periodico: Katholikus Szemle (Conspectus Catholicus), t. 3., Budapest, 1889., pp. 210—43. — [Márki erronee dicit Taurinum iam a. 1515. canonicum Albae Iuliae et vicarium Francisci de Warda episcopi Transilvani fuisse.]

Fraknoi, Vilmos, Erdődi Bakócz Tamás élete (De vita Thomae Bakócz de Erdőd). In serie: Magyar történeti életrajzok (Bibliographiae historicae Hungaricae). Budapest, 1889., pp. 141. comm. 5. et 145. comm..*

Arbenz, Emil, Die Vadianische Briefsammlung der Stadtbibliothek St. Gallen. In periodico: Mitteilungen zur vaterländische Geschichte. Herausgegeben vom Historischen Verein in St. Gallen, series 3., t. 24., 1891., pp. 118., 128—30., 173—75., 256., 268. (Index); t. 25., 1894., p. 199., 480. (Index); t. 27., 1900., p. 148., 311. (Index); t. 30., Ergänzungsband, 1913., p. 210. (Index). — [Arbenz falso de Taurino ut canonico Olomucensi loquitur.]

Wotke, K., Der Olmützer Bischof Stanislaus Thurzo von Bethlenfalva 1497—1540. und dessen Humanistenkreis. In periodico Zeitschrift des Deutschen Vereins für die Geschichte Mährens und Schlesiens, t. 3., 1899. — [Citamus secundum Iosephum Fögel, 1917., qui in pag. 76. articulum in periodico in pagg. 237—88., in pag. 77. autem mentionem de Taurino in pag. 351. posuit. Error latet.]

Apponyi, Sándor, gróf (Alexander, comes), Hungarica — Magyar nemzetközű külföldi nyomtatványok (Hungarica — De impressis exterarum nationum ad Hungarica attinentibus), t. 1., Budapest, 1900., no. 137. (p. 109.)

pp. 95., 370. — *Idem* Germanice : Apponyi, Graf Alexander, Hungarica — Ungarn betreffende im Auslande gedruckte Bücher und Flugschriften. 1. Band. München, 1903., no. 137. (p. 110.) et pp. 96., 378.

Schrauf, Károly, A bécsi egyetem magyar nemzetének anyakönyve (Matricula nationis Hungaricae in universitate Viennensi), in serie: Magyarországi tanulók külföldön (Studentes ex Hungaria apud exterarum nationes), t. 4., Budapest, 1902., pp. LXVIII., 49., 262. et index (p. 419.).

Abel, Eugenius—Hegedüs, Stephanus, Analecta nova ad historiam renascentium in Hungaria litterarum spectantia. Budapest, 1903., pp. 445—50., 475. (V. superius inter editiones.)

Tóth-Szabó, Pál (Paulus), Szatmári György primás (1457—1524.) (De primate [archiepiscopo] Georgio de Szatmár), in serie: Magyar történeti életrajzok (Biographiae historicae Hungaricae), redigit Lajos (Ludovicus) Dézsi. Budapest, 1906., p. 168., comm. 127.

Beöthy, Zsolt (inchoavit et ducit), Badics, Ferenc (redigit), A magyar irodalom története (Historia litteraturae Hungaricae), ed. 3., Budapest, 1906., p. 242. Articulus: Hegedüs, István, Humanista hagyományok a XVI. században (Traditiones humanisticae saeculo XVI.) — [Erronee scribit Hegedüs Taurinum a. 1518. (pro 1519.) dedicationem scripsisse.]

Szinnyei, József, Magyar írók élete és munkái (De vitis scriptisque scriptorum Hungarorum). Tom. 13., Budapest, 1909., col. 43. (ad vocabulum Stieröxel).

Buday, Árpád, Újabb pótlékok Megyericsei János életrajzához (Addenda recentiora ad biographiam Iohannis de Megyericse [de Megereche, Megerechensis]), addendum 2., in periodico: Erdélyi Múzeum (Museum Transilvanense), Kolozsvár, t. 26. (novae seriei t. 4.), 1909., p. 310. et comm. 1.

Főgel, Iosephus, Quomodo rex Wladislaus cancellariaque eius de rebus litterariis meriti sint in Hungaria. Commentarii nonnulli de historia litterarum renascentium in Hungaria. (MCCCCXC—MDXVI.). Budapest, 1911., p. 22.

Főgel, József, II. Ulászló udvartartása (De aula Wladislai II. regis Hungarorum). (1490—1516.). Budapest, 1913., p. 78.

Márki, Sándor (Alexander), Dósa György (Georgius Dósa). In serie: Magyar történelmi életrajzok. Budapest, 1913., passim.

Buday, Árpád, Római felirattan (Scientia epigraphicae Romanae). Kolozsvár, 1914., p. 13. et comm. 25.

Főgel, József, II. Lajos udvartartása (De aula Ludovici II. regis Hungarorum). 1516—1526. Budapest, 1917., pp. 73., 77.

Ballagi, Aladár, Buda és Pest a világirodalomban (Buda et Pest in litteratura orbis terrarum). 1473—1711., t. 1. Budapest, 1925., p. 127. (no. 194.).

Bartonek, Emma, Magyar történeti forráskiadványok (Editiones fontium ad historiam Hungaricam spectantium), in serie: A magyar történelmtudomány kézikönyve (Enchiridium litterarum historicarum Hungaricarum), Budapest, 1929., t. 1., fasc. 3/b. p. 77. (n. 1342.).

Pintér, Jenő (Eugenius), Magyar irodalomtörténet (Litteratura Hungarica), t. 1. Budapest, 1930., pp. 701., 705.

Klimes, Péter, Bécs és a magyar humanizmus (Vienna et humanismus Hungaricus). In serie: Palaestra Calasantiana — A piaristák doktori értekezései az 1932. évtől (Dissertationes doctorales piaristarum ab a. 1932.), t. 5. Budapest, 1934., passim; v. Indicem.

Horváth, János (Iohannes), Az irodalmi műveltség megoszlása — Magyar humanizmus (De cultura litteraria divisa — Humanismus Hungaricus). Budapest, 1935., passim; v. Indicem, praeterea p. 292. (comm. ad pp. 200—06.) et p. 293. (comm. ad pp. 206—13.). — [Horváth erronee scribit Taurinum iam a. 1515. canonicum Albae Iuliae fuisse (p. 202—03.); errorem ab Alexandro Márki (1889.) mutuavit.]

Császár, Zoltán, A Stauromachia antik és humanista forrásai (De fontibus antiquis et humanisticis Stauromachiae). (Budapest, 1937.)

Hóman, Bálint (Valentinus)—Szekfű, Gyula (Iulius), Magyar történet (Historia Hungarica). Budapest, 1939., t. 2., ed. 6., p. 648. (t. 2.: Hóman.)

Ernusz, Johanna, Adrianus Wolphardus. In serie: Értekezések a magyarországi latinság köréből (Dissertationes de Latinitate Hungarica), t. 1., Budapest, 1939., passim; v. Indicem. (Dissertatio Hungarice scripta una cum extracto Latino.) — [Ernusz erronee scribit Taurinum a. 1509. et non 1507. magistrum artium esse factum.]

SCRIPTURA.

Abbreviatio : v. : vide

Scriptura Taurini plerumque deviavimus, quod saepe propter inconsequentiam facere cogebamur. Hac in parte eas scripturae formas composuimus, quibus Taurinus usus est, nos autem non accepimus. Formas compositas (equare, adequare) non memoravimus. Variantes lectiones omnes ad scripturam attinentes in Annotationes Criticas assumpsimus (non solum editionis s, sed etiam e).

Apud Taurinum (in editione s) sunt :

a pro e : symathrismos (*pro* symmetrismos)

ae pro e : *sing. abl. V. decl. :* coluviae ; *l. pers. pl. fut. imp. :* sequamur (*pro* sequemur) ; aedere (*et* edere), Argaeus, Baelides, caedere (*et* cedere), caena, caepisse (*sed* acceperisse), Chersonaesos, claeus, compraehendere (*pro* comprehendere [*sic in hexam.*]), Craetaeus (*pro* Cretaeus), depraeihendere, effaetus, faecisse (*et* fecisse), faecundus (*et* foecundus), faelix (*et* foelix), faetus (*et* foetus -us [*subst.*]), flaetus, Gygantaeus (*pro* Giganteus), Herculaeus (*et* Hercules), haeros (*et* heros), impraecatio, interpretari, laetalis, laetum, loquaela, maeta, Paegaseus, (*sed* Pegasides), plaebius, plebaeus (*et* plebeus), plaebis (*sing. gen. e plebs*), praelum, praemere (*et* premere), praeciosus (*pro* pretiosus), quaeque (*et* quemque), quaeunt, rhaete (*et* rhaete *pro* rete), saecurus (*et* securus), Theumaesus, traepidare

ae pro oe : caelestis (*sed* caeles), caelum (*et* coelum), caepisse (*et* cepisse [*e coepi*]), caetus (*et* coetus), Craesus (*et* Cresus), faedare, faedus -eris (*subst.*), maenia (*et* moenia), Maenis (*et* Moenis *et* Menis), paena (*et* poena *et* pena), praeliare (*et* proeliare), praelium (*et* proelium)

e pro oe : amenus, cepisse (*et* caepisse [*e coepi*]), comedia, Cresus (*et* Craesus), hodeporicon, homeos (*ex ὁμοιος*), Menis (*et* Moenis *et* Maenis), pena (*et* poena *et* paena), prosopopeia, somatopeiacus

e pro ae : *sing. gen., dat. et pl. nom. I. decl.* affixe, cathedre, crutiate [*pro* cruciatae], domine, Europe, fosse, Gebenne, Hercynie, Hussite, Moesie, Nerve, pugne, serenissime, Slesite, aequerus, Bethys (*pro* Baetis), cedes (*et* caedes), cespes, ceteri (*et* caeteri), dieta, Creteus (*pro* Cretaeus), Ennogi-seus [*sic*] *pro* Ennosigaeus, edificium, eger (*pro* aeger), Eneas, equare (*et* equare), equoreus, estas, estivus, estus, ether (*et* aether), ethereus (*et* aethereus),

Ethiopes (*pro* Aethiopes), Ethna (*pro* Aetna), Erithreus (*et* Erithraeus *pro* Erythraeus), eudemon, Grecanicus, Greculus, Grecus (*et* Graecus), grandevus, hec (*et* haec), Hebrei (*pro* Hebraei), Ideus, Lacedemon (*pro* Lacedaemon), Lestrigonius (*pro* Laestrygonius), levus (*et* laevus), Megera (*et* Megaera *et* Megaera *pro* Megaera), pene, penula, Peonia, palestra, palestricus, pertesus (*pro* pertaesus), prebere (*pro* praebere), preceps (*pro* praeceps), precipuus, precordia (*et* praecordia), preesse (*et* praeesse *pro* praeesse), prefari, preliminaris, presidium (*et* praesidium), presto (*adv.*) presul (*et* praesul), preter (*sed* praeterire), pretorium, Ptolomeus, queque (*pro* quaeque), querere (*et* quaerere *pro* quaerere), quesere (*pro* quaesere), seculum (*et* saeculum, *sed* saeculum), sepes (*pro* saepes), sepire (*pro* saepire), sepiuscule (*pro* saepiuscule), sevire (*et* saevire [*sed* saevus *et* saevitia]), teda, tedere (*pro* taedere), tedious, tedium, Tenarius, teter (*pro* taeter), tropheum

e pro o : temperis (*pro* temporis [*e tempus*])
eae pro ae : heae
i pro e : tita (*pro* theta)
i pro u vel y : mirrha (*et* murrha *et* myrrha)

i pro y : aditum, Assirius (*pro* Assyrius), Boristhenes, Bizantium (*pro* Byzantium), Bizantius (*pro* Byzantius), chalibs, chartophilacium (*pro* chartophylacium), chelis, Cyla (*pro* Cilla), Cocchus (*pro* Cocytus), Elisium (*pro* Elysium [*sed* Elysium]), Erithraeus *et* Erithreus (*pro* Erythraeus), Hippolitus (*pro* Hippolytus), Hiantes, Hiantis (*pro* Hyantis), Illiricus (*pro* Illyricus), Lestrigonius (*pro* Laestrygonius), Lybicus (*pro* Libycus), mirrha (*et* myrrha), prebiter, pixis (*pro* pyxis), Sybilla (*pro* Sibylla), stirax, Strimon, Thetis (*et* Thetys *pro* Tethys), Tycius (*pro* Tityus)

ii pro i : dii (*e* deus), diis (*et* deis), hii, hiis (*et* his *ex* hic)

o pro u : quom (*et* quum)

o pro y: laborinthiacus (*pro* labyrinthiacus), laborinthus (*pro* labyrinthus)

oe pro ae: oerarium, coesus, foenus, gynoetium (*et* gynaetium *pro* gynae-cium), moerere, moeror, moestus (*et* maestus), Megoera (*et* Megaera *et* Megera)

oe pro e: foecundus (*et* faecundus), foelix (*et* faelix), foetura, foetus (*et* faetus -us [*subst.*]), Loethe

oi pro o: Troiados (*e* Troas)

y pro i: Amphytrite, archidyaconus, Bethys (*pro* Baetis), Chyron, cyrratus, clypeus (*et* clipeus), Clytorius, Dyana, Gygantaeus (*pro* Giganteus), Gygantomachia (*et* Gigantomachia), Gygas, hybernus, hyemare, hyems (*et* hiems), hystoria, lachrymosus (*et* lachrimosus), Lybicus (*pro* Libycus), nymbus (*sed* nimbosus), ocyor (*et* ocior *et* otior), ophytes, panoplya, Phryxeus, Pyrithous, Plynus (*et* Plinius), satyra, Sybilla (*pro* Sibylla), sydus (*et* sidus), thyasus, Threycius, tyara, Tyberinis -idis, Tytanius, Tycius (*pro* Tityus), Virgilimastyx

y pro oe: omyosis (*pro* homoeosis)

— **pro c**: exelsus (*pro* excelsus)

— **pro h**: arundo (*pro* harundo), irundo (*pro* hirundo), omyosis (*pro* homoeosis)

— **pro n**: piguis (*pro* pinguis), sanguineus (*pro* sanguineus)

b pro —: substinere, substulisse

c pro —: nequicquam

c pro cc: occultare, ocursare

c pro t: adnotacio, castrametacio, cercior (*pro* certior), comicia (*et* comitia), cunctacior (*pro* cunctatio), delicacior (*pro* delicatio), edicio, excogitacio (*pro* excogitatio), experientia (*et* experientia), graciosus, imparciatur, imparciens, inepciae, inficiae, iurisprudencia, iusticia, iusticium, licenciatus (*pro* licentiatus), Mavorcius, negocium, oracio, ocium, pacientia, paciamur, policia, potius, praeciosus (*pro* pretiosus), precium, quaciens, quociens, sacerdocium (*pro* sacerdotium), Sargecia, spaciari, spaciosus, spectancia (*pro* spectantia), Stacius, strepencium, suppeciae, tercius (*et* tertius), Tycius (*pro* Tityus), tocies, viciare, vicium (*et* vitium)

ct pro t: arclare, arctus (*adlect.*), mulcta

cc pro de: iccirco

cc pro c: Coccitus (*pro* Cocytus)

ch pro c: anchora, choruscus, Schytia (*et* Scytia *pro* Scythia, *sed* Scyta *pro* Scythia), Schyticus (*et* Scyticus *pro* Scythicus, *sed* Scyta *pro* Scythia)

ch pro cch: Bachanaliam, Bachus, brachium

df pro ff: adfabre

f pro ph: Eufrates

g pro c: Pyragmon

h pro —: habundare, Herebus, honustus, hostium, huber

he pro —: comprahendere (*pro* comprehendere [*comprehendere*] *in hexam.*)

l pro ll: colimitaneus (*et* collimitaneus), Cyla (*pro* Cilla), humilimus, Salustius

m pro mm: archigramateus, comemorare, comendare, comentariolus, comentarius, cominus, comiserari, comiseratio, comittere (*et* committere), commodus (*sed* incommodus), comunis (*et* communis), symathrismos (*pro* symmetrismos)

mm pro m: summere (*et* sumere), Thommori (*sed* Tomoreus)

mpn pro mn: autumpnalis (*sed* autumnus)

n prom: dimenbratus, inmedicabilis, inmergere, in praesentiarum (*pro* impraesentiarum), inprimis *et* in primis (*et* imprimis)

p pro — (*v.* *mpn pro mn*): autumpnalis (*sed* autumnus)

p pro pp: Agripina, appellare, apellitare, Apenninus, Iupiter (*et* Iuppiter), opidum, opugnare, suplex

ph pro f: Aphri, Africa, Phaler-nus, multipharius, nephandus (*sed* fas), nephas (*et* nefas [*sed* fas]), prophanus

ph pro p: Symphlegades

pp pro p: Appollo (*et* Apollo), appostolicus (*plerumque in abbreviati-one*), rippa (*et* ripa)

r pro rh: Rodanus

r pro rr: horrendus (*sed* horribilis)

rh pro r: rhete *et* rhaete (*pro* rete)

rr pro r: burra

s pro ss: clasicum, Narcisus

ss pro s: Transsilvania

t pro c: audatia, crutiare (*et* cruciare), Dacia, foelitor, gynaetium (*et* gynoetium *pro* gynae-cium), iuditium nuntius (*et* nuntius [*sed* nunciare]), otior (*et* ocior *et* ocyor), pernilia (*e* pernix), provintia (*et* provincia), subtilius, Thratia

t pro ct: autor (*et* auctor [*et* author])

t pro th: apophtegma, Argantonius, Cytereis, Phaeton, Phlegeton, Rhadamantus, Scyta, Scytia *et* Schytia (*pro* Scythia), Scyticus *et* Schyticus (*pro* Scythicus), Thetys *et* Thetis (*pro* Tethys), tita (*pro* theta)

th pro ct: author (*et* auctor [*et* autor]), exauthorari (*sed* auctor)

t pro tt : blata, miterē (*et mittere*) thomystes, prothoplastos, Rhethicus,
th pro d : Othrysius symathrismos (*pro symmetrismos*), Tar-
th pro t : Bethys (*pro Baetis*), ca- thesiacus, Thenedos, thesseratus, The-
 thalogus, cathenatus, catherva, epi- tys *et* Thetis (*pro Tethys*), thorus
 thaphium, Ethna (*pro Aetna*), Gethicus, **tt pro ct :** cataphrattus
 Methamorphoses, Prothogenes, pro- **tt pro t :** acttus, Atlanteus, littus

Scripsimus praeterea formas, quae in scriptura classica vel aliter in usu sunt vel duas formas habent, multa deinde vocabula (praesertim nomina propria), quae tantum in Latinitate medi aevi proveniunt et item duas formas scripturae habent :

acephalis (*pro acephalus*), adnotatio (*sed annotare et annumeratio*), ad-
 sciscere (*sed asciticus*), Agia (*pro Hagia*), aheneus (*pro aeneus*), ahenus (*pro*
aenus), Alemannus *et* Alemanus, arena *et* harena, automas -atis (*pro auto-*
matus), Boemi *et* Bohemi, Bosphorus (*pro Bosporus*), Brande(n)burgensis, buc-
 cetum (*pro bucetum*), buccina (*pro bucina*), Carpathius *et* Carpatius, Cecius
 (*pro Cetius*), caeteri (*pro ceteri*), charus (*pro carus*), circumdare (*pro circum-*
dare), conditio (*pro condicio*), Cymbricus (*pro Cimbricus*), Dalmacia (*pro*
Dalmatia), deicere (*pro deicere*), delitiae (*pro deliciae*), delitium (*pro deli-*
cium), ditio (*pro dicio*), eiicere (*pro eicere*), ex- (*pro exs- : exaturare, ex-*
culpāre, execrare, exerere, exilium, expatiari, expectare et expectare, expes,
extare, extruere et extruere, exultare), faemur (*pro femur*), faeniseca (*pro*
feniseca), faenus (*pro fenus*), Gebenna (*pro Cebenna*), genitrix (*pro genetrix*), gleba
 (*pro glæba*), glutitus *et* glutitus, Adria nus (*pro Hadrianus*), harena *et* arena, Har-
 pya (*pro Harpyia*), harundo (*pro arundo*), humerus (*pro umerus*), Hungaricus *et*
 Ungaricus, Hungarus *et* Ungarus, lachrima (*pro lacrima*), Larissaeus (*pro Larissae-*
us), Lemanus (*pro Lemannus*), Ligur *et* Lygur, lit- (*pro litt- : litera, sed litterula,*
literarius, literatorius et literatus), loquutus (*pro locutus*), Maeotis *et* Moeo-
 tis, Misia *et* Moesia *et* Mysia, murrha *et* myrrha (*pro mirrha*), nenia (*pro*
naenia), nunciare (*pro nuntiare*), nuncius (*pro nuntius*), nunquam (*pro numquam*),
 obicere (*pro obicere*), obrizum (*pro obryzum*), olus (*pro holus*), oppiperus
 (*pro opiparus*), Parnasus (*pro Parnassus*), pellegere *et* perlegere, Pestum *et*
 Paestum, Portumnus (*pro Portunus*), plebeius *et* plebeus, promontorium (*pro*
promunturium, Ptolemaeus *et* Ptolomaeus, quicquid (*pro quidquid*) quotannis
 (*pro quotannis*), quotidie (*pro quotidie*), reliquiae *et* reliquiae, Rhetia (*pro*
Rhaetia et Raetia), Ripheus (*pro Rhiphaeus, Rhiphaeus, Rhipheus et Ripaeus*),
 sacius (*pro satius*), schismaticus *et* scismaticus, septentrio (*pro septemtrio*),
 septentrionalis (*pro septemtrionalis*), sepulchralis (*pro sepulchralis*), sepulch-
 rum (*pro sepulcrum*), simulachrum (*pro simulacrum*) soboles (*pro suboles*),
 solatium (*pro solacium*), stratagema (*pro strategema*), subiicere (*pro subicere*),
 tanquam (*pro tamquam*), Tartesius (*pro Tartessus*), Temeson *et* Themeson,
 thesseratus (*pro tesseratus*), Theutonicus (*sed Teutones*), Thissagetæ
 (*pro Thyssagetæ*), Thomori (*sed Tomoreus*), Thurca *et* Turcus, Thyle
 (*pro Thule*), tocius (*pro totius*), Transilvanensis *et* Transilvania *et* Tran-
 silvanus (*pro Transsil-, Transyl- et Transsyl-*), trophaeum (*pro tropaeum*),
 Ungaria (*pro Hungaria*), Ungaricus *et* Hungaricus, Ungarus *et* Hungarus, vay-
 voda *et* wayvoda, Vergilius *et* Virgilius, Zeclius *et* Zeglius.

STEPHANUS TAURINUS OLOMUCENSIS

STAUROMACHIA

ID EST

CRUCIATORUM SERVILE BELLUM (SERVILIS BELLI PANNONICI LIBRI V)

A) DEDICATIO

Stephanus Taurinus Olomucensis illustrissimo principi et domino domino Georgio marchioni Brandenburgensi, serenissimi principis Lodovici Ungariae et Boemiae etc. regis potentissimi tutori dignissimo etc., domino suo gratioso humiliter commendat.

Cum superioribus annis, princeps illustrissime, apud reverendissimum indulgentissimumque dominum meum dominum Ioannem Thurzo praesulem Vratislaviensem meo cum Venceslao de Wylhartycz iurium professo, viro non minus lepido, quam festivo Nissae Socraticum ad symposion scitis quibusdam convictoribus suis vocatus pariter assedissem, tum de te illustrissimo principe, tum de bello, ut vocant, cruciferorum sermo habitus est, ubi animum eius hoc uno scrupulo vehementer angiebatur, aiebat enim scire, quibusnam impulsoribus, quo fato, qua denique ratione permoti fuerint Pannonii agricolae, ut contra regni illius nobilitatem tam propalam arma sumpserint Mavortia, nam ea tempestate illustrissimam dominationem tuam nonnihil damni ab iisdem perperam fuisse inaudiverat. Ego vero tunc variis permotus rationibus tacere potius, quam multa inconsulto effutire malui. Nihilominus dominatio sua reverendissima, quae sua est et humanitas et benignitas prope singularis, me, cui merito praecipere poterat, valde benigniter stimulabat, ut Marte meo tam initium, quam exitum plebei furoris huiusmodi caeteraque id genus omnia, quo fieri posset compendiosius, conscriberem, conscripta quantocius publicarem. Quare ego, qui multis de causis imprimis tuae illustrissimae dominationi, deinde toti Thurzigenae domui omnia debeo, iniunctam mihi provinciam obviis ulnis et assumpsi et nedum ea, quae desiderabat, liberalis hospitii more, qui ientacula tantum poscenti amico ipsum nisi exaturatum abire non patitur, sed etiam multo plura perscripsimus; quinque enim libros carmine hexametro a nobis olim scriptos sacro nomini tuo dedicare instituimus. Utinam eiusmodi sint, quae vel tuis in me meritis vel meae erga te observantiae respon-

deant! Hae, inquam, nugae nostrae non modo ad severum unguem exactae non sunt, verum ne primam quidem manum totam acceperunt. Nuper enim, dum Istrogranae aulae maererem, partim continuis rauci fori patrociniis, partim reverendissimi domini mei domini Thomae cardinalis Strigoniensis, legati apostolici obsequiis inevitabilibus ita obstrictus eram, ut a tanti principis conspectu interdus etiam per transversum digitum abesse mihi non liceret. Itaque necessum erat inter strepentium aulicorum catervas aliquid literarum furtim transcurrere et nocturnis subcisisvisque horulis fuliginosas ad lucernas quaedam excerpere, excerpta in ordinem redigere, redacta dedolare. Tandem, ubi hoc opus, cui titulum fecimus Stauromachia, paene suum ad umbilicum perduxissemus, de repente adscitus eram inclytae Albensi Transilvanensi ecclesiae, in qua per reverendissimum dominum meum dominum Franciscum de Warda eiusdem ecclesiae pontificem dignissimum tum magistratu vicario, tum aliis non vulgaribus sacerdotiis admodum gratiose suffarcinatus protomysten ago. Subinde eos libros loculosum in scrinium cum aliis chartulis meis conieci, regia Buda solvi et post longas viae ambages Albam Iuliam pervenimus vita comite et prosperantibus fati, ubi et quotidianis negotiis instar hydrae subpullulantibus praecordia nostra sursum deorsumque multifariam distracta alio intendebant. Nec mirum id quidem. Quid enim commercii Musis esse potest verbosis cum iuribus? Illae summo gaudent otio literario, haec sine extremis rixarum negotiis nunquam rite peraguntur. Proinde hae nostrae ineptiae in notum usque mensem clausae delituerant. Invaserat me adversa quaedam valetudo non minus diutina, quam gravis, cuius ego impatiens clarissimum dominum Andream Selingum, philosophiae et medicinae doctorem, languentis naturae ministrum perinde disertum atque diligentem Sibinio accersivi, qui cursu Pegaseo advolans ultra diaetam mihi iniunctam id speciatim, ne quid omnino librorum attingerem, interminabatur. Ego autem in Plinii sententiam pedibus iturus omne id temporis, quod studio non impertiat, perire ratus committere nolui, ut sumptum pretiosissimum vilissimus corporis morbus sibi totum abriperet, praesertim cum hanc vitam velut alioqui caducam et incertam praeter literatoria otia nihil suavitatis habere, ita ad bonas literas perdiscendas plerisque breviusculam contigisse ipsa rerum experientia certiores facti sumus. Intermissis igitur iurisprudentiae aliisque gravioribus studiis redeunte pristino vigore humaniores delicioresque Pegasidum et Charitum fontes delibare destinavi. Revolvi confestim chartophylacii mei schedulas; tum forsitan diis ita volentibus Stauromachia nostra in ipso statim limite in manus incidit pulvereo situ et blattis iam paene obducta, quam etiamtum denuo recognovi. Placuit, sed non aliter, quam primus partus puerperae. Eius ego editionem elephantis catulos cunctatius operiri debere persuasus eram, ne eam vituperonum dentes livoris cote acuminati discinderent. Sed

subiit subita Apellei illius celebratissimi dicti memoria, qui, cum
 Protopogenis opus immensi laboris ac curae supra modum anxiae mi-
 raretur, dixerit, quod manum ille de tabula tollere nesciret. Acces-
 sit Plinii Secundi memorabile illud praeceptum: Nimia cura de-
 terit magis, quam emendat. Idcirco hoc opus nostrum nostra sub 16
 incude eatenus fuit, quatenus illevigatis et crudis quibusdam Fabii
 Quintiliani acrimonia expunctis potius, quam exquisita verborum
 pompa ascilicioque rerum decore inumbratum, sed politum et
 perquarum musteum prodiret. Videor mihi modum servasse in ex- 17
 cogitatione, in perorationibus, in parabolis, in commiserationibus,
 in ornatu, in exclamationibus, in manuum consertionibus aut in
 adstructione, quamquam contractius ea quidem, atque poetae so-
 lent; hoc ideo, ne historiae veritas, quae potissimum integra as-
 servanda est, affectatis cincinnorum cooptationibus minuatur.
 Quapropter, cum superius praefatus sim hasce nugulas nostras 18
 nobis non usquequaque displicere, eas ipsas ad te munificentissi-
 mum principem, dominum meum undecumque gratiosissimum
 transmittimus. Quodsi tibi feturam hanc nostram placituram esse 19
 intellexero, sciolorum quorumcunque tanquam poetridarum pica-
 rum rumusculos anilibus fabulis persimiles non pluris fecero,
 quam culicem Indus elephantus. Mussitent illi; Taurinus ex Vir- 20
 gili, Catulli, Lucani, Martialis, Horatii, Ovidii, Iuvenalis, Auso-
 nii, Persii, Silii Italici, Statii, Claudii, Io. Pontani caeterorum-
 que classicorum vatum hemistichiis ac etiam versibus Stauro-
 machiam suam conguessit; hanc eorum procacem petulantiam 21
 nos Maroniano apophthegmate retundemus, quod ipse suos in
 Virgilimastigas retorquere solebat, perquam funestum esse vel
 Iovi fulmen eripere vel clavam Herculis e manu Herculeae extor-
 quere. Denique obnoxii animi et infelicis ingenii est deprehendi
 in furto malle, quam mutuum reddere. Ego ingenue fateor Lu- 22
 canum belli Pharsalici cantorem in hoc intrito calle mihi ducem
 antesignanum fuisse, unde et ab eius primitio versu a nobis non-
 nihil immutato Pannonicum hoc servile bellum non abs re su-
 mus auspicati, quatenus pius et candidus lector in ipso statim
 operis ingressu primordia Lucana pro Taurinianis agnosceret.
 Similiter et ex aliis poetis in nomenclatura superiore designatis 23
 non pauca mutuati sumus voto nostro correspondentia. Modo,
 quicquid id sit, eius praeconium tuae illustrissimae dominationi
 totum deferro. Etsi benignis auribus tuis haec ceu illepidi et in- 24
 epta fortasse videbuntur, eo tamen facilius feres, quo Tullius ille
 Romanae facundiae facile parens aiebat opus esse ad poema
 quadam animi alacritate, quam plane mihi et negotia et tempora
 eripiunt. Mihi satis esto, ut servato historiae decore contractum 25
 debitum meum aere etiam alieno persolvam, dummodo illustris
 magnificentia tua more patientissimi creditoris versuram pro
 credito excipere non renuat, maxime si ludio ille Terentianus
 neget quicquam dici posse, quod non sit dictum prius. At mihi 26
 forsitan abs te, optime princeps, obiicietur perexiguum hoc mu-

nusculum tua magnificentia minime dignum esse. Confiteor equidem neque ierim infitias Iovi optimo maximo sacrificos inter honores saepiuscule caespitem et exiguo placuisse farra salino. Longius me provexit dulcedo quaedam, qua illustrissimae dominationi tuae coram loqui videbar, et fuisset profecto impendio verbosior, nisi me epistolae ratio receptui canere compulisset, ne modum, quem etiam orationi adhibendum esse maiores nostri putaverunt, ego in praeliminari ac nuncupativa praefatione excessisse dicar. Vale, literatorum singulare perfugium, tuumque Taurinum apud invictissimum principem et dominum dominum Lodovicum Ungariae et Boemiae etc. regem Christianissimum sedulo commendatum habe. Alba Iulia ad Kalendas bifrontis Iani anno Christiano MDXIX.

B) STAUROMACHIA

LIBER I.

- Bella per Ungaricos plus quam servilia campos
Magnorumque duces scelerum plebisque profanae
Colluviem et causas tantarum dicere rerum
Fert animus. Non vos, celebres Permessidos undae
5 Cultrices, nec, quae, sacra, vati, oracula, adestis,
Nec te, qui summum gemino feris aethera colle,
Carminibus, Parnase, petam nec Hyantida cantu
Aggrediar, sed vos, Erebi impia fata, sorores,
Et vos, irrequies labor, atri numina Avernii,
10 Eumenides, tristemque procax Acheronta movebo.
Vos precor, o vos, quae terris insomnia aperto
Nocte polo secreta hominum, secreta deorum
Vulgatis, tenues umbrae et sine pondere corpus.
Dum nullus nostris protenderit auribus auceps
15 Retia nec vobis testes referentibus adsunt,
Pandite per tenebras causam, cur durus arator,
Pannoniae servile pecus, servilia bella
Moverit et leto procures proscripserit atro.
Quod, si nocturnas dabitur responsa per auras,
20 Coniferam vestras, grave olentia dona, cupressum
Ante fores ponam Stygiaeque ad limina portae
Liba feram et vestris dicetur naenia claustris.
Improba de tristi consurgens sede Megaera
Arrectis stetit auriculis causaeque patronam
25 Nostrae agit. (Haud mirum, quid enim non munera
Illi in votum pedibus venere sorores [possunt?]
Ipsaque fatali sic orsa est voce:

- Supernis
- Si qua fides astris aut coelo si quid ab alto
Aethera cognatum humanis in mentibus haeret,
30 A patre falcifero, terras qui sidere pigro
Inficit, et leti causam infelicis et omne
Morborem genus et conspiramenta malorum
Haec manasse puta, plebeos crede tumultus
Edere Saturnum et ferratis texere saeculis
35 Saecula nec longum producere gentibus aevum.
Accedunt horrenda poli portenta, quod olim
Iuppiter et Mavors inimico lumine pressi,
Qua testudineo Geminorum pendula Cancro
Fronte lacertosis iunguntur brachia nodis,
40 Infortunati ille cadens, stans ille coibant.
Nequiquam visus lentis in Piscibus ater
Solis defectus, qui contra nobilitatem

- lusserat insolito saevire ignobile vulgus.
 Seu gravis ira deum seu fata maligna cruenti
 45 Hanc belli seriem, has patriae statuere ruinas
 Seu, quod per dirum miseris mortalibus omen
 Nuper sanguineos flammato vertice crines
 Sparserit invisa visus sub nocte cometes,
 Sive per augurium feralis carmine bubo
 50 Et gemitu crebro strix importuna per urbes,
 Praeraucum crocitans mussat niger oscina corvus,
 Lucifuga in tenebris super alto noctua tecto
 Cucubat et lugubre latrant praesaga futuri
 Belli monstra canes, ululant ululaeque lupique,
 55 Stulti mortales, fieri qui talia frustra
 Creditis et vino, dapibus somnoque sepulti
 Ad vitae medios raro pertingitis annos.
 Tu quoque, quod crudam mortem gladiosve timere
 Nescis, scis hominum sanctas pervertere leges,
 60 Aurum, cunctorum plus quam exitiale malorum
 Virus, et abstrusae, vos hoc, vilissima rerum
 Pars, bellum movistis, opes, semperque parastis
 Pacificae genti plebeiam seditionem,
 Exilia, interitus, lites, periuria, fraudes,
 65 Proelia, furta, dolos, cum proditione rapinas.
 Hinc scelerum radix, quae, quanto antiquior esto,
 Tanto plus patulis rimatur faucibus aurum,
 Edita Avarities, nostris quam propter in aulis
 Tantalus a raucis fugientia pocula labris
 70 Captans perpetua sitis atrae peste laborat. --
 O, utinam Harpyas illas sors illa maneret,
 Quae, quodcunque Midas manibus tractaret avaris,
 Iussit in auratas converti fercula massas,
 Massas, quas pollens Lydorum divite regno
 75 Croesus in aurifluis olim corraserat undis.
 Sic ait et vanas cum nocte recessit ad umbras
 Umbra Megaera Iovis. Iamdudum turba profana
 Sanguinei Thurcae confines Pannoniae oras
 Urgebant vario incursu atque hostilibus armis.
 80 Thomas, cardinei non ultima gloria coetus,
 Quem ramosa ornant vivacis cornua cervi
 Semirotam super impacti, Byzantius Aaron,
 Pannoniae regis regnique capessere iussa
 Cogitur et curva tentare pericla senecta.
 85 Quem suus ambiguo et somno et maerore madentem
 Talibus eudaemon monitis solatur et urget:
 Parce tuis, grandaeva senex, diffidere votis
 Praemia nec pigeat parturi certa laboris.
 Nil non posse tibi deus annuit, annuit astrum
 90 Et fortuna, fides, longa experientia rerum,

- Omnia, quae cupias, quae fas est, omnia habebis,
 Saltem rumpe moras; sua nulli est grata prophetae
 Patria, quae primos externis praebet honores.
 Longinquam emensis lustrabis montibus urbem,
 95 Urbem, quam dicunt Romam; nil sanctius illa
 Iustis, iniustis videas nil taetrius illa;
 Nusquam fortunae communior area, nusquam
 Tam cito, quam Romae, modo sint virtutis amantes,
 Obscuris geniti natalibus alta bicornis
 100 Pallade et obsequio transcendunt culmina mitrae.
 His actus stimulis iter arripit, omnia iuxta
 Fert, caput incanum ventis concedit et undis;
 Orator magnam magno subit agmine Romam.
 Forte Petri lembum nulli virtute secundus
 105 Iulius aequoreis iactatum fluctibus acri
 Defensum studio tuta in statione locabat.
 Hunc Ligurem, immensi quando orbis et urbis avitas
 Duplicibus sceptris moderaret solus habenas,
 Armipotens toto tremuit Germania coelo;
 110 Hunc Poeni terris timuerunt, aequore Mauri,
 Omne, quod Euphratem, quod quinque interiacet
 Brachia, pertimuit, molles timere Sabaei, [Histri
 Territa, Niliaco si qua est, gens, accola fonti,
 Magnas et Oceanus, qui terras alligat omnes,
 115 Expassum stupido pelagus contraxerat alveo.
 Compositis regni rebus commissa referre
 Dum properat Thomas, summis hunc fascibus auxit
 Iulius et duro fatorum funere raptus
 Indignus terra summum conscendit Olympum,
 120 Cui Ianus celebri Medicea stirpe creatus
 Successit decimus Leo, propugnator et auctor
 Iuris apostolici; Maia satus edidit ipsum
 Aera falcata penetrans Cyllenius harpe.
 Nutriit hunc Pallas; nec solo haec stirps proavorum
 125 Clara fuit studio, sed rerum prorsus amica
 Fortuna felix, inopes qua iuverat et qua
 Romanam Stygio linguam revocavit ab Orco,
 Qua Graecas patriam Musas traduxit in urbem.
 Decretos iterum Thomae Leo praebet honores,
 130 Quos ille invitus vix tandem assumpsit utroque
 Saepius et regi et regno repetitus, amatae
 Ut patriae citius collapsam restituat rem.
 Nimboso fluctu surgebat aquosus Orion;
 Tristis hiems tremulo surrepens horrida passu
 135 Induit in canos terramque Iovemque capillos.
 Tum fastidita solvit Tiberinide Roma,
 Cuius ad Utriculos flavas traiecimus undas,
 Haud procul ingenti strepitu qua sulphureus Nar

Praeruptis scopulis utrinque artatus ab alto
 140 Vertice guttatim ruit imas in cataractas;
 Moenibus assurgens passis celeberrima ab uvis
 Umbrica flumineum praetexit Narnia nomen.

Post patulum campum montes transcendimus altos,
 Unde plagas Tuscas Appenninosque recessus
 Oppidaque aeriasque arces, castella situmque
 Vitiferos inter colles ultroque citroque
 Vidimus et magno Laurentia condita sumptu
 Delubra ingredimur miro fecunda sacello.

Ventum est ad portum, quem Dorica sustinet Ancon,
 150 Sidera chimerinos dum percutit ima profundus.

Ausus hic Hadriaci furiosas aequoris undas
 Brumae temporibus Veneta legere arbore et ausus
 Illyricos penetrare sinus temerarius audax
 Taedia, flabra, nives vomitumque famemque sitimque
 Multum ille et terris, multum perpessus et alto.
 Namque excita Euro tempestas horrida utrimque
 Cornua fractarum contorserat antennarum.

Spe desperata servati sorte deorum
 Hic, ubi Carniolis cinguntur montibus Histri,
 Fluctibus eiicimur; legimus fracta rate litus
 Illyricis cultum populis cultumque Liburnis.

Perpetuus patulo qua proruit Aeolus antro,
 Dentibus attritis gravis ancora de rate in aequor
 Mittitur et portum dabat in statione furenti
 165 Segnia, quae segni torpescit frigore brumae,
 Segnia, quam rapido Canis aestifer ustulat igni,
 Segnia, Dalmaticos non longe a finibus. Istic
 Iam quater octenos obliquo lumine soles
 Compleerat Titan, quo nos scelerabile frigus
 170 Esuriesque adeo misere confecerat, ut vix
 Haererent vani macilento in corpore nervi.

Sic illo tandem discessimus adque cupitam
 Tendimus Ungariam Theumesi terga Leonis
 Occiderant oriente Lyra fulgentibus astris.
 Iamque Savum duro contractum frigore onustus
 Curribus, hinc Dravum resolutum navibus imus.
 Atque ita sub laetos nummosi Pannonis agros
 Venimus et magno ad Strigonia templa triumpho
 Deductum dominum laeti comitamur et illo
 180 Solventem sequimur regales usque sub aulas.

Hic, ubi fulnificis olim fornacibus aetna
 Ignea erat, munus recoquendae calcis adustum,
 Cornibus oblongis pluviosum clausus ad austrum
 Mons arte exectus regalem sustinet urbem;
 185 Budam Romani, Fornacem nomine apellant
 Teutones externis opulentam rebus.

Ibidem

- Regia digna Iovis nascenti pervia Phoebō,
 Roscidulis Phaethontis equis quando aurea cano
 Purpureas Aurora comas de gurgite profert,
 190 Tollit ad astra caput laqueataque tecta coruscis
 Divitiis crassoque trabes absconditur auro.
 Istic Phidjaci lucent asarota figuris,
 Fornicibus crustata domus Parioque politae
 Effigies instar speculi de marmore fulgent,
 195 Ornant caelatos aes fulvum et fusile postes,
 Purpuream sardam, maculosum onychen, ebur alta
 Atria sustentant viridi distincta smaragdo,
 Circumquaque calet vitreis fons limpidus undis.
 Ad Mariae Albae aedem curru sublatus ab alto
 200 Thomas Sidonio bis tinctam murice pallam
 Induitur summi praesentia numina Christi
 Virginis et matris sacrata iuvamina poscens.
 Captis auspiciis subiturus regia tecta
 Spumiferum conscendit equum, quem fulgida primum
 205 Sceptra manent; mox siderei crux alta tonantis
 Fertur et a pedibus nitidas, duo signa, secures
 Hinc atque inde gerunt; longo post ordine patres
 Linigeri, denso magnates turbine, vulgus
 Legatum terna circumdat inerme corona.
 Iam prope turritae lucebant moenia Budae,
 Frondea grandaevum qua dissecat insula primas
 Danubium lento lambentem flumine portas.
 Ipse suum natum regem rex indoje mira --
 Di, quantae puero charites, di, quantus in illo
 Ante dies animus, di, quanta in principe ephebo
 Mens et cana fides! — positum super Astura notam
 Iussit obire viam multo comitante ministro.
 Ensifer et pictus venientem anteambulo regem
 Praecedunt longis ambagibus. Ecce superbus
 220 Rex arcis valvas, urbem atque suburbia calcat,
 Rex iuvenis, novus Aeacides, dignissimus heros,
 Flos, amor humani generis, praenobile regni
 Delitium, clavo rutilans sublimis in aureo
 Torquatos inter procures interque togatos
 225 Pontifices, cui flava humeros lambitque tegitque
 Caesaries. Crine et madido cirrata caterva
 Omni ex parte subit, subit omni ex parte Selingus
 Gentili mixtus Moravo mixtusque proceris
 Boiemis tam vestitu quam corpore pulchris.
 230 Vastae archiflumen Bachiae Gregorius omni
 Virtute insignis, bonitate fideque probatus,
 Quem Capitolinis Tarpeia saxa columnis,
 Exquiliae et Martis Campus cum colle Quirino

Mons et Aventinus, fora quem Romana recensent
 Stemmatis claris et longo sanguine cretum,
 Principis ad tergum, de Frangapanibus, ibat.

Ibat Ioannes Goston, veterum atque novorum
 Historias sacramque chelyn, qui sidera coeli
 Novit ceu proprios unguis; Podmantius illum
 240 Assequitur felix hoc praesule nomen ab amne
 Celsa trahens patulum prospectat Nitria campum.

Deinde Ladislaus Vaciensis dexter agundis
 Pannoniae in rebus, Charitum Phoebique sacerdos,
 Emunctae nimium naris, pede sive ligato
 245 Sive lubet magnum sermone tonare soluto,
 Aequavit veteres, praesentia nomina vincit.
 Huic haesit parili studiorum laude cathedrae
 Boznensis praesul; reliquos sermone Pelasgo
 Pontifices magno post se videt intervallo,
 250 Quorum plus nimio nomenclatura vagata est.

Tum vero in numerum comites regemque videres
 Ludere equis et equos crebris hinnitibus auram
 Complere et strepitu coelum resonare profundum.

Mox, ubi perventum est extremae ad limina portae,
 255 Conspicua rubro insignitus fronte galero
 Obvius it Thomas. Inspecto principe princeps
 Comminus accessit Lodovicus Pannonius rex,
 Rex iuvenis, novus Aeacides, dignissimus heros.
 Blanda tuens caput inclinat cervice parumper
 260 Demissa tacitamque oculis labrisque salutem
 Innuit; hanc contra gestuque habituque decorus
 Nutibus acceptam legatus nutibus offert.

Quem simul et regem tacito observare Georgius
 Coeperat insignis praesul Quinque Ecclesiarum
 265 (Sed male in hexametro quadrant haec nomina versu),
 Integer et purus sceleris, cui maxima regni
 Res curae est et cui sua cancellaria curae est.
 Vir probitate ingens, huic non consultior alter
 Rebus in ambiguis, fandi gnarissimus, illo
 270 Praesule nil usquam videas studiosius, illo
 Nemo minus solus quam solus, quippe diei
 Noctem operosae addit multam, furatur et horas,
 Quis veterum evolvit, volvit monumenta novorum.
 Mirandum in vultum mirandos fixit ocellos.

Tum circumspiciens blandum sic ore rotundo
 275 Macte, novis, orsus, titulis dignissime summi
 Pontificis legate, venis, dextro alite utrisque
 Regibus et nobis, patriae charisque propinquis
 Expectate diu, pacis transmitteris auctor,
 280 Exoptate diu, proprias remeare sub aedes.
 Quod tua dignata est excelsa potentia, quod iam

- Corpore ades nobis, aderas qui mentibus olim,
 Gratamur, durum quod iter deviceris; inquam,
 Te redeuntē redit priscorum portus honorum,
 285 Te duce perdundae mediis immersa tenebris
 Ungariae sua forma redit, rediere priora
 Tempora, cui soli Thurcarum terror et error
 Improbus et rerum cedit concordia discors.
 Hanc tu Tartareo, proconsul maxime, solus
 290 Proscribes Erebo et portis damnabis aënis.
 Te plausu hi proceres, te haec turba piissima cleri,
 Te plausu parili sexus veneratur uterque,
 Vive, vale, quantum non Arganthonius heros,
 Non Pylus Nestor nec avis rediviva nec hausto
 295 Pulvere mensa suam Cumana Sibylla senectam;
 Postremo serus iungaris coelitibus dis.
 Hoc cupio, haec ingens votorum est summa meorum,
 Hanc mihi, quaeso, ratam magni moderator Olympi
 Faxit, cui paret Phlegethon, mare, sidera, tellus.
 300 Dixerat. Hunc contra sic archipraesul agebat:
 Altera hiems abiit, iam tertia volvitur aestas,
 Ut patria carui et peregrino errare sub orbe
 Debui et emeritis istis non parcere canis,
 Quam fuerat sacius Phoebō Musisque vacasse
 305 Et latuisse domi, quam summi praesulis aulam
 Sollicitam terere et caput hoc obtundere curis.
 Sed rex et regnum, quibus haec ultra ossa tenemur
 Hanc animam, has nobis curas, haec iussa dederunt;
 His potero, quicquid potero, et benefacta suorum
 310 Officiorum in me memor alta mente reponam.
 Sic ait et regem dextrorsum pronus obibat.
 Atque, ut nubiferae ventum est sub regia Budae
 Moenia, successum et tectis, mox luce sequenti
 Concilio magnis regni de rebus habendo
 315 Selectos proceres rex accersivit, anhelus
 Filiolusque paterque sua cum principe nata,
 Qua nihil in toto videas formosius orbe.
 Sub sua legatum cunctantur tecta futurum.
 Quo viso lachrimis vultum perfudit obortis
 320 Singultusque imo crebros de pectore fundens
 Rex grandis natu post longa silentia ita inquit:
 Venisti tandem sub nostra palatia, magne
 Compater, et terra multum iactatus et alto.
 Fausta sit ista dies niveis signanda lapillis,
 325 Quae mihi te reducem dedit incolumemque videre.
 Haec tibi sint cordi nostrae dulcissima vitae
 Pignora Caesareis ambo decoranda coronis.
 Iamque parabantur pompae simulachra futurae.
 Ingens circus erat Budensi saeptus in atrio.

- 330 Quanta super summis poterat consistere tectis.
 Tanta subit turbae facies; undare videres
 Ima viris, altas consurgere matribus aedes.
 Mixta mari coniunx et plenis nubilis annis
 Ad celsum virgo podium spectabat amicta
 335 Coccinea insigni tunica, quam limbus obibat
 Purpureus; niveumque aurata monilia collum,
 Ornabat madidos curvum crinale capillos.
 Luridus imbriferis infaustum nubibus omen
 Sol dabat exoriens. — Quis solem dicere falsum
 340 Ausit et errantem frustra nigrescere lunam?
 Illa dies atro fuerat carbone notanda,
 Qua peronatus cruce signabatur arator.
 Ut staret dominos contra et subduceret arto
 Colla iugo, hinc promptam male agendi sumpserat
 345 Zeglius ut votis vidit sibi mille petitem lamsam.
 Oblatumque diem, vultu pietatis iniquum
 Dissimulans animum Budam pernicipibus alis
 Advolat, extremo quo involveret omnia casu
 Promptus ad omne nefas, cunctorum Lerna malorum,
 350 Thesaurus scelerum gestusque artemque nocendi
 Edoctus, violare fidem sensusque minaces
 Cognatam et ficto fraudem praetexere risu;
 Ira ingens, furor atque ingens, ingentibus ausis
 Illi animus fastuque tumens ambibat honores
 355 Supremos, quem continuo imperiosa cupido
 Omne agit in crimen; non hunc reverentia divum,
 Non amor aut pietas charorum certa parentum
 Ulla movet, mediocre nihil sperabat et omni
 Plenus nequitia lucrique cupidine flagrans;
 360 Aurea non uni Pactoli stagna rubentis,
 Non Tartesiaceae tempestas fulva lapillis
 Orta Tago nec opes Croesi nec scrinia Crassi
 Sufficerent, quin auriferae decoctor harenae
 Semper egenus, inops, furtis et vivere raptis
 365 Acrior Eurynomo, nece peior, tristior Orco,
 Qui vitio alterius nigrum praefigere theta
 Novit et integros odiis turbare sodales.
 Quodsi tale usquam monstrum transacta tulissent
 Saecula, Pirithoum Theseus pertaes, Orestem
 370 Odisset Pylades, ovo prognatus eodem
 Dimidiumque sui sprevisset Castora Pollux.
 Is morulae impatiens caecaque libidine regni
 Captus in exili servilia tempore bella
 Movit et in pagis juvenesque virosque senesque
 375 Symbolica cruce signari, quos invenit, omnes
 Compulit agricolas, stringens pratensia cursu
 Aequora Pegaseo nil non tentare veretur.

- Ut probitate carens praeponit turpia honesto,
 Sic assueta malis falso pervertere verum
 385 Mens solet. His vulgum ampullosis circuit orsis:
 Ingenuē dicam, maiorum stemma meorum
 Aut vanos titulos aut ostentare triumphos
 Non valeo, at, si res, si tempus postulet, hastas,
 Vexillum, phaleras, clavam gladiumque scutumque.
 386 Adde cicatrices adverso in corpore sparsas;
 His ego imaginibus partis sudore perenni
 Glorior, haec nostrum decorarunt stemmata nomen.
 Nobilitas nostra est multo pretiosior illa,
 Quam levis ambitio perfusaque gloria fuco
 390 Per fas perque nefas parit et dat posteritati.
 Electum regale genus, servata tonanti
 Pignora sidereo, crucifixi stemmata Christi
 Nostras ad tunicas servatoremque benignum
 Devoti gerimus pronis in cordibus; ille
 396 Nos deus astripotens iubet atrum perdere Thurcam.
 Parendum est iussis (neque enim mihi fallere quem-
 Est animus); quos ire iuvat sedesque beatas. [quam
 Perpetuum et nomen sibi quaerere, rite caduco
 Corpore constanti subito nos mente sequatur.
 400 Plus exempla movent populum, quam verba regentis,
 Quis sine nil recte discas, nil rite docebis.
 Ite, pares, mecum, socii comitesque, venite!
 Primus ego vadam per mille pericula, primus
 Incipiam primusque pedes in pulvere ponam.
 405 Flammivomus me sol feriat, mihi ventus et imbres
 Telaque Sicaniis excusa Cyclopibus uni
 Officiant fatisque potens incommoda vestra
 Declinabo meis nudoque hiemare sub axe,
 Axe sub argenti bibulis profusus harenis
 410 Vobiscum molles sub divo carpere somnos
 Aut Scythicum duris haurire bipennibus Hebrum
 Non pigeat; nobis communia singula sunt.
 Ite, pares, mecum, socii comitesque, venite!
 Militiam modo quisque suam poscatque probetque.
 415 Quaerite virtutem, memorandi exemplar honesti
 Proelia gesturi varios cingamur in usus.
 Quippe magis gaudet rebus patientia duris,
 Quanto plura tulit dubii discrimina mundi.
 Ite, pares, mecum, socii comitesque, venite!
 420 Praesertim, si sancta fidem asservare probatam
 Iura iubent nobisque est tradita copia belli,
 Iure dato nobis uti legumque licebit,
 Salvos vos ducam, salvos, mea vita, reducam.
 Sic fatus populo bellum persuasit et arma
 426 Pro se quemque iubet varios assumere in usus.

- Tempus erat laetum Zephyris et hirundine prima,
 Omnia cum rident, cum ludunt floribus agri,
 Cum pingues tepidus terras irrorat Eous
 Et peregrina novum testis componere nidum
 430 Gaudet ibis; desiderio vis addita crevit
 Agricolis multum furacibus; hi omnia bello
 Postponenda putant pacem dominosque perosi.
 Mox divumque hominumque pater sublimis Olympo
 Despicit et tantas miseratus pectore clades,
 435 Proh superi! exclamat, miserando incumbere regno
 Pannoniae vulgare nefas, spectacula cruda,
 Crudeles pugnas inimicaque proelia cerno.
 Atlantis facunde nepos, qui nostra per auras
 Nuncia, qui tacito defers mandata recessu,
 440 I citus et capiti petasum, manibus cape virgam,
 Aurea pennatis pedibus talaria necte,
 I volucer pacemque aeterno foedere iungas
 Palladis armisonae; te Martis multa sequentur
 Praesidia has pugnas prorsum extinctura cruentas.
 445 Dixit. At hunc Consus monitis obiurgat amicis
 Iuppiter, haud verbis opus est, opus est ubi facto;
 Nec Martis vires nec mitia Palladis arma
 Sufficiunt tantis belli pugnaequa periclis.
 Aegida, qua quondam saevorum turba Gigantum,
 450 Murmure cum magno cecidit Titania proles.
 Ni modo concutias, res est in cuspide ferri.
 Nec mora; rapta manu Siculorum tela fabrorum
 Vibrabat deus astripotens fulmenque retorquens
 Horrendo tonitru totum concusserat orbem.
 455 Praepetibus pennis Budam funestus ad ipsam
 Nuncius invisum referens ex ordine crimen
 Advolat et pulsat clausi penetralia regis.
 Triste quidem dictu, sed, si modo vera fatemur,
 Tota telonea agri Comani exusta, telonum
 460 Ambustis sudibus suspensa cadavera passim,
 Passim flammivomis natos ex ignibus ignes
 Nunciat, in proceres saevisse ignobile vulgus.
 Hinc rerum malus interpret, metus omnia pessum
 Ire iubet, quod vera solet geminare pavoris
 465 Ingenio; primum pavidam undique et undique cepit
 Ungariam, dehinc longinquas conterruit urbes.
 Territus Hadriacum traiecit Dalmata pontum,
 Citra ultraque Pharum Triquetri timuere tyranni,
 Italici Gallos, Galli Germana petebant
 470 Oppida, Theutonicus divisos orbe Britannos
 Ibat et Herculeis vicina Hispania metis.
 Qua armatos homines, qua plaustra onerata furenti
 Turbine percellit violentus Circius et qua.

- Nauceros tuta prohibet statione moveri
 475 Sole Rhodos, Iove Creta, Cyprus Cythereide felix,
 Indevincendos vix non liquere penates.
 Ut sibi fortunam, bellum tempusque locosque
 Zeclius agnorat vultu aspirare secundo,
 Induit effrenes animos, audacibus ausis
 480 Non solum agricolas, verum cives proceresque
 Evocat in bellum crudele necesque minatur,
 Ni veniant: mediis in vicis prodromus altos
 Fixerat humano maculatos sanguine palos.
 Extemplo attonitos gelidus timor occupat artus
 485 Heroum, turbata sibi sic sceptrā tyrannus
 Pannoniae promittit iners, ridentibus excors
 Fortunae placidae votis male coeperat uti.
 Petrus Vesprinnae bellax antistitor urbis,
 Illyriae banus — sic illum Panno salutāt,
 490 Cuius ab imperio provincia tradita pendet;
 Hoc duce Dalmaticis plebs dura sub Alpibus audet
 Aut simile aut maius magni Mavorte Philippi;
 Dignus, cui assignes tripodas donesque corollam,
 Cui merito cedat vel Larissaeus Achilles,
 495 Quem possis patriae assertori aequare Camillo —
 Talia sanguineo transmisit scripta tyranno :
 Metiri sua regna decet nec fidere servis.
 Proh nimis ignave, poteras cognoscere ab ipsis
 Unguibus, intutum quam sit confidere servis.
 500 Nulla fides servis, nisi dum tua ferbuit olla.
 Vivit amicitia proiectis vilior algis
 Rustica plebs; nulla genus arte domabile semper,
 Stat dominos contra; quid agas, dux improbe, nescis.
 Multa cadunt inter calicem supremaque labra.
 Nam lapsu maiore ruunt, qui culmina honoris
 Transcendere; iubet mala sors florere nocentes
 Et languere pios, consortibus ambrosiam dis
 Qui miscet, pede fortunam qui calcāt utroque
 Ipse cadis geminis et laeta et tristia promit
 510 Et sua virtuti, sceleri sua praemia reddit. —
 Proh nimis ignave vel Gryllo stultior, illam
 Plutonis dominam reginam tamne repente
 Irreverenter habes, curvum qui nuper aratrum
 Vertere doctus eras; tua foedo insignia rastro
 515 Lucebant et adhuc nescis, dux improbe, nescis,
 Lubrica et instabilis quam sit sors; nempe superna
 Nunc suffulta rota partes modo versilis imas
 Occupat; hunc tollit, premit illum; laeta capillis
 Frons, sed tergotenus calvaria glabra resedit.
 520 Ipse ego nummacem, Croesum qui vinceret auro,
 Vidi hodie et novi cras Iro pauperiorem.

- Tecum habita, tua regna proba, te noveris ipsum!
 Sero nimis discis, superum quid lenta deorum
 Ira potest et lenta potest quid principis ira.
- 525 Aspera radicem trunci scissura securis
 Imminet; ut quondam formae bonitatis abusus
 Purpureum in florem Nireo formosior ibat
 Narcissus, sic sic ultrix Rhamnusia de te
 Exiget insuetas miserando funere poenas.
- 530 Extemplo infestis exustas hostibus urbes,
 Muscatas vites, hortos, pecuaria, caulas,
 Horrea cum cellis et propugnacula et arces,
 Oppida cum villis sinuoso condita tractu,
 Piscosus circum quae volvitur amne Tibiscus,
- 535 Omnia aequata solo, nihil omni ex parte relictum.
 Fama volans aras, donaria, templa, sacella,
 Coenobia atque focos Vestales semine multo
 Pollutos, magnae violatas turpe Dianae
 Sacrificas vates, raptas viduasque nurusque
- 540 Nunciat et procerum madefactam sanguine terram.
 Hoc terrore gravi non solum civica turba
 Percussa est, sed rex et regis curia et ipsi
 Heroum cecidere animi tantisque procellis
 Saepi bellantum servilibus undique monstis
- 545 Deficiunt tantumque modo reparabile damnum
 Eventu ; stolido rerum didicere magistro.

LIBER II.

- Optimus interea Vladislaus Ungariae rex,
 Munificus princeps, quo non praestantior alter
 Iustitia, pietate, fide, clementia, eburno
 Suffultus solio, quem fama loquacibus alis,
- 5 Unde venit Titan, ubi iners ruit Oceano nox
 Ultra Sauromatas alioque sub orbe Britannos,
 Evexit, magna cum maiestate verendus
 Delectos regni proceres accivit et illi
 Non secus, atque olim praenuncia discolor Iris
- 10 Cogarat ad summi iussum Iovis omnia coeli
 Numina, sic regis veniuntque ruuntque sub aulam.
 Nos classem ingredimur misso Strigone vadoso,
 Danubium Illyricis regem fluviis numero
 Remige sulcamus; regali splendida luxu
- 15 Buda iterum turres, summa et fastigia monstrat.
 Pontificum et procerum magna occursante caterva
 Susceptus celsas legatus tendit ad aedes.
 Ergo ubi collecti proceres, ut rebus in artis
 Consulerent tantisque darent praesentia morbis
- 20 Pharmaca, mansuetus princeps blando ore monebat:

- Quae per vos cecidit, per vos fortuna resurgat,
 Selecti heroes; o vestro debita regi
 Progenies, regni summam esse in cuspidē ferri,
 Undique sanguineas pugnas, gravia undique bella
 25 Cernitis et duros in nos nostramque salutem
 Spirasse agricolas, belli portenta cruenti.
 Quae nisi quam primum radicibus evellantur,
 Actum est. Ergo agite intrepidi, virtute manuque
 Consulite in medium; patrios tutate penates,
 30 Quandoquidem plures in summa pericula misit
 Venturi timor ipse mali. Quare obsecro tandem,
 Ingentes praestate animos, succurrite rebus
 Fessis, summa fides supremos computat annos.
 Este animo forti, fortes in pectore pugnas
 35 Nocturnis versate horis, versate diurnis.
 Audaces Bellona iuvat. Mars arma animumque
 Suggestit, o nostrae felix tutela salutis!
 Si vos nulla movet miserī clementia regni,
 Sint saltem vobis nostra haec duo pignora curae,
 40 Pignora, spes et res nostrae et solatia vitae.
 Ite, precor, precor, hoc servorum rumpite bellum,
 Ite alacres animo et varios cingamini in enses,
 Est opus effrenem gladio delere iuventam,
 Talia ne seri praesumant facta nepotes.
 45 Pellite servilem patriis a finibus hostem,
 Frangite terribili servilia castra tumultu.
 Dixit et ad multam solvit comitia noctem,
 Volvitur et gelidus circum praecordia sanguis
 Nobiliumque gravis constrinxerat omnia torpor
 50 Pectora, nam tensis iam dudum tela lacertis,
 Tela manu volvunt telisque frequentibus instant.
 Pluma, dapes, Bacchus, nox et secura nefandum
 Otia crimen habent, habet et sua regna veternus.
 Horum prima meret dulci stipendia lucro
 55 Fusus ad irriguos fontes et opaca vireta
 Aulicus ignavae desumens tempora vitae.
 Inter pomiferos millenis floribus hortos,
 Ridentes hortos, qua mollis amaracus et qua
 Vere novo fragrans rosa candida mixta rubenti
 60 Complet odoriferis topiaria picta coronis,
 Mille solent istic nuda certare palaestra
 Pinnirapi et doctis proiecta carne lanistis
 Sublimes liquido revocantur ab aere nisi.
 Mille coronandi sertis ciniflone madentes
 65 Plexi Thessalico crispantur pectine crines.
 Ille Miloniacis ventosum viribus orbem
 Brachia continuo quatiens sudantia ludo
 Folliculum excussis trudit per inane lacertis,

- Ille brevi facilis gyro concludere corpus,
 70 Oenomai vocat ille pedem in certamina currus
 Spectantumque alius cupidos perstringit ocellos,
 Certa incerta facit ; modo quod vaga dextra tenebat,
 Ostentat iam laeva ; fuit paulo ante quod aurum,
 Transeat in nigrum sub eodem corpore plumbum.
 Stuppa vomens tardum fumum (mirabile visu)
 Guttur sub pando subitos mutatur in ignes.
 Plurimus inde fluit nullo de vulnere sanguis,
 Mox abit in nihilum tactus digitis cruor uncis.
 Fabula seu verum narratur: Mulciber olim
 80 Artibus his summum fertur luisse tonantem.
 Humanos taceo sensus et pectora multum
 Credula. Sed fari rursus sic Zeglius inquit:
 Sim licet ignarus sophiae, cunis et ab ipsis
 Nescierim sacrata loqui, tamen illa lubenter,
 85 Si modo vos linguis animisque favebitis, orsus
 Dicam, quae iuvenis suggesto stantibus alto
 Bardocucullatis caput olim a fratribus hausi.
 Non ignoratis, quam sit scelerata propago
 Nobilium falso maiorum stemmate gaudens.
 90 Quum non arma atavis data, verum nobilitatem
 Virtus clara parit, non ambitiosa potestas
 Cum virtute coit. Sapiens et dogma disertum est:
 Qui vult esse pius, trabeatis exeat aulis
 Pauperiemque colat rabido livore carentem
 95 Et quae sub tanto rerum discrimine celsum
 Sola caput coeli rutilantibus inserit astris. —
 Olim, ubi turpe chaos, rudis indigestaque moles
 Orbe sub informi pulchra sine luce iacebat,
 Consilio discreta dei stabilitaque formas
 100 Accepere suas, proprios facta omnia vultus;
 Dehinc opifex rerumque sator post omne creatum
 Quum protoplaston limo telluris Adamum
 Eius et ex costa consortem fingeret Evam,
 Quis tum Caesar erat? quis rex, quis miles ad aurum?
 105 Qui proceres? dominus quis princeps? Omnibus idem
 Si nobis pater est, nullum dominum esse putemus. —
 Denique Romani, quibus ingens paruit orbis,
 Dites patricii, sed nomina pauperis aevi;
 Serranus curvum flexit dictator aratrum,
 110 Fabricii Fabiique suas buri que trahaque
 Squalentes trivere manus, ignobilis oti
 Mollia quin etiam pictae plumaria spondae
 Spernebant et harundineo lenire soporem
 Tomento et querna rugientem pascere ventrem,
 115 Amne sitim vitreo restinguere; at impia monstra
 Nobilium census pretium diffundere censu

- Aut sua ab alterius iacturis commoda quaerunt
 Aut passum instaurant alieno funere damnum;
 Picti oculis fusique coma roseique labellis
 120 Ungunt Assyria rorantia pectora myrrha;
 Delitias molles et olentia tempora sertis
 Illecebrasque omnes referunt similesque puellis
 Aurea purpureum subnectit fibula pectus. —
 Mors illis pretium, tormenta immania curae,
 125 Maiorum tabulas frangunt et velle paterno
 Obveniunt (parvo nunquam contenta paratu
 Luxuries), census patrios proavisque paratas
 Divitias plenis perdunt bellaria mensis;
 Ambitiosa fames epulas terraque marique
 130 Tempore quaesitas multo nox decoquit una.
 Nunquam Clitorii delibant flumina fontis,
 Semper inescati stomacho vulgaria temnunt
 Et peregrina bibunt auro murrhaque Falerna;
 Phasiaca Argoa primum traducta carina
 135 Rara avis illorum cenas et prandia complet.
 Hos apud haud sane minimo discrimine refert,
 Quo gestu lepores et quo gallina secetur.
 Namque abacum ad lautum cultello scite volanti
 Chironomus structor quadras dispensat iniquas. —
 140 Regia perdundos circum palatia fumos
 Vendere virtuti adscribunt, blaterare lepori;
 Immodici iactatores scelerum usque suorum,
 Fabula quo fiant populi, per compita vulgo
 Traducunt proprium crimen sine fronte modoque. —
 145 Iura deum legesque hominum discrimine nullo
 Et rixosa fori vendunt tabularia, vendunt
 Iustitiam; censent ibi fas, ubi maxima merces;
 Nil pudet assuetos sceptris; impune licebit
 Quodlibet; ut longa nil assuetudine maius,
 150 Sic crebro agnatam malus usus transit in artem. —
 Virtutem laudant admiranturque probatam,
 Ut pueri Iunonis avem, maluntque videri,
 Quam esse boni, quos et viduas stuprare pudicas,
 Casta puellarum temerare gynaecia, sponsas
 155 Innuptas premere et thalamos violare iugales
 Depudit, quos perfregit vesana libido,
 Dum Curios simulant et Bacchanalia vivunt;
 Promittunt rigidos caperata fronte Catones;
 Incusator erit, verum qui his dixerit; omnes
 160 Omnia nugantum promittunt more procorum,
 Quaeque volunt, nolunt, nolunt nunc ultro cupita. —
 Tam verbis miseros, quam factis fallere servos
 Distinguunt avidi nullo discrimine, quorum
 Si scelus et scelerum sua propria nomina quaeras.

- 165 Promptius aestatis spicas vel gramina veris,
 Autumni foetus, hiemis nimbos et aperti
 Astra poli Libycasque magis numerabis harenas. —
 Accedit, gravius quod servi more premamur,
 Sibila dum fessi toleramus colla labore. —
 170 Iam, si tempus adest, subducite colla tyrannis,
 Praesertim si iura iubent obstare tyrannis;
 Iure dato nobis uti legumque licebit. —
 Certe opus est passim reges iugulare et amica
 Libertate frui, nova iura, abolere vetusta
 175 Pragmata nobilium monitisque salubribus aures
 Arrectas praebete meis; partibor in omnes,
 Quae ridens fortuna dabit, dabit optima quaeque.
 Non rex vester ero, fiam socius, comes ibo
 Ipseque ad arbitrium vulgi faciunda reducam
 180 Concedamque libens, posito diademate vestrum
 De me iudicium non indignabor haberi.
 Regnorum sub rege novo mitissima sors est. —
 Vos, dum occasio erit, vestrorum cognita fratrum
 Forma nec adversa conspecti fronte parentes
 185 Permoveant, suus est omni anteferendus amor.
 Quando adeo dulce est aliena vivere quadra,
 Audendum est aliquid vel caeco carcere dignum
 Tantus amor nostri est, tanta est victoria curae.
 Tam procul externis populis dominabimur, Hebræo
 190 A gelido quantum tepidus procurrit Hydaspes
 Aut quantum Scythico fluit absque Borysthene Baetis.
 Mollis Arabs nobis, nobis vaga flumina Gangis
 Curvae Erythraei parebunt litora ponti.
 Nos ventura dies, praesens venerabitur aetas.
 195 Scriptores nostris verbosa volumina gestis
 Complebunt, quae posteritas in saecula mittet.
 Nam, si quid rudibus fas est promittere chartis,
 Quantum grandiloqui durabunt vatis honores,
 Tantum, crede mihi, mea vivet stauromachia. —
 200 Omnia dent poenas, nihil esto a caedibus expers;
 Usque Cleonaeos ira superate leones!
 In proceres, qui sit Libyco truculentior urso,
 Vultum quisque gerat, sed vos ne cedere quisquam
 Dixerit.
 His monitis currentes incitat; omnes
 205 Trux vindicta manet. Quantum spes ultima rerum
 Libertatis habet! — Placuit sententia cunctis.
 Atque, ubi persuasos animos elusit, iniquo
 Assensere omnes sceleri et simulatus inani
 Assensu coalebat amor, ceu consita harena
 210 Nunquam spicicomas producunt semina aristas.
 Sic simulata fides quam primum flamine lento

- Libatur, radice carens intercidit ima
 Funditus; insueto stolidus consultor honore
 Vitam laetus agit; iam quod sibi tanta licere
 213 Turpes agricolae, vulgus crudele superbum
 Annuerat, sibi Pannonicos cecidisse Neronem
 Credidit et dubiam fortunam coepit abuti.
 Igneus interea Phoebus regione suprema
 Volvitur et longis lustrabat solibus orbem.
 220 Clarus ubi croceos Aurorae Lucifer ortus
 Deserit, ingentes acies dux improbus omni
 Contrahit ex illa et passim tentoria figit.
 Hic, ubi piscoso tardissimus amne Tibiscus
 Danubium fecundat aquis, pecus unde ministrat
 225 Squamosum, applaudunt nymphae Istrides, Istrides undis
 Et septemgeminum credunt sibi cedere Nilum.
 Extemplo armatas acies et cornua conis
 Densa parat Stephanus proles Bathorea nitenti
 Munitus galea atque ocreatis cruribus ambas
 230 Aurea squama manus tegit, aureus ensis utroque
 Dependet lateri capulo insignitus eburno;
 Belligerum pectus lorica indutus athena
 Scandit equum longamque manu procul obiiicit
 Qualis Bistonii rapidum prope Strymonis amnem
 235 Mavors in Thracas letalia dirigit arma
 Vel qualis Phrygiae clipeoque insignis et armis
 Dux Danaum naves conscendit Marte secundo,
 Talis inauratos tetrarcha lupos mandentem
 Flectit equum et comites castra ad servilia ducit.
 240 Zeglius adversis conspectis hostibus arma
 Quemque sua arripere et venienti occurrere fronti
 Hortatur socios promittens praemia palmarum.
 Hic falcem, gladium alter habet, rapit ille pharetram
 Gnosiacis plenam iaculis; multosque videres
 245 Stuppea torquentes Balearis verbera fundae;
 Non illi marrae, non isti sarcula desunt.
 Tum ferrugineos quidam renovare ligones,
 Ille novos iterum conflato vomere in enses
 Sollicita purgare manu, pars maxima curvis
 250 Falcibus, hi rutris, pars uncae fidere burae;
 Pars occae dentem, quo glebas fregit inertes,
 Vitiferum ad palum nodis nectebat athenis.

LIBER III.

Nec mora. Pugnandi cupidus Bathoreius Hector,
 Quem sequitur praesul Chenadinus, fidus Achates,
 Nicoleos, claro Zachorum sanguine cretus;
 Ambo pares animis, paribus virtutibus ambo.

- 5 Innumeram paucō contemptam milite turbam
 Importune adeunt, media atque in castra feruntur.
 Mox dira horridum deprompsit buccina murmur,
 Mox raucis lituis elisus stridulus aer,
 Mox ausae dare signa tubae, canor aethera pulsans
 10 Ultima convexi penetrabat sidera coeli. —
 Tum vero innumeris vaginis ducitur ensis
 Noricus et contra oppositum protenditur hostem
 Rustica tam subito gens consternata tumultu
 Ordine stans nullo, nexis umbonibus armos
 15 Texerat atque suos enses compressa timebat.
 Perdidit inde modum caedes: hinc bella geruntur
 Ferro, istinc iugulis; timor hos, metus occupat illos.
 Praecipiti cursu peditem ferus hostis in hostem
 Lapsus eques longa ferratae cuspidis hasta
 20 Occlusum patefecit iter ferrique calentis
 Ictibus a crebris loricae abiere trilices.
 Utque erat acri et vafro animo, demersa profundo
 Corda metu monitis partim solatur et urget
 Zeglius; his offert sua praemia, mortibus illos
 25 Sumere animum iussit iussitque obstare pavori;
 Inde suis ausum terroremque hostibus auxit.
 Extremum iam lucis erat, dum sidere taetro
 Vesperus obscura fera proelia nocte diremit.
 Saepe faces visae nitidis ardere sub astris,
 30 Saepe inter pluvias guttae cecidere cruentae,
 Saepe exortu ferrugine Phosphorus atra
 Tinctus erat, tincti Lunares sanguine currus.
 Mane novo subtriste oriens Aurora nitentem
 Nec radiis ornata comam nec flammea vultum
 35 Nec croceum vestita diem lugubria nigro
 Nube sub obscura produxit tempora Phoebō.
 Zeglius immenso servorum milite vafrum
 Cumque animo facinus reputans hostemque ducemque
 Cingit. Erat Stephano belli spes omnis in armis,
 40 Namque manum parvam robusto milite et arte
 Pugnandi gnaram mixtis conflarat ephebis. —
 Tum procerum cuneos grex undique et undique cinctos
 Rusticus aggreditur; coniunctis tergora tergis
 Nobilitas plebis furias cohibere ferocis
 45 Eminus urgentis, falcatos rumpere nodos
 Nititur incassum, liquidas et verberat auras.
 Faenisecarum etenim longa super arbore falces
 Obiicit et medium, quem tangit, dissecat hostem
 Agricola. At contra horribili de pyxide densus
 50 Igne globus volitans plebem funditque fugatque.
 Impetitur celsus, qui castris imminet, aer;
 Aer ex calidae liquefactus pondere glandis

- Fumat et e coelo telis conserta ruit nox. —
 Terga dabant nodi peditum tergisque frequentes
 55 Insultant equites feriuntque fugantque fugatos.
 Non secus Aetolum in campis Meleagria virgo,
 Spumantem dum sternit aprum, aut Zenobia telo
 Qualis in Aethiopum quondam sitientibus arvis
 In fulvas regina feras armata ruebat
 60 Ausa pedes rabido sese obiectare leoni;
 Sic et in ancipiti fortuna et Marte fugaces
 Agricolas magno revocat conamine bellax
 Zeglius et lasso pugnis Stephano nova miscet
 Proelia; iam fessi proceres stant corde gelato
 65 Nec liticen pugna caruit nec cornicen hasta. —
 Omnia casus agit; nullis victoria castris
 Certa; incerta fides bellorum illusit utrisque.
 Tandem nobilium cecidit vis innumera vi
 Rusticolae plebis; nihil est a vulnere tutum.
 70 Interimunt quosdam Tyriis emissa sagittis
 Illita tela dolis; lateri letalis harundo
 Haesit et abstruso transfodit viscera ferro.
 Pars nudata truci perfregit tempora conto,
 Pars prelis agitur gravibus, sed frigidus illum
 75 Mucro manet; multis, hosti qui terga dedere,
 Letifera occiduo clava est infixata cerebro.
 Nox erat et clauso latitabant sidera coelo;
 Defessus rerum plebeisque ictibus acri
 Trusus equo Stephanus subterque cadavera passim
 80 Mixta cadaveribus procerum plebea suorum
 Insomnis longa sine nomine nocte iacebat.
 Martia mucosas exundant vulnera nares
 Obstrusique ducis galeae fragmenta retortae
 Tempora sanguifluis clavis compressa perurunt. —
 85 Surgebant Hyades et Olenia sidera nimbum
 Aethereum nigris fundebant nubibus et dux
 Sole novo densa vicini in harundine stagni
 Abditur et tentat durum depellere fatum.
 Luce latet tota mersus stagnantibus undis
 90 Nec temere durum tentat depellere fatum.
 Nam, quicquid reliqui fuerat vitalis, ubique
 Disquirunt rabidae plebes; Spartanus ut alto
 Assolet in luco latitantem nare Molossus
 Gnaro vestigare feram, sic mente sagaci
 95 Reliquias omnes procerum sub Tartara mittunt.
 Quandoquidem non fruge latent, non arbore in alta
 Nec quenquam volucris manibus pernicia cursu
 Eripiunt, captos adamantina vincula stringunt.
 Stringunt Nicoleon deprensum scrobibus altis,
 100 In quas praeteritam pavidus profugusque silentem —

- Proh miser! — ad noctem cecidit, quem Zeglius excors
 Delusum Argeo dederat custode tenendum.
 Sed meliore satus fato Bathoræus Achilles
 Expes solivagum reperit detrita Tibisci
 105 Fluminis ad ripam tondentem gramina equellum;
 Hunc petit, hunc scandit, secat altas fluminis undas.
 Non sic Cretæis taurus sibi pondus amatum
 Fluctibus Europam tulit, ut tulit acer equellus
 Tergore supposito Stephani liventia plagis
 110 Membra et in obiecta ripa tutata locavit;
 Nec sic dulcisona quondam testudine captus
 Undivagus lato delphinus Ariona ponto
 Vexit et Oebaliis columem proiecit arenis.
 Carcere conclusum procerum genus omne catenis
 115 Squalebat gravibus, donec lux tertia coelo
 Flammiferis totum radiis patefecerat orbem.
 Socrate Nicoleos non impatientior inquit:
 Magnanimi ducis est, nulla ut se vindicet ira,
 Parcere subiectis et castigare rebelles;
 120 Sit moderatus, amans aequi veniamque petenti
 Deneget haud unquam, confessa errata remittat
 Sponte sua, postquam nemo sine crimine vivit.
 Flecte animum, compesce iram, depone furorem!
 Pone supercilium, caperatos pone Catonis
 Vultus et miseras mitis res aspice nostras.
 Nostras per lachrimas, per nostram hanc oro corollam
 Perque tuum nomen, dux invictissime Zecli,
 Felicem sortem, felicia fata deosque
 Per tibi propitios erratis parcito nostris,
 130 Parce tuo servo, nulla est victoria maior,
 Quam quae devictos animo quoque subiugat hostes.
 Munera magna dabo, sunt acceptissima cunctis
 Munera, quis summi compescitur ira tonantis.
 Hanc animam concede mihi, tua caetera sunt.
 135 Nam tibi, dum vivam, fuero servire paratus.
 Zeclius hunc contra:
 Si nostris charior esses
 His oculis, iamiam sacer, intestabilis esto!
 Nicoleon Zachum referunt sic deinde locutum:
 Nil agis hac ira, crudelis et improbe trifur,
 140 Crede, mea haud refert, sublimene humine quiescam,
 An sude vel mucrone cadam, mors ultima poena est
 Fortunaque vacat. Genitrix orta omnia tellus
 Suscipit; hoc olim, quod nostris ossibus usquam
 Ardua de Pario non surgat marmore moles,
 145 Proderit, humani facilis iactura sepulchri.
 O amens! Superos dudum malefacta latere
 Nulla queunt; lento divina gradu venit ira.

- Sed vindicta dei, quanto sit tardior, ipsa
 Tanto fit gravior; nullum scelus ibi inultum.
 150 Ut ferit excelsos fulmen penetrabile montes,
 Sic est extremis obnoxia summa potestas
 Casibus. Haud nosti, superum quid lenta deorum
 Ira potest et lenta potest quid principis ira.
 Ad mihi statutas, immansuetissime, poenas
 155 En securus eo; te mandet dentibus atris
 Stipator, dux torve, tuus.

Nec plura loquutus.

- In medio suppressa sono est pars ultima vocis.
 Vita fugit; diro transfigens lactea ligno
 Viscera lictor iners indigna morte peremptum
 160 Corpus in excelso posuit miserabile trunco,
 Tensa per expassam rumpuntur viscera pellem.
 Caede cadunt alii, quorundam corpora acernis
 In veribus rapidos contorrebantur ad ignes;
 Diripiunt aliis sua tergora, mortibus illos
 Conficiunt, excarnificant feriuntque necantque,
 Dum superest unus vita spoliandus anhela.
 Nobilibus vestitus ager pro rore cruorem
 Imbibit et multo vaga flumina sanguine manant,
 Nam dimembratis inhumata cadavera passim
 170 Mixta viris quina sine nomine luce iacebant.
 Occisos spoliant nec humare cadavera curant,
 Unde sepulchrales extra tentoria pompae
 Spargere funus erant. Stygias sic ire sub umbras
 Fata iubent, ut busta alii pretiosa parentur,
 Hunc voret ignis edax, illum mare sorbeat, alter
 Aethera nunc coelumque tegat, qui non habet urnam.
 Roscida turgenti fratrem bis lampade Phoebe
 Viderat infectis cum cornibus; improbus, eheu,
 Zeglius omnia erat; deerant iam proelia Zeclio.
 180 Nam crescunt aliis conspiramenta sub oris
 Pannoniae tantum, quantum gens rustica crescit;
 Crescunt instar hydrae, surgunt, coeunt, glomerantur.
 Ut sua mille apium tabulata examina linquunt,
 Sic liquere casas vicosque, mapalia, villas
 185 Agricolae et miseram monstrosis caedibus explent
 Ungariam. Mixti claustrinis fratribus ibant
 Presbyteri et bello comitesque ducesque preibant,
 Quos Maro vix pingat melius, vix fingat Homerus
 Doctius aut mordax satira taxaret Aquinas.
 190 Quam primum teneram male sanus transfuga frontem
 Perfricuit, bellum superis indicit et audet,
 Quae volet, et nullum scelus intentare veretur.
 Zeclius his plebem ducibus commisit inermem
 Et sua confestim resona sub valle locari

- 195 Castra iubet, mediam quam parvulus Agria parvo
 Amne secat crassamque suo de nomine appellat
 Agriam et agrestes exundans irrigat hortos.
 Interea plenis flavebat messis aristis
 Et rapidus flammis Lernaei bracchia Cancrī
 200 Procyon et gemino Titan extenderat astro.
 Vicerat astra iubar, miseri dum turba popelli
 Pugnae signa petit rabidoque accensa tumultu
 Instantis leti properantes admovet horas.
 Arx et templa deum muro conclusa capaci
 205 Colle sedent patulo, quorum moderabat habenas
 Cardineum specimen, Romani gloria coetus,
 Caesaream tangens seriem' longisque atavorum
 Principum imaginibus clara de stirpe Aestensi
 Editus Hippolytus, praesul probitate decorus,
 210 Qualem sexcentis ex patribus augur Apollo
 Seligeret. Nimium felix antistite tanto
 Agria persuasa est magnam sibi cedere Romam.
 Bonzagnus sacri iuris legumque peritus,
 Quem non Pegasides, quem non latet armipotens Mars,
 215 Funestos vulgi cuneos aggressus ad unum
 Signatos crucibus pedites detrivit et altam
 Aequavit vallem tumulis, stetit usque cruentus
 Agria et albentes etiam nunc ossibus agri,
 Carpathii aethereis surgunt ubi montibus Alpes
 220 Sarmatiam a laeta separantes Pannonis ora.
 Confestim ad regem malefacta haec omnia perfert
 Prodromus et vanis famam rumoribus auxit.
 Accersit rex consilium, cui regia primum
 lure palatino palatia credita sunt.
 225 Plenum consilii pectus, quo frena duorum
 Regnorum et totidem regum moderantur habenae.
 Legislatorem non talem habuere Solonem
 Res Pandionaeae, non tam Lacedaemona doctum,
 Quam frugi consulta dabas, Emeric Pereni:
 230 Quis novus hic torpor, proceres, quonam usque fluetis
 Turpi desidia? Graviorum turba malorum
 Cuditur, ignavae trahitis dum tempora vitae.
 Publica plebeum lugent aeraria damnum,
 Pannoniae rerum domini patresque togati,
 235 Invigilate una, tacito nam tempora cursu
 Diffugiunt coelumque volubile carmine nullo
 Sistitur aut spectris remoratur lubricus annus.
 Sceleribus ille suis ferus et praeclarus habetur
 Zeglius, hos gladiis aditus, hos ignibus arcens
 240 Exiit heroas castris et strage pudenda
 Cognatos proceres fundit servilibus armis.
 Quae tibi causa morae? intestinum crescere furem

- Quid pateris? Noto nihil est latrone sub aethra
 Deterius, rubigineos iam cote mucrones
 245 Illyricis munitus aquis hincinde Savonus,
 Thurcarum fuso foedatum sanguine veru
 Asperat et Carnus Stirusque, ubi struma decori est
 Pendula ventosis distentans guttura saccis,
 Nubiferas fugiunt execto calle sub Alpes.
 250 Nec solum Austriacos timor hic conterruiť agros,
 Verum etiam argutae penetralia pulchra Viennae
 Movit; Phidiacae summo de vertice turris
 Victrices aquilas, invicti Caesaris arma
 Maximilianeis crebris decorata triumphis
 255 Penniculo inscriptis famoso contudit ictu.
 Pannoniae fluvios multo manare cruore,
 Occisos partim proceres affixaque palis
 Corpora et immensa cives in caede natate
 Audistis nec porrecto dormire in utramque
 260 Auriculam pede nec vigilanti stertere naso
 Non pudet? Ecce suas vicina Polonia vires
 Discutit et flavi longa statione Prutheni
 Describunt pedites, qua spumans Istula magno
 Mergitur Oceano, qua montibus effera summis
 265 Gens habitat nunquam ridentis conscia veris.
 Aspera sidereos qua profert Rhetia montes,
 Invictae Helvetio coguntur velite turmae.
 Rauracus en gladio falcem mutavit aduncam;
 Iam sua fixerunt picti tentoria Suevi
 270 Armatisque cavum constravit navibus Istrum
 Boius et indomitos Epicurea Praga Boemos
 Contrahit et curvum modo castra metatur ad Albim.
 Conspice ferratos cuneos delectibus actis,
 Qua Morava exundans piscoso flumine pingues
 275 Marcomanorum agros rigat atque Olomuntia claustra
 Turribus et bina circundata moenia fossa
 Cingit et Hussitis defensat ab hostibus urbem.
 Tartarus hinc, hinc Moschus atrox horrenda pharetris
 Tela replens arcum lunat; Scythia plaustrifer illinc
 280 Territus agricolis falcatum spiculat ense;
 Argolici et Sergi et propius timuere Sarissae;
 Arvina pingui clipeos et lucida Parthus
 Arma fugax tergit subigens in caute secures. —
 Temporius te fata vocant, non serius, inquam,
 285 Consulere in medium laus est, sed inutile semper
 Consilium post facta fuit, quod oportuit ante.
 Quare, age, venturas non ultra differ in horas
 Crastina! Num claro patrium per compita furem
 In vestro clausum gremio simulare potestis
 290 Marte, igni, ferro misere populata penatum

- Moenia, dependere opera interrupta minasque
 Murorum ingentes infraque supraque ruentes? —
 Anne timetis eum, cui vos decet esse timori,
 Qui nil non audet scelorum, quem tanta libido
 295 Nos extinguendi iam pridem incesserit, ut nec
 Cordi habeat superos, qui nostris ludere sceptris
 Et mortes etiam nostras, quam caetera malit
 Omnia, ni tantis occurrimus ocius ausis?
 Nil reliquum est, ac ferre iugum cervice parata
 300 Exiliumque pati, pati ineluctabile fatum.
 Quod certe praestat, quam partum amittere regnum,
 Quam exauctorari et servis servire cruentis. --
 Tantane vos generis liquit fiducia vestri?
 O patria, Ungaria, o divum domus, o sine noxa
 305 Pannonia infelix, quo tanto crimine, tellus,
 Peccasti in superos, ut te tot mortibus unam
 Conficerent servi proprii servilibus armis?
 Quid iuvat Eoum sine causa absolvere regnum,
 O superi? vestris cessate irascier Hunnis.
 310 Hunnis plus satis est iratum. Rure fugatus
 Oppida mercator, cives liquere penates
 Quisque suos et nos rerum dominique salusque
 Vix Budam incolimus plebea faece repletam.
 Illi etiam claves nrbis commisimus, illam
 315 Nos insensati custodem fecimus et nos
 Immundos liquidis immisimus amnibus apros.
 Dedecori est fortuna prior nec sceptrum nec urbes
 Tuta manent, iamiam Lethaeum pelle soporem,
 Inclyta nobilitas, servilia nata sub ipso
 320 Bella sinu ex imis opus est purgare medullis. —
 Surge, age, tolle moras! referunt si vera parentes,
 Maxima veloci subeunt discrimina passu.
 Rebus in adversis nocuit differre paratis.
 Turpe minus vinci, quam non contendere; summo
 325 Principio obstandum, scintilla neglecta frequenter
 Curriculo depacta vagos prorumpit in ignes.
 Interea servile pecus Marte omnia complet.
 Hic, ubi Cremnicii sudant aeraria montes,
 Quae in formam calidae cuduntur pondere massae;
 330 Aurum, quod populos scelerata impingit in arma,
 Frangitur et multo conflata talenta argento
 Arte monetali regale nomisma vocatur.
 Concurrent acies. It tantus ad aethera clangor,
 Quantus in Idaeis ictis a fulmine silvis
 335 Fit sonitus quantusque in vallibus assonat Echo.
 Istac divitias, irritamenta malorum
 Imprimis numerare datum est. Hic civica plebes
 Plena epulis, madida atque mero Venerique parata

- Quotidie luxu et mensis assueta secundis
 840 In multas vitiatur opes, Epicurus ut alter
 Finibus Eois nascentem surgere Phoebum
 Raro videns tanto strepitu experrecta labanti
 Pariete quassatas credit concurrere turres,
 Excelsos auri specus ruere; abdita passim
 845 Lymphato trepidare metu monumenta videres.
 Chasmatis alii, quidam dum tarda cubili
 Membra levant, alii leto vinxere soporem.
 Ille inter cyathos, sponda ille sepultus in aurea,
 Purpureo ille toro recubans profusus in arto
 850 Coniugis amplexu iucundaque gaudia miscens,
 Dum Venus ex imis stillat resoluta medullis,
 Proh scelus! impactis linquant sua fata labellis.

LIBER IV.

- Nec mora; nigrantes succincta pavoribus alas
 Fama volans divi pervenit in atria regis
 Et sua millenis retulit lamenta querelis.
 Sedis apostolicae legatus, portus et aura,
 5 Nativae Ungariae primas et praesul ad unguem
 Perfectus, belli impatiens servilis ita inquit:
 Semperne in bellis semperne in sanguine, ferro
 Inque fuga timidi versabimur? haecce nostra est
 Virtus, o rerum domini, ut servilia monstra
 10 Monstroso bello patrios delere penates
 Non tam socordes, quam semiviri patiamur?
 Credite, non falso dicetur protinus in nos;
 Saepe malo accepto stultus sapit. Improbe torpor,
 Totius regni captas amisimus urbes,
 15 Nos Buda una capit, tenet oppida caetera Zeglius,
 Pannoniae fatale malum fulmenque, quod Hunnos
 Proterat heroas. Non illi flamma nec undae
 Nec vesana fames nec Dacica saepta resistunt.
 Ibit in occasus mundi Boreamque Notonque
 20 Ambibitne polos et Niliacas cataractas?
 Tigrinque Euphratemque uno de fonte fluentes
 Hauriet? Extremo victorne redibit Araxe?
 Degeneres nimium, nimium distamus ab illis
 Maiorum saeculis, quorum primordia gesta
 25 Et ritus faciemque soli, quodcunque vetustis
 Insculptum est adytis vel quicquid nostra relatum est
 In chronica, haud multis verborum ambagibus usus,
 Si vacat et placidi rationem admittitis, edam.
 Magnanimis gestis quaesita est gloria nostrae
 30 Pannoniae, Eoos inter pars optima tractus.
 Nonne superborum quondam fatale flagellum
 Attila praeduris Europae cladibus omnes

- Subiecit populos, ignotos miscuit amnes,
 Belgarum Scalden, Ubiorum sanguine Moenin.
- 35 Quando Caledonios navali caede Britannos
 Stravit Agrippinae non longe à moenibus urbis,
 Diruta peltigeri nostras penetralia Moschi
 Cognovere manus; immensa potentia Thurcae
 Saepius a nostris fuit expugnata veredis.
- 40 Exulibus Scythia Parthis non profuit olim
 Spicula converso fugientia dirigere arcu.
 Nonne catenatis Rhodano et Rheno trepidabat
 Te veniente ferox Germania et Itala tellus?
 Hispani, Calabri, Galli Scotique, Sicambri
- 45 Concessere et Hyperboreus concessit et acer
 Epoto depastus equo sua Sarmata discors
 Sacramenta dabat pactae pro foedere pacis
 Aurea pellitis transmittens munera donis. —
 O quotiens bello Herculeo victricia sumpsit
- 50 Proelia Pannonius! Populatum sanguine regnum
 Restituit regi profugo et potitus triumphis.
 Unus adhuc deus est, maiores vincere nostros
 Qui voluit, nobis serisque nepotibus idem.
 Credite, non aberit, longum modo parce morari,
- 55 Ungara nobilitas, rerum nos summa sequetur.
 Si haerent cuncta deo, sanctae non terminus unquam
 Ungaricae ditionis erit. Sic Iuppiter alto
 Aethere despectans iussit mortalibus aegris,
 Ut vivant curis districti et erumna profusis
- 60 Ingenitum infantem lachrimis preeatque sequaturque.
 O socii multo passi graviora, quid ista
 Colluvie tristare potes, invicta propago?
 Si caret eventu subitus furor, improba nunquam
 Facta diu durare queunt; legistis et ipsi
- 65 Maiorum annales, memori si mente tenetis,
 Marte, quod, iniusto Ungariam quicumque petisset,
 Nemo victor abit; Mariae regumque piorum
 Auspiciis tuta est, has nunquam numina sedes
 Destituent, iactata procul novistis in hostem
- 70 Fulmina sanguineum Stephano pugnante beato. —
 Este animo forti neque vos servilia turbent
 Bella; nihil terrae cultor pecorisque magister
 Marte valet; cadet hic non multo a milite, postquam
 Ille cerebrosus, tantorum causa malorum,
- 75 Zeglius infandas cogetur sumere poenas.
 Nec mirum, quod nostra modo servilis et excors
 Vexet regna labor, vastum si proelia mundum
 Discruciant et ubique habitat discordia concors. —
 Quandoquidem casus fas est cognoscere nostros,
- 80 Num quondam saevit Mavors, quando omne Latinum
 Fabula nomen erat; seges est, ubi Troia manebat.

- Lucida compositam nec semper sidera pacem
 Observant summumque Iovem, si credere fas est,
 Centimano timuisse ferunt turbante Typhoeo,
 85 Quum sua centeno vestisset brachia monte. —
 Sed quid ego vobis exempla extraria narro.
 Num quartum Belam trux Tartarus Ungaro ab orbe
 Eiecit, pepulit Dacos e sedibus altis,
 Quas secat aurifluis Marisus fecundus harenis.
 90 Denique thesauros vada sub Sargetia quondam
 Decebalo obstruosos, qui Nervae deditus armis
 In sua desaevit stricto praecordia ferro,
 Decebalas turres, Traiani clara triumph
 Signa, Zalatnam, Albam, Zarmiz aut Abrugibaynam,
 95 Pontem quadrato caelatum marmore, pilis
 Vicenis rapidas claudentem Danubii undas
 Pulvere vix tectae poterunt monstrare ruinae. —
 Numina fatorum mortales ferre necesse est,
 Inculpata quidem, nam fiunt omnia fato,
 100 Si fortuna ferat; lapsis meliora redibunt
 Tempora et haec olim forsán meminisse iuvabit.
 Ergo, age, Pannonii o, si qua est, inclyta regni
 Nobilitas, si quem maiorum gloria tangit,
 Belligera sis praesto manu iurisque paterni
 105 Assertor, patria plebeos tolle tumultus
 Et remove servi funesta satellitis arma!
 Crede mihi, inflatis collectum cornibus hostem
 Fundemus, certa haud multas victoria dextras
 Exigit, agricolas hos agricolasque futuros
 110 Dignas pro meritis cogemus pendere poenas.
 Sic fatus virtute viros accendit et ista
 Plus animi consulta dabant, quam bella timoris
 Indiderant; omnes idem pugnandi habet ardor.
 Confestim rigidos levis armatura sub enses
 115 Cingitur, hinc arcus, Geticis oppleta sagittis
 Hinc pharetra, a tergo dependet concavus umbō;
 Ille levi iaculo palmas oneravit, ab illo
 Ferrea robusta vibratur lancea dextra.
 Itur ad antiquas taciti magno agmine ripas
 120 Danubii; pars linte natant, pars densa phaselis,
 Hi trabe connexa spumantem classibus amnem;
 Ultima nobilitas lunatis navibus ibat.
 Est locus e regione satus cognomine Pestum
 Colle minor celso, tumulis provecior altis;
 125 Hic circum apricos campos Cereale papaver
 Nascitur et variis hortensia munera pomis
 Spargit humus, fragrant leporaria regia flore,
 Flore crocum tenero cultis innascitur hortis.
 Istic rusticolae sua passim castra locabant

- 130 Praecipiti in ripa; rursus tentoria figunt
 Regni acies longas crispantes comminus hastas.
 Tempus erat, flagrans rabido cum Sirius astro
 Cornigerum Aegoceron, Cancrum quoque compare zona
 Percutit et medium signorum intersecat orbem.
 135 Ecce meris gaudens undis Abstemius, Hunni
 Quem Bornemyssam ascito cognomine dicunt,
 Egregia genitus veterum de stirpe baronum
 Prompturus magnam parvo de corpore vocem,
 En, ait, Arctois rigidoque sub axe pruinis,
 140 Hic, ubi lunatum Chiron ferus exerit arcum,
 Nascimur assueti bellis et Martis aduncos
 Cingimur in gladios et ad incunabula nobis
 More patrum strictae vestes nec fluxa per armos
 Velamenta sedent longam sinuata per oram,
 145 Nam male ventosis manicis depellitur hostis.
 Audendum est hodie pro libertate parentum,
 Pro patria et nobis pugnandum Marte secundo.
 Extremum ferri superest opus, omnis in armis
 Servilis belli claudenda est visque metusque.
 150 Omnia fortunae parent, fortuna castra tenentur,
 Fortuna pereunt. Aiunt dixisse poetam:
 Res hominum fragiles alit et regit et perimit sors,
 Sors incerta quidem, sed quos praeblanda fovet spes,
 Spes mortale bonum, pro muro audacia habetur.
 155 Gloria non minor est nomen servare patratum,
 Quam quaesisse novum. Nostra exitus acta probabit.
 Dixerat et flammis animis flagrantibus addit.
 Tum plebe e media vir prosilit unus aperta
 Fronte ducem tali compellans voce:
 Precantes
 160 Nos, modo da veniam, plebea extrusit in arma
 Zeglius; inviti bellum hoc partesque timore
 Fecimus; is poenas luat aequas, illius unum
 Pro multis detur caput; improba et indiga rerum
 Pauperies inimica probatis moribus, istud
 165 In bellum servile suo nos turbine traxit.
 Quare da veniam, viduos permitte penates
 Et sobolem et thalamos atque orphana pignora notas
 Desertasque casas dulcesque revisere amicos,
 Fumus enim patriae est alieno clarior igni.
 170 Si merita culpaē suprema pericula semper
 Indulgent, modo flecte animum sensusque minaces
 Temne et obaeratis errata ignosce manipulis.
 Miretur sua quemque domus nostrique nepotes
 Improba vitabunt duri certamina Martis.
 175 Dispereat tandem bellum servile nec unquam,
 Dum terris aliquis nostra de stirpe manebit

- Rusticolis regnare vacet; vel sceptrā vel urbes
 Nolumus; herbosos carioso vomere campos
 Scissuri varia stipabimus horrea fruge
 180 Et sata inoccemus resolutis semina glebis.
 Bis denis sua vota deis, quibus agricolū res
 Cordi est, solvemus nec delirabimus unquam.
 Cote nigras iterum scabra rubigine falces
 Exesosque situ veteres splendere ligones
 185 Cogemus censusque graves, vectigal iniquum
 Et naulum faenusque vorax numerabimus et te
 Laudibus aethereum super extollemus Olympum.
 Hunc contra Ianus:
 Verbum est sermone notandum.
 Sero Phryges sapiunt; quem sero poenitet, idem
 190 Haud vacat a culpa; vos poenas crimine dignas
 Vulcano crucibus sudibusve rotisve luetis.
 Confestim madidas tibicen flamine buccas
 Torvaeque bellisonis complebat cornua bombis.
 Nec mora. Stentoreo pugnam clamore minantis
 195 Signiferi longa ventrem transverberat hasta,
 Quam plagae impatiens forti comprehendere dextra
 Nisus fraxineum perfregit robur, at heros
 Vagina eductum capulo tenus abdidit ense;
 Pulmonem mediumque iecur traiecit, ut alvus
 200 Illius et fractae patulo de vulnere costae
 Conciderint fuso maculantes sanguine terram.
 Utraque fulmineo concurrunt agmina motu,
 Servilis metus hos, libertas incitat illos.
 Pugna gravis bellumque tenax cuneique feroces.
 205 Missilibus telis cecidit pars maxima vulgi
 Nigraque perpetuo claudebat lumina somno.
 Ungula quadrupedum multorum colla peremit.
 In geminas partes hic unco scinditur ense;
 Hos sub equis, illos campis affixerat hasta;
 210 Innumeri, ut norant sibi adesse novissima fata,
 Compressere manus seseque in fluminis undas
 Praecipites agitant resupini et fletibus ambas
 Complerunt ripas, violenti vorticis amnem
 Infringunt nando mortemque evadere tentant.
 215 Ter submersi in aquis, liquidis ter conditi in undis
 Luctantur superasque petunt moriturier auras
 Et, quamquā poterant Portumnum vincere nando,
 Qui vel in Euboica vivax Anthedone gramen
 Carpserat undivagi Glaucus novus incola ponti,
 220 Corpoream tamen ad molem madefacta resedit
 Paenula; tum tales fuderunt ore loquelas:
 Occultum nil esse sinit lux candida fati;
 Dignam pro meritis hoc alto in gurgite mortem

- Hanc patimur, quando miseras mortalibus auras
 225 Et vitam abstulimus dulcem; discrimine nullo
 Execrata sacris et mystica sacra profanis
 Miscuimus; iustus cernit deus omnia iudex.
 His animas dictis spirabant udaeque magnus
 Corpora Danubius fundo sepelivit in alto.
 230 Pars capitur captosque adamantina vincla ligabant.
 Detinet hos nervus, nonnullos dura catasta
 Urget; ubi igniferi Vulcania vincula fabri
 Cudere deficiunt, fagis panguntur et ornīs.
 Exuvias iam quisque suas, sua quisque trophaea
 235 Trans Istrum attonitum ratibus ducebat onustis.
 Callosa innumeri torpebat dextra paventis
 Remigis et torvam metuebat navita praedain.
 Cursilibus pars vecta rotis Budensia tendit
 Moenia, pars Pestum trahitur longoque morantur
 240 Ordine plaustra vias plebei plena triumphī.
 Hanc ubi conspexit manibus post terga revinctis
 Et faciem multo foedatam sanguine plebem,
 Commiseratus eam, rex Vladislaus ita inquit:
 Quis tibi tractandos gladios pro vomere noto,
 245 Degener agricola, et culto praeponere agello
 Impia castra dedit? Servilis quis tibi belli
 Tantos persuasit strepitus, stultissima plebis?
 Quam bene depastae laudabas ubera vaccae
 Quondam et harundineo coeli contraria tecto
 250 Vitabas! Quid terrificum fulmenque Iovemque
 Nocte sub incerta divo prostratus aperto
 Pertuleris? sulcos vinetaque fetibus almis,
 Perfide, fraudasti? Nonne ordine ponere vites,
 Urendam filicem neglecto evellere sulco
 255 Gramineos et agros duro proscindere aratro
 Invitosque boves stridenti inducere plastro
 Atque mori per virtutem, quam vivere raptō
 Praestiterit? vestris possem modo victor abuti
 Mortibus; at vestrae cladis miserescimus ultro.
 260 Principis invicti est, nulla ut se vindicet arte;
 Parcere subiectis qui norit, obesse superbis
 Qui valet, hunc sceptro dignum cole. Prima triumphī
 Praemia devictis cupitam donare salutem.
 Ite, redite domum! Bacchum Cereremque neglectos
 265 Excolite et defrugatis opulescite campis,
 Missa ruinosi reparate mapalia tectis! —
 Tu vero, belli dux improbe, pessime claustrī
 Transfuga, Laurenti, sociis cum fratribus et vos,
 Satrapae, ad insanos tosturi stabitis ignes.
 270 Sidere non fausto sati et infelicibus horis
 Exitium infelix, crudelia fata novasque

Ante pedes poenas et inexorabile praebent
Iudicium, dimembratis quorum artubus istic
Lurida Pentheo lacerantur corpora ritu.

275 Exectis venis digitos pedicasque manusque,
Bracchia, crura, genu, poplites et faemora, pecten
Et latas spatulas et cum pulmonibus armos
Cordaque visceraque et longi internodia tergi
Carnifices in frusta secant torrenda verutis.

280 Plus plagarum alii semusto in corpore habebant,
Quam variis tinctus maculis Thebanus ophites.
Non magis exusto stillantes corpore guttas
Enumerare potes, quam viles aequoris algas
Hellespontiaci vel quos agit Hadria ponto

285 Ionio vastos ad inhospita litora fluctus.
Omnia nervorum torrentur vincla cavumque
Pectus et abstrusi fibris vitalibus artus
Igne fluunt, manant humeri teretesque lacerti,
Colla, caput, coxae; tepido non ocus Austro
290 Nix resoluta fluit, taetro quam sanguine venter
Liquitur et nigra distillant inguina tabe.

Tum gemitus plebis, flammaram stridor et ardor
Carnificumque ictus eiulatusque cadentum
Omnia complebant, compleverat omnia plangor,

295 Ut solet ignifluis Lipare sinuosa cavernis
Plangere, ubi Sicula Cyclops incude laborat
Aut Brontes, Steropes portentosusque Pyracmon
Terrea ventosis dum follibus aera resolvunt;
Sic loculosa omentati compago cerebri,

300 Tostus aqualiculus crasso distentus omaso
Sanguinat et tabo submotum praefocat ignem.
Non secus excussa glomeratus ab arbore nimbus
Depluit aut molli vestitae cortice glandes,
Utque superiectas tranquillo in flumine bullas

305 Imber agit, sic usta cutis tumefacta maligno
Pingui rupta sonum stillantes edidit offas.

Zeglius interea Moesorum invaserat agros,
Caesar ubi Odrysium Getico foedaverat Hebrum
Sanguine, quum vitream brumali frigore molem

310 Adstricto volucris biga sulcaret in Istro.
Non longe Ungaricas finitor circulus oras
Pontica Sergiacis disternat arva colonis;

Rupe super celsa luco redimita virenti
Aethera fronte legens, hominum vix pervia gressu

315 Soerinium sublime sedet Thurcasque vagantes
Despicit et septem frangendum cornibus Istrum.
Fons sacer Heraclio, qua Chosroen fuderat armis,
Hac scatet, huic numen vetus accola inesse putabat.
Hinc arcem ad Temeson sua duxit castra Georgius.

- 320 Arx duplici vallo, duplici circumdata muro,
 Ardua sub cuius cuneatim ubi moenia ventum est,
 Menstrua plebei toleravit bella furoris.
 Nil non ingenii tentabat et arte manuque
 Cum Stephano satrapa Bathoreae stirpis alumno
 325 Zeglius obsessos cupit oppugnare maniplos.
 Hi sibi commissas turres arcemque aditumque
 Tantis servabant curis, conamine tanto,
 Quanto olim armisonis coelestia numina turmis
 Sideras tutare domos, quando invida Tellus
 330 Prole Gigantea summum expulsura tonantem
 Omnia monstrifico turbabat saecula fetu.
 Sulphureos ignes fatalemque aenea glandem
 Machina terrifico fundebat utrinque boatu,
 Pulvere confossus crebros gemit aer ad ictus,
 335 Pendula missilibus cedebant nubila saxis,
 Semirutae turres concussaue moenia fumant,
 Indevincendum vallum labat ariete crebro,
 Fortis et a magnis nutaverat ictibus agger
 Iamque una timuit condi Natura sepulchro.
 340 Non sic Inachiae turrita ad moenia Troiae,
 Nec sic ad Trebiae muros portasque Sagunti
 Pugnatum est; gravibus saxis solida aera fatiscunt.
 Saxa oppugnabant saxis neque pellere plebem
 Saxa queunt, adoperta gravi quam mole tegebat
 345 Vineae vimineis contexta e cratibus. Acer
 Portitor a summo direpta repagula poste
 Illisit capiti murum ascendentis, at ille
 Decidit in terram mactati more iuveni.
 Quisque suas hosti miles defendere partes
 350 Intentus longo tutatur moenia conto.
 Pars gladios stringunt manibus, pars tortile ferrum
 Deiciunt muro; contra stat inutile Marti
 Lixarum servo permixtum milite vulgus,
 Turribus ex altis deiecta trabalia passim
 355 Tela volant minimis tundentes corpora frustis.
 Cornua bis posuit, toties sua cornua sumpsit
 Phoebe et iam malesuada Fames invaserat arcem.
 Iam se, iam Temeson infestis hostibus arcem
 Dedere curabant procures, Bathoræus Achilles
 360 Ni solus dubiam promissis speque salutem
 Firmasset vates.

Etenim durate parumper,
 Inquit, et adversam constanti pectore sortem
 Fatorum toleremus onus; non ira deorum
 Sistitur excussis muliebribus ore querelis,
 365 Nautica non prosunt fractae lamenta carinae,
 Naufraga nec vanis mitescunt flamina votis.

- Nunc instare manu, nunc totis viribus uti
 Communi pro luce decet, succurrere velis,
 Exhaustire fretum, subducere carbasa ventis,
 370 Tendere sub portum et fido parere magistro.
 His Stephanus dictis socios retraxit inertes,
 Tales inde notas Budam transmisit et ipsos
 Vellicat heroas mordaci plenus aceto:
 Improba nobilitas, fomentum ignobilis oti,
 375 Bis pro te cecidi, ter pro te vulnera sumpsi,
 Flabra, nives, nimbos ferrumque ignemque lovenque
 Sustinui et durae mortis sub faucibus haesi.
 Hasne mihi grates, hoc muneris usque refertis,
 Ingrati rerum domini? Nos hostis et arcis
 380 Occlusi vallo, modo lux octava refulsit,
 Nec minus esurie raucaque siti maceratos
 Hos artus vitamque effeta in crate fovemus.
 Nos pecudum in morem trepida formidine mortis
 Angimur inque horas fatum crudele moramur.
 Vos molles animis, vos ventres pigri et inertis,
 Somno, luxuria, fastu pompisque sepulti,
 Obruti avaritia, livoribus, ambitione
 Discordes aliusque alium expectastis, ut hostes
 Debuerint omnem regni extinxisse decorem.
 390 Ut Boreae Boreas Euroque assibilat Euris,
 Crimine sic crimen, virtus virtute iuvatur.
 Quodsi nec procerum nec te mea gratia tangit,
 Saltem arcem miserare tuam patriique decoris
 Si quid adhuc superest, plebeis eripe flammis.
 395 Flamma recens raris aspersa extinguitur undis.
 Dormitum satis est et ineptitum satis. Unis
 Suppetiis vestris nisi iam occurratur et ipsa
 Subsidia haud sero nobis mittantur, avarus
 Ociosus aetherea potietur rusticus arce
 400 Explebitque altis nostris cum sanguine fossas.
 Clara dies coelo nondum fugaverat astra,
 Dum matutino sparguntur gramina rore,
 Dum pictae querulantur aves; en semisopitus
 Zeglius extremo non vana insomnia somno
 405 Somniat et tristi singultus corde trahebat
 Excitus. Haud fallit magni sententia vatis;
 Maesta futurorum mens est praesaga malorum.
 Taeduit hunc lucis, luxum choreasque iocosque
 Spreverat et dulci spumantia pocula Baccho.
 410 Itur venatum primoque in limite campi
 Obvius arrectis stabat auriculis lepus — omen
 Insanum — liquidas mox permutatus in auras.
 Dum campis exercet equos — immane relatu
 Prodigium — duo quippe lupi violenter adorti

- 415 Agmen et excepti telis ostenta futurae
 Monstravere mecis: glutiti membra puelli
 Utraque perfossis effudit belua costis.
 Venatus curas animi mentisque merorem
 Fert nemus ingeniumque levat leve murmur aquarum
 420 Ipse tenens dextra lato venabula ferro
 Et nemus umbriferum et saevarum nigra ferarum
 Lustra petit saltusque audet penetrare repostos
 Audet et a catulis impastam excire leaenam,
 Enixam in stabulis ursam montanaque monstra.
 425 Tres cervos totidemque apros per devia fixit,
 Fixit fulmineum properantem ad vulnera pardum.
 Oblitus spectri spoliisque oneratus opimis
 Gestit et assuetis intra tentoria pompis
 In mores iterum defluxit Sardanapalos;
 430 Ut rudis inflatum premit utricularius utrem,
 Ad buxi numerum saltus imitatus agrestes
 Tellurem parili pulsat pede; mox Saliarem
 Incidit in cenam reducesque iterare choreas
 Instituit magnoque parat convivia sumptu.

LIBER V.

- Franciscus Wardai praestans cognomine avito
 Praesul, turrigeras Daci qui temperat urbes,
 Phoebeis celebrer studiis, cui docta Thalia
 Composito dedit ore loqui, quo pectora regum
 5 Mollescent, bonus et pius extremam usque ad amussim;
 Huic regnum, huic reges, huic Transilvania debet,
 Namque suo innumeros contraxerat aere Quirites,
 Bella manu gessit propria, punctum tulit omne
 Omniaque emeruit placidae palmaria pacis;
 10 Talibus invitat stimulis ad bella monarcham
 Martigenam:
 Nos a Temeso propellere plebem
 Fasque deusque iubet; nam, si modo curvus arator
 Ceperit hanc arcem, nihil illi obsistere credas;
 Atria nostra ruent, nos fixi stipite in alto
 15 Frustra neglectae querulemur tempora pugnae.
 Ut mora damnosa est, sic, dum peiora timentur,
 Est locus in voto; citius cingamur in enses,
 Agmine terribili servilia castra petamus.
 Vincemus, si non parti secura trophaei
 20 Gaudia, quae multis damnosa fuere, sequemur,
 Nam dubia incautam ludit victoria turbam.
 Rex aliis non esse potest, quem non regit alma
 Met ratio; pravis dominis tot paret, iniquos
 Affectus quot habet; quando male parta frequenter

25 Haud bene dispereunt, veniunt abeuntque vicissim.
 Ignavi ducis imperium durabile non est
 Nec servat raptum magnis sine stragibus orbem,
 Saevitia proceres, qui cives morte gubernat.

Dixerat et cunctorum animos promovit ad arma.

30 Iam pugnae cupidus dux agmina cingit anhelā;
 Impavido capiti galeam positurus ahenam
 Ferratam forti thoracam in pectore, tergo
 Nervosum clipeum detritis nexuit ansis,
 Laeva nec a cetra nec ab hasta dextra vacabat. —

35 Magnanimi proceres instructi taliter ibant
 Consertare manus; petitur sententia pugnae.
 Plebei flagrare foci. Iam classica quartos
 Excierant vigiles, cum castra Sapolia ad arcem
 Themeson obsessis properant succurrere castris.
 40 Vasta ubi graminei bucceta est cernere campi,
 Plebs variis marcens epulis ignara futuri
 Dum thiasisque chorisque vacat, fatalibus orsis
 Oppipera in subitos convivias versa tumultus,
 Inter vina crepant equites, prior ipse monarcha
 Transilvanus adest homini deus, ocior Euro,
 Magnanimus iuvenis, dux strenuus, acer Achilles
 Rustica fulmineo petiturus castra volatu.
 Huic ego non Paulos, Marium fortesque Metellos
 Praetulerim aut magnum divinae stirpis Acesten.

50 Ante expectatum innumerae ad tentoria plebis
 Bellatore invectus equo clavamque trinodem,
 Herculis arma manu Herculea vibrabat et aestus
 Et nitida crebros sub casside pertulit ictus,
 Cuius ad adventum tentoria rustica nutant.

55 Consilii non tempus erat, non ullaque ferri
 Spes aderat, subitus turbaverat omnia terror.

Obductis aer nebulis pice nigrior atra
 Stabat et infausti monstrabat signa duelli.
 Incustoditas Baccho regnante stativas

60 Intrat et in primo fixurus limine gressum
 Quadrupedum sonitu et telluris pulvere multo
 Proditus agmen agit, tentoria proxima radens
 Classica signa vocat, claros iubet edere cantus. —
 Threicias hiemes Nilo mutare volentes

65 Strymona missurae sub mollem longius austrum
 Quot Palamedis aves una ire solent Argivae
 Ordine litterulae, lituis tot cornua mixtis,
 Tot cecinere tubae. Primo subito ordine quaestor,
 Quem chalybe indutum saeptumque ingentibus alis

70 Ferratorum equitum, sternacem et in aere latentem
 Cornipedem ut vidit plebs ad sua castra ruentem,
 Cesserat alari victoria rustica ferro.

- Nam pavor attonitos inopinus straverat hostes;
 Diffugiunt, sua quemque tenet terroris imago;
 75 Effractis ruitant castris discrimine multo,
 Arte ducis nulla, stant omnia et omnis ad unum
 Terga dat atque fuga sibi consulit hostis arator.
 O famuli turpes, genus ignavum, pecus excors,
 Non pudet ascitum sine vulnere mittere regem?
 80 Zeglius ut vidit plebem fugisse fugacem,
 Exanimis maesto fera pectore fata trahebat;
 Dulcibus a mensis Mavortia versus ad arma
 Infremuit timidus dedignatusque timere
 Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.
 85 Postquam inter saxum et sacrum sua vota iacerent,
 Pallidior buxo, Sardis quoque amarior herbis
 Arreptis armis medios lapsurus in hostes
 Alipedem conscendit equum nec Marte sinistro
 Forte duos uno cataphractus deiicit ictu.
 90 Non plus sortis habet, quam qui temerarius olim
 In patrios minxit cineres; ita fluctibus altis
 Armatos inter cuneos compressus inermem
 Immiti vultu iugulat, quem fertur in hostem.
 Factus hebes gladius, fundendo sanguine priscum
 95 Perdit opus, tactos frangit, non vulnerat, hostes
 Magnanimus iuvenis, dux strenuus, acer Achilles.
 Hunc petit educto mucrone, Sapolius heros;
 Ceu tonitrus, caedis praesagus luctificus sol
 Crudelem nigro pugnam pallore notabat.
 Proh miser! indignum vindaci fronte furorem
 Versat et excussam frameam, reliqua armaque toto
 Corde agit capuloque manus absente moventur.
 Deturbatus equo sibi fata novissima tristes
 Zeglius haud falsa promiserat alite; densis
 105 Obruitur telis, quem non vicisset inaudax
 Persa minis, virtute Alemannus, Graeculus astu.
 Implicitus lassos contortis funibus artus
 Insanit, luco velut atrox ursus opaco
 Retia rara plagis aut altis saltibus actus
 110 Trux aper effuso foedat virgulta veneno;
 Sic fremit ore minax et firmos solvere nodos
 Tentabat poenasque in aperta luce daturus
 Angusta in fossa multo custode tenetur.
 Distentum crassa magnum farragine corpus.
 115 Robora multa premunt, multa strue membra recumbunt.
 Mane erat, ignivomus claro dum lumine Phoebus
 Castrorum vallos niveo penetraret amictu,
 En scelerum Oceanus, quem dudum dira manebant
 Supplicia, ex humili specu lictore cruento
 120 Tractus anhelanti populo spectacula praebens

Suspicit astriferi spatiosa volumina coeli.
 Post maestos gemitus suspiria crebra profundo
 Corde vomens dixit:

Mors ultima linea rerum est.

- Haec est summa dies, haec hora extrema diei,
 125 Ultima sepositae caperem ne litora Thyles.
 Si placitum est, quamcunque datis, modo, numina, mortem
 Intrepidus constansque feram; nam cogere divos
 Nemo potest, nulli non rumpunt dulcia Parcae
 Stamina, sed forti pariter pavidoque cadendum est.
 130 Tendendum, quo fata trahunt; sat magna peregi,
 Pannoniae heroas domui patriosque tyrannos
 Funditus extinxi. Quis me vel Marte vel arte,
 Quis tantos meruit plebeo milite honores?
 Quos pluris facio, quam ter Capitolia lentis
 135 Scandere quadrigis, quam reges ducere captos.
 Sidera dum coelo, dum terris laeta redibunt
 Germina, dum surget mare fluctibus, arbore silva,
 Perpes perpetua de posteritate manebit
 Nomen et Hunnorum multa cum laude per orbem
 140 Regulus agricolum cantabor, ad aethera fama
 Evehar et nullo tenebris damnabor in aevo.
 Vixi et, quem voluit, cursum, natura, peregi
 Bellipotens. Non te, Fatum implacabile, culpo,
 Quod peream, coeloque mori nil, Sors vaga, de te
 Nec de te, Fortuna, queror; te inculpo, nefanda
 Rerum Luxuries et iners Opulentia, nostrae
 Causa necis. Tu, triste Nefas, tu, Lerna malorum,
 Conflasti haec cruda crudelia fata ruina.
 Terra, vale, nunquam repetenda, valete, triumphii!
 150 Sic ait et multo spurcatas sanguine lictor
 Detrahit exuvias et dextram torre perusto
 Complet et ignitam regali fronte tiaram
 Regis ad exemplar pompis regalibus ornat. —
 Servilis belli emansor, desertor et erro,
 155 Descito illudunt regi et lictore iubente
 Lurida candenti dstringunt tempora ferro.
 Rupta volubilitas capitis latissima; perque os
 Perque cavas aures, oculos naresque cerebrum
 Non aliter, quam lac concretum vimine querno
 160 Spissatusve liquor rari sub pondere cribri
 Stillat et expressus per densa foramina manat;
 Sic cerebrum ignita resolutum molle tiara
 Defluit et putres maculabant ora fluores.
 Turba ministrorum calamo invitata palustri
 165 In numerum salit et regem desannat atrocem,
 Quem ducis ad nutum stricto mucrone minantis
 Nudato mox dente petunt lacerantque vorantque,

- Divellunt truncos artus demorsaque mandunt
 Viscera; Zeclaea saturati carne cruorem
 170 Non citra suctum foedi sorbere ministri.
 Carnificis epulis et foedo plena madore
 Stabat monstifico furialis mensa paratu.
 En lacer, exanguis, vitam lucemque perosus
 Proruit in terram moribundaque membra iacebant
 175 Languida, dum tacitus vigor ad praecordia sensim
 Serpsit, ut aestivum ad solem sitientibus herbis
 Flaccescunt olerum caules, quos lapsa repente
 De coelo pluvia et largi de nubibus imbres
 Restituunt; rident silvae segetesque retonsae
 180 Sponte virent, spirant revocatis floribus horti.
 Sic, servate malis, multa perfusus ab unda,
 Infelix Zegli, Stygio revocaris ab Orco. —
 Mox pedibus nervos manibusque monarcha levare
 Stuppea vincla iubet iussitque ligare refotum. —
 185 Impia Dulichii redierunt saecula Ulixis,
 Quum Laestrygonios verubus coxisse sodales
 Plurima testantur veterum monumenta librorum.
 Iam sol crescentes decedens auxerat umbras;
 Dente lacessitum totum pro vulnere corpus,
 190 Corpus quadrifidis aequandum quercubus atrox
 Stravit humo lictor crassoque peruncta cruore
 Inguina rimatur, corda et praecordia nudat.
 Ossa ferus nodosa puer semesaque crura
 Ictibus haud paucis cervicem et brachia frangens,
 195 Sic pereat, quisquis patriae intestina movebit
 Bella, ait et lato saevum caput ense recidit,
 Quod, tanto ut sceleri testesque fidemque referret,
 Transfixum longa Segedinum fertur in hasta.
 Dum caecam traherent obscura crepuscula noctem
 200 Qua via declivis patulis tritissima portis
 Mille capax aditus lachrimosa ad moenia ducit,
 Zeglius infernas valido clamore sub umbras
 Fulmineus trahitur; fragor et pavor impia complent
 Tartara, quem torvo minitantem vulnere vultu
 205 Attoniti nigro fugerunt agmine manes.
 Pallor et atra Fames discissaque dentibus ora
 Expers sub lucis regnum comitantur euntem.
 Ut Styga traiecit limenque a corpore pressum est,
 Ianitor inferni tria Cerberus extulit ora.
 210 Constitit Ixion, lucrantur Belides undas,
 Nocte saetae Eumenides tortos de crinibus angues
 Depexos fugiunt, Tityus laniata novenis
 Viscera iugeribus, tu, Tantale, poma fugacis
 Arboris oblitus neque saxum, Sisyphe, versas.
 215 More parentali iustisque feralibus actis

- Zeglius Elysias animarum praemia valles
 Nosse cupit votisque suis ductore Charonte
 Perfruitur lustratque nemus Iunonis Avernae,
 Qua procerum vidit spatiantem per pia turbam
 220 Prata, per et blandis depictos floribus hortos,
 Mollia qua solvunt faciles violaria ocellos,
 Qua rosa mitescit Sarrano pulchrior ostro,
 Qua vel odoriferae panaces, qua moly leguntur,
 Flumina qua lactis, qua flumina nectaris ibant,
 225 Qua vel amaracinum, styrax, opobalsama mella
 Amne leves fundunt aura redolente susurros.
 Hos inter nivea velatus tempora vitta
 Nicoleos praesul Zachano sanguine natus
 Ordine primitio incessit bellisque cruenta
 230 Interfactorum servilibus agmina duxit.
 Quae simul ut vidit, retulit gressusque pedesque
 Zeglius et trepidos averso tramite calles
 Horrendum per iter, per nigra crepuscula carpens
 Fugerat et Lethes tacitum traiecerat amnem
 235 Oblitusque viae superas evadere ad auras
 Conatur frustra, quod inextricabilis error
 Ex labyrinthiaca inflexarum ambage viarum,
 Ni Iove dilectos, rarae et virtutis alumnos,
 Non patitur quemquam reddi vitalibus auris.
 240 Iure tribunali scelerosam commovet urnam
 Quaesitor Minos et Gnosius hunc Rhadamanthus
 Arbiter inferni subigebat cuncta fateri,
 Quae miser in seram commissa piacula noctem
 Distulerat; tenues sine corpore et ossibus umbras
 245 Diris afflictae cruciatibus urget et inquit:
 Hunc, qui Taenarios fuit ausus adire recessus,
 Servilis belli auctorem patriaeque profanum
 Hunc eversorem gravibus vincite catenis,
 Cogite Cocyti sceleratas sumere poenas.
 250 Nec mora. Discissi et laniati dentibus artus
 Aeternis chalybum nodis artantur et alta
 Sub Styge crudeles densantur in omnia poenae,
 Quas nequeam linguis centum perstringere, quippe
 Flammivomas Phlegethontis aquas saevamque mephitim,
 255 Sulphura Tartareasque pices fert; ustus ab igni
 Mergitur egelidum in stagnum rursusque sub ignes
 Truditur et fibris Tityo de more renatis
 Nulla quies; serpentinis sub dentibus artus
 Elisi trepidant avidamque geruntur in alvum. —
 260 Ut veteri in stabulo mala contignatio pingui
 Lychnucho succensa vagos mutatur in ignes
 Utque leves stipulae flamma accenduntur edaci,
 Sic abit in flammis miserandus Zeglius et iam

- Excoctus tremulis ad aliena undantia flammis
 265 Ignis in igne ardet, quem non extingueret ingens
 Ennosigaeus aqua lunaribus incrementis,
 Augeat hanc quamvis auctamque coartet eandem.
 Hactenus ancipitis discrimina tristia belli
 Pendebant dubiisque volans Victoria pennis
 270 Castra Colosbarios vastantia lustrat agellos.
 Septima surgebant turgentis cornua Lunae,
 Quando oriens Virgo Pisces descendere aquosos
 Despicit et latas aequo libramine Lances
 Submovet et fulvi protrudit terga Leonis.
 275 En Leonardus adest, viceregelus, inclyta gentis
 Gloria Barlabassiacae Siculosque rapaces
 Attrahit in bellum nec inexpectatus in armis
 Saxo venit. Sua per tentoria castra tuentur
 Ruricolae atque omnes uno ore arma, arma tonabant.
 280 Iam pugnae sua signa canunt; pugnatur utrimque
 Fortiter et primae robusti Saxones alae
 Permisti Vlaccis fato cessere cruento.
 Dives opum, genere excellens, re et corpore magnus
 Stans Draphius Ianus Iano cum compare Bamphio
 285 Fraxineam validis crispabat viribus hastam,
 Qua laterum cratem et dorsi internodia fregit.
 En, ait, en adsum procerum saevissimus ultor;
 Non mihi te velox sonipes, non castra nec arma
 Caedibus eripient, propriae plebs prodiga vitae.
 290 Illa nihil contra, sed prodigialibus ausis
 Talibus immanes stimulis ardescit in iras.
 Signifer agrestem super alto robore falcem
 Arripit et densos fertur male sanus in hostes.
 Qua nervosa pedum conscidit crura priorum
 295 Bellatoris equi moribundo pectore duram
 Pulsantis terram, Draphius collapsus ab hoste
 Indomito et magnos et crebros sustulit ictus.
 Hunc ubi plagatum multoque cruore madentem
 Bamphius aspexit comes et iunctissimus illi
 300 Gentilis, veri nec dissimulator amoris,
 Non impune sinit socium cecidisse; citatum
 Pulsat equum plebemque feram mucrone cruento
 Propulit et, Mecum tibi sint certamina!, dixit.
 Interim Ioannes Thornaio stemmate clarus,
 305 Qui varia horrendi novit stratagemata belli,
 Surripit exanguem Draphium raptoque frementem
 Subdidit alipedem, renovata et proelia miscet.
 Tum vindex Draphius plagas ulturus acerbis
 Hostis in adversi latus inmedicabile telum
 310 Torsit et infausto pensabat vulnere vulnus.
 Densius hiberna volitabant grandine tela,

- Quae subito iactu vulgum fudere pedestrem.
 Ille teres lignum longa sine cuspidē traxit,
 Hic resupinus humi pede proculcatur equino,
 315 Alter pulsantes nodosi verberis ictus
 Excipit ardenti clipeo, clipeo ille tremētes
 Defensando humeros Mavortia reprimīt arma,
 Pars periit iaculis per tempora pervia fixis,
 Quae missa a laeva dextram penetrare per aurem.
 320 Maesta Colosbariae confunditur urbis imago,
 Plebeo clamore nemus montesque lacusque
 Et Bromii colles et turbidi utraque Zamosi
 Praecipites ripae fremitu complentur inani.
 Assimulare queas pelago, quod saeva quietum
 325 Ventorum rabies commotis fluctibus urget.
 Rustica flammivomis funduntur castra boardis,
 Serviles cecidere manus, gratantur in urbe
 Municipēs et victori complexibus haerent.
 Collectas belli servilis carcere caeco
 330 Claudunt reliquias portentificisque reseruant
 Mortibus; hi contis, illi cecidere securi,
 Pars super ingenti flagrant strue; sanguis inustus
 Edidit horrendum sonitum bullasque per omne
 Corpus agit, quales tacito super amne frequenter
 335 Aethereus guttis reparat stillantibus imber.
 Quale rubens igni ferrum, quod forcipe adunca
 Dum faber extraxit lacubusque immisit, at illud
 Submersum tepida stridendo sibilat unda.
 Ossea candentes referebant membra favillas,
 340 Caetera semicremis suspensa cadavera palis,
 Turpe nimis visu, calidas torrentur ad auras.
 Qua creber obscuros commixta grandine nimbos
 Auster agit, surgunt iuga Dacica acumine celso
 Fundentes vitreum Chrysam, qui valle reducta
 345 Effluit et laeto Varadinum dividit alveo.
 Qua fons illimis scatebris fumantibus auras
 Calfacit et morbis medicamentaria praebet
 Balnea, consultus quae toris nomine Paulus,
 Nobilitate potens Tomoreae stirpis origo,
 350 Quantum Marte gravi, tantum sermone valebat,
 Tutius esse ratus fictis contendere verbis,
 Quam trepida pugnare manu, tum voce sonora
 Plebeos cuneos mediis consistere castris
 Iussit et incerti deponere proelia belli.
 355 Ad quem Caesarea visi consurgere ab urna
 Laeta Sigismundi cecinere oracula manes:
 Si iuvat aeterno mortem praeferre timori,
 Utere praecipiti pugnae cursu, velut olim
 Caesar, qui magnum imperio subiecerat orbem.

360 Ultimus hic conflictus erit; servilia bella
Qui peraget, claris celebrandus ubique triumphis.

Interea ingentes duplici munimine surgunt
Nobilium fossae; socii solantur amati,
Ut placido vultu saevi certamina Martis
365 Pro se quique ferant; qua conditione et alendi
Armandique forent, facundo ex ore docentur.

Stellato superos iterum cogebat Olympo
Iuppiter et pugnam pugnaturasque cohortes
Centauris similes, similes Cyclopibus uno
370 Demonstrans digito placidis sic Pallada dictis
Convenit:

O sanctae moderatrix optima pacis,
Filia, supremis nisi mox medeare periclis
Agricolisque meis gratum latura iuvamen
Ad bellum tendas; actum est de plebe misella,
375 Quae mea sacro celebrat solennia ritu,
Quae Bacchum et Cererem observat, reveretur, adorat,

Dixit. At hunc contra sic est affata Minerva:
Alme parens, nec, si fusam fractamque viderem
Hanc plebem, ferrem auxilium, quod perfida nostras
380 Non tam contemnit, quam spernit turpiter artes.
Ante retro praeceps Athesis fluet et sine fronde
Hercynium stabit nemus Argivique Latinis
Praesidium ante ferent, quam nostra vivet opella
Rusticus asperior tribulis, fallacior undis.

385 Crimina nil prodest scelerosae discere plebis
Sacrilega patrata manu, nam tu omnia solus,
Quae sunt, quae fuerint venturaque singula nosti.

Finis erat dictis. Densis comitata dearum
Iuno choris tali compellat voce tonantem:
390 Si propriam lento pede vis agnoscere multam,
Fac, habeat dignas mihi facta iniuria poenas,
Nam templis legata meis legere sigilla,
Lampada, campanas, calices, gutturnia, mappas,
Vexilla et pateras et pulvinaria, lances

395 Atque arae induvias et tintinabula, acerras,
Summatimque uno complectar ut omnia verbo,
Nulla malam plebem nostri reverentia tangit.
Coniugis ergo preces et iussa sororia fidis
Auribus exaudi et communibus annue votis,
400 Annue, quo tecum pugnas spectemus ab alto
Aethere, ut horrendi belli temerarius auctor,
Contemptor superum caedisque avidissimus atrae
Rusticus his procerum levibus fundatur ab alis.

Iuppiter hanc contra:
Castae dulcissima taedae,
405 Rite mones, coniunx, neque enim lex aequior ulla est,

- Quam necis artificem propria succumbere ab arte,
 Ut deus assensit placatoque annuit ore,
 Ecce monarcha venit, venit Albae Transilvanæ
 Magnanimus praesul; properantibus undique signis
 410 Turba ruunt, castris fera belli signa ferentes
 Praecones; pugnae sonitum tuba triste canora
 Increpuit. Tum siderea de sede supremus
 Iuppiter atrocis memorem lunonis ob iram
 Concitus intonuit cladis portenta futurae.
 415 Territa monstifico signo plebs foedera pacis
 Firma pacta manu servari infecta precatur:
 Heu, quibus insidiis, qua nos circumdedit arte
 Perfida nobilitas! Dum falso parcere fingit,
 Induit hostiles animos. Credibile dictu est,
 420 Nulla viros pietas Mavortia castra sequentes,
 Nulla fides et nulla manet frons iuris et aequi.
 Pax et lex illis tam longe est, quam vaga distant
 Astra solo vel flamma fretu. Facere omnia saeve
 His impune licet, qui cruda ad bella parati
 425 Vulgus inerme petunt.

- Plebs improvisa futuri
 Congressus saevo Mavorte infausta gerebat
 Proelia et extremae iusta exequialia pugnae
 Praebuit et finem posuit servilibus armis.
 Tanta molis erat patrias delere procellas.
 430 Rosida septenis complebat cornibus orbem
 Luna, ubi Tartesias moriens Astraëa sub undas
 Occidit et ramos pomis Pomona gravatos
 Suffulcit furesque timens pomeria claudit,
 Ariete Phrixæo nihilum provectior orta
 435 Libra diem noctemque pares partitur in horas,
 Cum sua ab arboribus labuntur poma recussis,
 Cum nova calcatis distillant prela racemis.
 Tardigradus curva Saturnus falce relicta
 Coniferam impavido galeam deponere Marti
 440 Suaserat et blandis exarmat Pallada dictis,
 Quae persuasa suum divumque hominumque parentem
 Pulsat et immanem Iovis iram talibus orsis
 Placabat votoque suo fruitura perorat:
 O et qui coelum, o et qui cuncta gubernas,
 445 Praecipuum paci numen, te praeside toti
 Dependens mundo lis et pax, mel velut et fel.
 Pace opus est; dudum bellis servilibus arva
 Ungara depopulata gemunt; sunt omnia caedis
 Plena; lacus, amnes silvaeque agrique viaeque
 450 Turpe cadaver habent, vitiantur odoribus aerae.
 Nam, quacumque acies oculorum flexeris, haerent
 Affixae sudibus turbæ, ceu squamea apertis

- Ponticus in mattis contorret monstra colonus,
 Da placidam pacem, posita nam casside Mavors
 455 Hanc rogat imbellis, rogat hanc Saturnus inermis.
 Annuit astripotens variamque coloribus Irim
 Udo de coelo descendere limite curvo
 Mandat et Hunnorum sua iussa referre per aures.
 Illa agiles induta alas non segnius explet
 460 Idaeum imperium, cuius sic nuncia defert:
 Qui superas arces, qui mundi regna triformis
 Temperat et sanctis moderatur legibus orbem,
 Tempus adest, inquit, quoniam certamine multo,
 Quae paene interiit, reditura est Pannoniae res.
 465 Pax erit et posito mitescent tempora bello,
 Prospera defessis nascentur saecula terris.
 Iam tellus communis erit, iam limite nullo
 Discernetur ager, qui curvi vomeris experts
 Sponte sua passim subitas producet aristas.
 470 Attica Pannonicis quercetis mella legentur,
 Vina fluent oleique lacus, stagnantia lacte
 Flumina mutabunt undis albetibus Istrum.
 Sic ait et magnam magnae Iunonis ad aulam
 Missa nube cava croceis traducitur alis.
 Vos precor, o divi reges et coelica regum
 Numina Pannonios inter sacrata penates,
 Annuite et nostris placidi subscribite votis!
 Vestra stirpe sato Lodovico terreus orbis
 Pareat et vasti circumflua litora ponti
 480 Regnaque, quae felix nimium Titanus ales
 Incolit et reparabilibus terit artubus aevum,
 Oceanumque ultra dominetur transque remotas
 Tethyos ambages Atlanteosque recessus.
 Imberbes iuvenes aequaevi principis annis
 485 Exultant et decrepiti sua tempora temnunt
 Et matura viris, cunctis sua displicet aetas.
 At vos, fatales hominum tria numina Parcae,
 Ducite concordi regalia stamina fuso.
 Ferrea, concesso, Lachesis, tum iure fruaris,
 490 Quum natura sagax mutato foedere mundum
 Formet, ut arctous sitientes irriget Afros
 Odera vel priscis refluas concursibus undas
 Arte viri domitae Symplegades elidescant.
 Aut niger e solida glacie damnabitur Indus
 495 Aut Sol occiduis inversus surgat Iberis
 Declivemque polus sublimior induat austrum.
 Tandem deserto, quem temperet, orbe coruscis
 Accedat stellis faveatque precantibus absens
 Plurima Nestoreae transgressus saecula senectae!
 Tempus hominibus coticula.

C) MARGINALIA

LIBER I. 4. Permissis flu. 7. Parnasus. Hyantes. 10. Eumenides. 11. Invocatio. 23. Megaera. 27. Responsa Megaerae. 30. Saturni sidus quid? 37. Iovis et Martis coniunctio. 42. Solis deliquium. 48. Cometes. 49. Inauspicatarum avium auguria. 55. Apostrophe ad homines. 58. Ad aurum. 66. Avaritiae propria. 69. Tantali labor. 71. Imprecatio Megaerae in argyrophilos. 72. Midas. 80. Thomas cardinalis Strigoniensis. 82. Byzantium. 86. Genii ad cardinalem exhortatio. 95. Roma. 105. Iulius 2. pontifex. 110. Poeni. Mauri. 111. Quinque Danubii ostia. 118. Iulii 2. mors. 121. Leo papa X. 122. Maia. 124. Medicorum familia bonarum literarum. vindex unica. 133. Orion. 136. Hodoeporicon. 138. Nar flu. 140. Cataractae. 142. Narnia. 144. Tusciae situs. 147. Loreti sacellum. 149. Ancona. 150. Chimerinus. 151. Reverendissimi domini legati nauplia. 157. Antennae. 159. Carniolae. Histri. 161. Illyrici. Liburni. 165. Segnia. 173. Ungaria. Leo. 174. Lyra. 175. Savus. 176. Dravus. 178. Strigonium. 181. Budae descriptio. 187. Arcis regiae designatio. 198. Thermae Budenses. 203. Reverendissimi domini legati ingressus. 211. Divae Margaritae insula. 213. Serenissimi regis Lodovici indoles. 220. Regis Lodovici obviam itio. 227. Selingus. 228. Moravus. 229. Boiemus. 230. Reverendissimus dominus Gregorius de Frangapanibus archiepiscopus Bachiensis. 237. Reverendissimus dominus lauriensis. 239. Reverendissimus dominus Stephanus episcopus Nitriensis. 241. Nitria. 242. Reverendissimus dominus Vaciensis Ladislaus Zalcanus. 248. Reverendissimus dominus Michael Keserew episcopus Boznensis. 251. Hippomachia. 256. Coitio regis et legati. 263. Reverendissimus dominus Georgius episcopus Quinque Ecclesiensis regni cancellarius. 276. Eiusdem reverendissimi domini Quinque Ecclesiensis oratio. 293. Arg-anthonius. 294. Pylius Nestor. 295. Sibylla Cumana. 301. Reverendissimi domini legati responsum. 316. Serenissimae dominae Annae regis filiae forma. 322. Serenissimi regis Vladislai super legati reditu congratulatio. 328. Cruciatæ promulgatio. 338. Monstra futuri mali. 345. Georgii Zeglii ad Budam adventus. 349. Eiusdem Zeglii prosopopoeia. 360. Pactolus flu. 361. Tartesia. 362. Tagus flu. Croesus. Crassus. 369. Tria amicorum paria. 378. Comparatio. 381. Georgii Zeglii cohortatio. 391. Persuasio. 411. Hebrus flu. 413. Confirmatio contionis. 419. Eiusdem exaggeratio. 426. Veris descriptio. 435. Iovis ad coelum contio. 438. Mercurii periphrasis. 445. Consus ad Iovem. 449. Gigantomachia. 455. Nuncii ad Budam transmissio. 459. Teloneorum et telonum depopulatio. 467. Dalmata. 468. Triquetra Sicilia. 471. Herculeae columnae. 473. Circius ventus. 475. Rhodos. Creta. Cyprus. 488. Reverendissimus dominus Petrus Beryzlo episcopus Vesprinniensis. 497. Eius-

dem reverendissimi domini epistola epiphonemicos. 512. Ad reginam Plutonis coniugem allusio. 516. Fortunae idea. 520. Croesus. 521. Irus. 522. Nosce teipsum. 527. Nireo formosior Narcissus. 534. Tibiscus flu. 545. Homoeon adagium.

LIBER. II. 1. Serenissimi regis Vladislai edictum. 9. Parabolae. 12. Strigon flu. 21. Vladislai regis contio. 32. Eiusdem persuasio. 41. Symmetrismos. 47. Comitua. 53. Veternus. 57. Budensium viridariorum, lilietorum descriptio. 61. Palaesticorum exercitatio. 66. Sphaeromachia. 71. Praestigatorum professio. 82. Zeglii oratio. 88. Eiusdem confirmatio. 90. Allegoricos. 97. Historia mundi informis. 102. Adam. 103. Eva. 109. Veterum Romanorum catalogus. 115. Epithesis in proceres. 120. Myrrha. 124. Excursus. 131. Clitorius fons. 133. Murrha. 134. Phasiaca avis. 137. Chironomia. 139. Chironomus. 152. Ciceronis verba. 154. Gynaecium. 161. Comici dictum. 162. Anacephaleosis. 168. Confirmatio. 170. Symmachia. 175. Pragmata. 189. Hebrus flu. 190. Hydaspes flu. 191. Borysthenes. Baetis. 192. Ganges. 193. Erythraeum mare. 199. Stauromachiae vita. 209. Metaphora a satis. 216. Nerones. 218. Chronographia. 223. Castrametationis designatio. 226. Nilus flu. 228. Magnifici Stephani Bathori armatura. 234. Eiusdem ad Martem homoeosis. 243. Cruce signatorum panoplia.

LIBER III. 2. Chenadinum. 3. Nicolaus Chaky episcopus Chanadinus. 11. Facies pugnae contra cruciferos. 29. Portenta coelitus ostensa. 42. Altera manuum consortio. 54. Cruciforum fuga. 56. Meleagria. 57. Zenobia. 61. Tertius cruciferorum conflictus. 79. Stephani Bathori collapsus. 85. Chronographia. Hyades, Olenia sidus. 93. Molossus canis. 107. Historia. 111. Altera historia. 117. Nicolai episcopi apologia. 136. Zeclii responsio. 138. Nicolai obiectio. 146. Exclamatio eiusdem. 150. Parabolae. 158. Nicolai episcopi interitus. 173. Varia funerum forma. 183. Ab apibus sumpta metaphora. 190. Contra transfugas. 195. Agria flu. 197. Agria oppidum. 198. Aestatis descriptio. 204. Agriensis arcis situs. 208. Reverendissimi et illustrissimi domini cardinalis Aestensensis genselia. 213. Ioannes Bonzagnus gubernator Agriensis. 230. Magnifici ac spectabilis domini Emerici de Peren regni Ungariae palatini contio. 233. Aerarium. 242. Eiusdem domini palatini epiphonema. 245. Savoni. 247. Carni et Stiri. 251. Vienna Austriae. 254. Invictissimi Maximiliani Romanorum imperatoris triumphus. 261. Poloni. 262. Prutheni. 263. Istula flu. 266. Rhetia. 267. Helvetius. 268. Rauracus. 269. Suevi. 271. Boi. Praga. Boemi. 272. Albis flu. 274. Morava flu. 275. Marcomani. Olomuntia civitas. 277. Hussitae scismatici. 278. Tartarus. Moschus. 279. Scythae plaustriferi. 281. Argolici. Sergi et Sarissae. 282. Parthi. 287. Adhortatio. 302. Exactorari. 304. Apostrophe ad Ungariam. 308. Ad superos apostrophe. 316. Adagium. 320. Allegoricos. 328. Cremicii oppidi descriptio. 333. Comparatio. 340. Epicurus.

LIBER IV. 7. Reverendissimi domini legati oratio. 13. Apostrophe ad socordiam 19. Boreas. Notus. 21. Tigris. Euphrates. 29. Regni Ungariae primordia. 32. Attila. 34. Scaldes, Moenis flu. 35. Britanni. 36. Coloniae periphrasis. 37. Moschi. 38. Thurcae. 40. Parthi. 42. Rhodanus flu. Rhenus flu. 44. Scoti. Sicambri. 46. Sarmata. 59. Hypermete. 67. Intemerata virgo Maria dei mater, Ungarorum patrona. 70. Divus rex Stephanus patronus. 76. Perorationis comprobatio. 80. Ab Italia. 81. A Troia. 82. Ab astris. 84. Ab expugnato Iove. 87. Bela rex. 88. Daci. 89. Marisus flu. 90. Sargetia flu. 92. Decebalus mors. 94. Salatina. Alba. Zarmiz. Abrugibayna. 95. Traiani pons. 102. Adhortatio. 114. Panoplia levis armaturae. 119. Expeditio militum. 123. Paesti oppidi topographia. 132. Temporis descriptio. 136. Ioannes Bornemyssa dux. 139. Eiusdem ad milites contio. 152. Ausonii sententiae. 157. Cruciferorum apologia. 181. Duodecim agricolarum numina. 185. Vectigal. 188. Magnifici domini Bornemyssae responsio. 194. Stentorea vox. 202. Pugnatur. 217. Portumnus. 219. Glaucus. 226. Miscere sacra profanis. 244. Regis Vladislai commiseratio. 253. Symmetrismos. 267. Eiusdem ad campiduces apostrophe. 281. Ophites. 284. Hellespontus. 285. Ionium mare. 295. Lipare insula. 297. Brontes. Steropes. Pyracmon. 299. Parabola. 302. Altera parabola. 304. Tertia. 307. Moesiae depopulatio. 312. Sergiaci coloni. 315. Soerinium. 317. Heraclii Romanorum Caesaris cum Chosroe Persarum rege pugna. 319. Temeson. 330. Gigantomachia. 332. Pugnatur ad Temeson. 340. Troia. 341. Trebia. Saguntum. 357. Famis et inediae miseria. 361. Magnifici domini Stephani Bathoraei consolatoria contio. 374. Eiusdem epistola. 401. Aurorae periphrasis. 407. Virgilii apophthegma. 410. Ex adagio: Inauspicatum iter obviis facit lepus. 414. Prodigium. 418. Venatio. 427. Spectrum. 429. Sardanapalus.

LIBER V. 1. Reverendissimus dominus episcopus Transilvanensis. 11. Eiusdem oratio ad wayvodam. 29. Nobilium bellantum armatura. 37. Vigiliarum designatio. 44. Monarchae pugna. 48. Pauli, Marii, Metelli 49. et Acestes. 64. Nilus. 65. Strymon. 68. Quaestoris armatura. 78. Apostrophica inclamatio. 86. Zeglii spem desperati facies. 89. Cataphracti. 96. Spectabilis domini vayvodae congressus. 106. Persa. Alemannus. Graeculus. 116. Illucescentis diei periphrasis. 123. Georgii Zeclii peroratio. 143. Ad Fatum apostrophe. 149. Ad Tellurem vale ultimum. 152. Hypallagicos. 154. Emansor. Desertor. Erro. 159. Ab presso lacte parabola. 176. Parabole ab imbribus desumpta. 183. Georgii Zeclii ex vinculis liberatio. 186. Laestrygones. 188. Occidentis diei circumscriptio. 198. Segedinum. 202. Georgii Zeclii ad inferos descensus. 208. Carceris Tartarei facies. 209. Cerberus. 210. Ixion. Belides. 211. Eumenides. 212. Tityus. 213. Tantalus. 214. Sisyphus. 216. Georgii Zeglii ad Elysium progressus. 220. Elysii forma. 223. Parnaces. Moly. 228. Reverendissimi domini episcopi Chanadiensis

umbra. 231. Georgii Zeclii transfugium. 234. Lethe flu. 237. Labyrinthus. 241. Minos iudex. Rhadamanthus arbiter. 246. Minois contio. 254. Georgii Zeclii poenae. 260. Comparatio ab veterum aedium conflagratione. 266. Ennosigaeus. 269. Dubii Martis periphrasis. 270. Colosbarium. 272. Autumni circumscriptio. 275. Leonardus Barlabassius vicewayvoda. 278. Saxo. 280. Belligeratur. 282. Vlacci. 284. Magnificus dominus Ioannes Draphy. Ioannes Bamphy. 275. Illius acclamatio. 296. Magnifici domini Draphii lapsus. 299. Magnifici domini Ioannis Bamphii pro Draphio pugna. 304. Egregius dominus Ioannes Thornay. 308. Repetitur pugna a Draphio. 311. Pugnae facies. 320. Colosbarium oppidum. 322. Zamosus flu. 326. Cruciferorum interitus. 333. A bullis parabolae. 336. A ferro candenti. 343. Topographia. 344. Chrysa flu. 345. Varadinum. 348. Eximius dominus Paulus Thomori. 356. Sigismundi Caesaris umbra loquitur. 367. Iovis optimi maximi comitia. 371. Eiusdem adhortatio. 378. Palladis ad Iovem apologus. 381. Athesis flu. 382. Hercynia silva. 385. Confirmatio. 390. Iunonis ad Iovem oratio. 396. Anacephaleosis. 417. Cruciferorum ad semetipsos verba. 430. Impacati temporis annumeratio. 432. Pomona. 435. Aequinoctii autumnalis descriptio. 438. Saturni ad Martem consultatio. 444. Minervae ad Iovem. 454. Eiusdem peroratio. 456. Iris pacis nuncia. 457. Antiphrasicos. 461. Iridis nuncium somatopoeiacum. 475. Auctoris ad divos Ungariae reges obsecratio. 489. Lachesis. 492. Odera. 493. Symplegades. 494. Indus. 495. Iberi. 496. Auster. 499. Nestorea senectus.

D) INDEX ABCDARIUS

in quinque Stauromachiae libros suis cum adnotationibus secundum inter se seriem literarum redactus pio lectori non usquequaque defuturus.

De litera A.

1

Aaron penes Hebraeos summo sacerdotio dignus habitus est, 2 cuius virgam floruisse tam veteris quam novi instrumenti testimonio comprobatur et in sancta sanctorum miraculi loco repositam fuisse. Perlege epistolam divi Pauli ad Hebraeos cap. 5. 6. 7. et 3 nono. Nobis hac voce uti contigit epitheticos in reverendissimum dominum dominum Thomam de Erdeud cardinalem Strigoniensem apostolicae sedis de latere legatum. Lib. 1. vers. 82.

Abrugibayna Transilvaniae dives auro oppidum, in cuius cir- 4 cuitu montes sunt mira quadam felicitatis abundantia usque adeo cumulati, ut solertis naturae thesauros et imperatoriae cuiusdam maiestatis nequaquam deficiens aerarium dici iure possit. Nam 5 istic obrizum aurum patulis de montium verticibus frustulatim praeciditur, subter quorum valles vitrei amnes decurrunt, plures eo loci chrysolapides in opulentis ac crebris chrysoplysiis, id est, auri lavacris inveniuntur. Abrugibayna autem Romanorum olim colonia fuit, 6 quantum ex infrascripti eulogii coniectura assequi possumus in altari aediculae supra oppidum nuper inventi:

D. M.
CASSIAE PEREGRINAE
INTEGRAE.
VIX. AN. XXVII.
F. BISIVS SCENOB.
SARD. CONIVG.
B. M. P.

Agria Pannoniae inferioris oppidum ab Agria fluvio non magno 8 nomen sumpsit et se et vallem amoenissimam suo amne perlucens. Is trahit ortum ex fontibus ad pedem Carpathii montis scaturientibus, de quo suo loco inferius. Neque longe sub Agria Tibiscum influit. Quaere lib. 3. vers. 197.

Alba Iulia civitas Daciae et in eius medietate sita ab diva 9 Iulia Aug. matre divi M. Aur. Antonini Pii Aug. imper. cognominata. Argumento nobis est epitaphium vetustissimum in marmore exculptum et a pietissimo optimoque praesule Ladislao Gereb olim felicitis memoriae episcopo Transilvanensi divi Michaelis archangelii foribus intersertum. Eius verba nobis non abs re placitum erat his adnotationibus adscribere:

I. O. M. ET IVNONI REGIN.
 PRO SAL. IMP. M. AVR. ANTONINI
 PII AVG. ET IVLIAE AVG. MATRIS AVG.
 M. VLP. MVCIANVS MIL. LEG. XIII.
 GEM. HOROLOGIAR. TEMPLVM
 A SOLO DE SVO EX VOTO
 FECIT. FALCONE ET
 CLARO COSS.

10

Est et Alba Pompeia, item Alba Hispaniae, Galliae ac Alba Longa 11
 oppidum, fluuius quoque. Vide Pli. lib. 3.

Albis clarissimus Boemiae fluuius, quam ab austro fluens in 12
 arcton fere mediam dividit. Auct. Strab. lib. 1., Pli. lib. 4. cap.
 14. et lib. 9. cap. 3. Pluribus agit Luca. quoque: Fundat ab ex-
 tremo flavos aquilone Suevos Albis etc. Nos libro 3. vers. 272.
 Strab. lib. 7. scriptis mandavit Romanos Albin ipsum non tran-
 scendisse, qui duo in spatia Germaniam dividit.

Alemanī Galliae populi habitantes iuxta lacum Lemani Geb- 13
 bennae monti vicinum influentem in Rhodanum. Vide Pli. lib. 3.
 cap. 4. et lib. 6. cap. 10. Idem de monte Gebenna lib. 4. cap. 17.
 Est autem Gebenna mons Galliam mediam fere disternans. 14
 Pomp. Mel. lib. 2. cap. 5. de Gallia: Gallia Lemano, inquit, lacu et
 Gebennicis montibus in duo latera divisa. Alber. tamen Magnus
 Lemani lacum Germanorum esse tradidit vulgi opinionem secu-
 tus. Quare ex communi usu loquendo Alemannos Theutones appel- 16
 litamus. Sed et Claud. auctor recentior idem sentit: Haec Aleman-
 norum spoliis australibus, illa Ditiore exuviis. Hinc Alemannia pro-
 vincia Alemannorum. Idem: Imploratque tuum supplex Aleman-
 nia nomen. Hunc nos secuti sumus lib. 5. vers. 106.

Attila primus Hunnorum dux e Scythia veniens Pannoniam 16
 imprimis, deinde Italiam, Galliam Germaniamque igni tamen abs-
 tinens Marte subiecit et diripuit subversa funditus Aquileia nobi-
 lissima quondam Romanorum colonia et a Romanis teste Strabone
 lib. 5. condita incumbentibus imposita barbaris, quam Timavus
 fluuius alluit. Mar.: Et tu Ledaio felix Aquileia Timavo. De victo- 17
 riosissimis Attilae gestis Paul. Diaco. in cap. lib. XV. Romanorum
 gestorum plurima et notatu digna commemorat. Nos partem ma-
 gnā ex eo mutuati sumus lib. 4. vers. 32. Sed et Nicomachus 18
 Istieus Graecarum historiarum scriptor Attilam cruentatis oculis,
 parvo pectore, sed, quem totus mundus timuerit, heroa fuisse de-
 scribit, verum haec Graece melius. Attilus Padi fluvii piscis esse
 ertur, cuius Pli. lib. 9. cap. 16. meminit.

De litera B.

19

Balabassiorum familia nobilis et antiquae stirpis hac tempe- 20
 state Transilvanis notior, quam ut origo eius ab ovo gemino ordia-
 tur. Legito lib. 5. vers. 276.

Bathoream progeniem baronum atavo sanguine multisque²¹ heroicis olim gestis insignem fuisse et esse Pannoniorum chronica testantur. Adde lib. 2. vers. 228.

Byzantium Thraciae seu, ut iuniores in monumenta redigerunt,²² Misiae inferioris urbs clarissima quondam a Spartanorum rege Pausanias condita. Pli. lib. 4. cap. 11.; Strab. lib. 12.: A laeva, inquit, iacent ea, quae Byzantio sunt contigua et a Thracibus habitata. Pomp. Mela lib. 1.: In Bosphoro, ait, Byzantium. Hinc Byzantinus, a, um. Nos lib. 1. vers. 82. Istinc Byzantiacus et Byzantius, a, um. Claud.: Byzantia robur Fregit luxuries. Tandem a Constantino Constantini imperatoris ex Helena filio adaucta et imperii gloria donata. Constantinopolis ex Byzantio dicta fuit sepulto ibidem²⁴ Constantino eius instauratore. Iustinianus imperator inter Constantino ipsi domino, qui est sapientia dei patris, templum construxit, quod Graece Agiam Sophiam, id est, sanctam sapientiam nominavit, cuius opus adeo cuncta aedificia excelluerit, ut in totis terrarum spatiis huic simile non potuerit inveniri. Sed exigentibus forsitan sceleribus Byzantinorum anno MDXII. moles illa vere Caesarea terrae motu funditus corruit. Haec eam ob rem ceu parerga adscriptimus, quo communis vulgi erroneam opinionem detegeremus, saltem si eam abrogare non datur. Neque solum plebs literarum ignara aberrat, sed etiam illi, qui se veritatis professores esse gloriantur asseverantes templum illud Sanctae Sophiae mulierculae cui-dam dicatum fuisse, cum tamen Paul. Diaco. certissimus auctor in vita Iustiniani Christianissimi imperatoris lib. duodevigesimo aedem illam dei filio, qui a summis theologis dei patris sapientia appellatur, et construi et cognominari iusserit. Apud Graecos Byzantion per ypsilon scribitur, Latinis utrumque usurpatum invenimus. Lege Eutrop. in Constant. vita.

Boemi sive, ut Tacitus loquitur, Boiemi a Bois dicti nemora-²⁶ les Germaniae populi, utputa qui silva Hercynia tanquam muro cinguntur; est enim Boemia cor Germaniae et mediterraneum. Perlege Aeneae Sil. Pii secundi pont. max. Cosmograph., ubi pluribus. Nos libro 1. vers. 229.

Boi antiquissimi Germaniae populi inter Vindelicos, Noricos,²⁷ Boiemos et Rauracos siti. Pli. lib. 4. cap. 18. Eutrop. de Catilinae coniu. Expugnavit namque Rauracos et Boios, ex quibus 47 mil. perempta sunt, caetera effugerunt. Nostra aetas Boios Bavaros appellat, videntes autem nomen sumpsisse Boi a boia vinculum pedum seu nervum significante, huc alludens Plaut. inquit: Boius boiam terit. Nos lib. 3. vers. 271.

Bornemyssa, ut verbum verbo reddam, cognomentum est Pannonico sermone abstemium significans. His enim bor vinum, nem non, yssa bibit dicitur. Adde lib. 2. vers. 136. Est autem Ioannes Bornemyssa baronum stirpe satus, cui nihil antiquius, quam commissum sibi regem regis filium serenissimum principem et dominum dominum Lodovicum Ung. et Boemiae etc. monarcham bonis instituere virtutibus ac ab illius conspectu ne per transversum quidem unguem discedere debeat.

Buda metropolis Pannoniae inferioris sede regia et externarum mercium emporio insignis. Hanc lib. 1. vers. 181. descripsimus. 29

De litera C. 30

Cetius mons ubi et qualis sit, consule dictionem Noricum infra suo loco. 31

Chrysa mas. generis fluvius ex Dacis iugis Pannoniam contingentibus effluit, qui ex re nomen sumpsit, quod auro abundet Graecis chryson appellato. Vide Strab. lib. 13. circa medium. Ab accolis Chreysch dicitur. Abundat nobilissimis piscibus fudulis, salaribus seu, ut vulgus loquitur, trutis, cephalis sturionibusque. Est et eius nominis insula ad Taurum promontorium, quod Taurus Indiae mons attollit aurei soli Pomp. et Pli. lib. 4. cap. 12. testimonio. Est insuper Chrysa oppidum Phrygiae secundum alios Troade prope Lemnum Apollini sacratum. Ovid. lib. 13. Meta.: Me Tenedon Chrysenque et Cillan Apollinis urbes. Et item fluvius agri Syracusani. Nos lib. 5. vers. 344. 32 33

Colosbarium civitas Transilvanensis murorum ambitu forinsecus, quam aedificiorum intrinsecus exstructorum pulchrior. Eam Saxones mixti Pannonibus incolunt. Iudicem iuratosque cives alternis vicibus quotannis seligunt, hi Hungarum, illi Saxonem suos quique senatores salutant. Nos lib. 5. vers. 320. Ad portam Pontinam civitatis eiusdem visitur hoc epigramma: 34 35

I. O. M.

TAVIANO PRO SALV. IMP. ANTONINI
ET M. AVRELII CAES. GALATAE
CONSISTENTES MVNICIPIO
POSVERVNT.

De litera D. 36

Dacia olim, modo Transilvania, quondam bellipotens regio plagae orientali exposita Marte multi nominis fuit, cui Decebalus rex tam armis quam pecunia belli nervo strenue praefuit. Eutropius libro 9. in Aurelia. vita: Provinciam, inquit, Daciam, quam Traianus ultra Danubium fecerat, intermisit appellavitque eam Daciam, quae nunc duas Moesias dividit et est in dextra Danubio in mare fluenti, cum antea fuerit in laeva. Decebalus itaque eius regionis monarcha cum Ulpio Traiano Romanorum Caesare confligit ingenti hostis edita caede. Nam ubi ligamenta Romanorum militum vulneribus deessent, Traianus propriae vesti non pepercisce fertur, quam in lacinias concisam servitiis partitus est militibus suis. Deinde iugum ex iugo captans ad Dacorum regiam evasit. Proculus Decebalus ad Traianum deductus impetrata prius ab illo venia eundem humi procumbens suppliciter adoravit. His confectis Traianus in Italiam rediit, Romam ingreditur et ex eo Dacicus appellari coepit Interea denunciatur Decebalum praeter 37 38

conventiones et foedera multa ad rebellionem spectantia parare et facere. Ob haec iterum hostis a senatu iudicatus fuit bellumque Traianus suscepit. Pli. de Dacorum expulsionem meminit lib. 4. cap. 89 12. Construxit pontem in Istro lapideum opus sane mirandum et maxime memorabile, cui caetera illius opera vix adaequare possent. 20 stabant ex quadrato lapide pilae, quarum altitudo 150 pedum praeter fundamenta habebatur, latitudo 60 pedes continebat. Distabant inter se 180 pedibus, fornicibus vero coniungebantur. Eius 40 pontis epigrammataria inscriptio talis erat:

PROVIDENTIA AVG.
VERE PONTIFICIS. VIRTUS ROMANA
QVID NON DOMET. SVB IVGVM ECCE
RAPITVR ET DANVBIVS.

Hunc pontem nos lib. 4. vers. 96. depinximus. Caeterum Adri- 41
anus imperator Traiani successor veritus, ne pulso Romanorum
praesidio aut oppressis legionibus ferae et indomitae gentes facto
aditu ea loca invaderent, quae cis Danubium sunt, structuras et
fornices, quantae super aquam eminebant, demoliri iussit. At Dece-
balus, cum capta (ut praefati sumus) regia vicina omnis regio in
potestatem Romani populi venisset, usque ad captivitatem pericli-
tatus mortem sibi conscivit. Traianus Daciam in provinciam red-
egit. Ea tota altissimis Alpium iugis cincta est, unde Mar. in Fusci 42
Caes. Domit. castrorum ducis epita.: Grande iugum domita Da-
cus cervice recepit. Stat. Papi. in equum max. Domitia. Caes.:
Attoniti vidit domus ardua Daci. Hinc Dacicus, ca, cum, ut Da-
cica iuga, Dacica arma. Claud. in paneg. sexti consul. Honor.: Da-
cica bellipotens quum fregerit Ulpus arma. Nos lib. 4. vers. 18. Iuue.: 43
Lance beata Dacicus. Dives auri, argenti, agri, vinetorum, pecoris,
salifodinis, ex quibus Ungariae regi pecuniosum quotannis vectigal
penditur. In summa nihil non habet minus, quam politiam et aeris
temperiem.

Dantiscum Pruthenorum metropolis. Vide vocem Rutheni suo 44
loco positam.

Danubius, ut veterum chronicorum cosmographorumque dis- 45
crepantes opiniones devitem neotericos imitabundus, flumen ex Rhe-
ticiis montibus non longe ab Rheni Rhodanique fontibus oritur.
Cunctos Europae fluvios magnitudine superans Strabonis lib. 7.
testimonio. Rhenus in Cymbricum mare duobus ostiis influit, Da-
nubium quinque vadis Pontus excipit: auctor est Ephorus citante
illum Strabone. Claudii quoque sui temporis poeta ut doctissimus, 46
ita diligentissimus in victor. Stilic. sic cecinit: Prominet Hercyniae
confinis Rhetia silvae, Quae se Danubii iactat Rhenique parentem.
Et paulo post: Te Cymbrica Tethys Divisum bifido consumit, Rhene,
meatu, Thracia quinque vadis Istrum vorat Amphitrite. Hunc nos
secuti diximus lib. 1. vers. 11. Pomp. autem Mel., Pli. lib. 4. cap. 47
12., Strab. lib. 7. totidem ostiis immergi pelago, quot Nilum suis
e fontibus effluere describunt. Nos similiter lib. 4. vers. 316. Sal-

lustius in monte Sarbone hunc oriri et per innumeras gentes Danubium vocari scribit, ubi Illyricum attigerit, Istrum 60 annibus acceptis in mare involvi. Ausonius: Illyricis regnator aquis tibi, Nile, secundus Danubius laetum profero fonte caput. Nos in hunc modum lib. 2. vers. 13.

Decebalus Dacorum rex longe potentissimus a Traiano Caesare devictus. Vide latius in dictione Dacia. Nos ob maiorem fidem verbis nostris adhibendam epitaphium Ulpii Nervae Traiani superioribus annis in colonia Sarmiz ex terrae visceribus erutum adscribere voluimus. Id est eiusmodi: 48

IOVI STATORI,
HERCVLI VICTORI M. VLP. NERVA
TRAIANVS CAESAR VICTO DECEBALO
DOMITA DACIA VOTVM SOLVIT.
ASPICE, ROMVLE PATER, GAUDETE, QVIRITES,
VESTRA ISTA EST GLORIA. 49

Sed et aliud non minus elegans quam disertum epitaphium antiquitatis maiestatem prae se ferens in hunc modum subtextam loco superius designato pariter inventum: 50

FORTVNAE AVG. OMNIPOTENT.
VBI ERAS, RHAMNVSIA, VBI ERAS.
QVANTVM ABFVIT,
NE ROMA LVGERET, SED VIVIT THALAMVS.
VAE TIBI, DECEBALE.
MILSS. LEG. VI. ET XIII. G. DEVOT. CAPITIBVS. 51

Caetera eius albi suo loco adiiciemus candido lectori plurimum placitura.

De litera G. 52

Germania duplex superior et inferior, quae nunc bassa dicitur, utraque magnis scriptorum laudibus celebrata. Haec teste Pli. lib. 4. cap. 14. Rheni ripis usque ad Alpes occidentem versus a meridie ipsis Alpibus, illa ab oriente Sarmaticarum confinio gentium, qua septentrionem spectat, Oceanico litore obducta est. A Germania Cimbros immensam illam ferorum populorum more procellae inundasse Italiam Iusti. scribit. Hanc tocius Europae primas olim tenuisse partes in re bellica Pli. auctor est. Sed et Pomp. Mel. lib. 3., Strabo idem lib. 4. plura. Tacitus quoque et neoterici geographi id ipsum attestantur. Audi Claud. poe. in vict. Stilic. contra Alaric.: Ullane posteritas credet, Germania quondam Illa ferox populis, quae vix instantibus olim Principibus tota poterit cum mole teneri. Sed, proh nefas, subiit cum miseratione indignatio, quod Germanicus ille decor Herculeumque robur ambitu, luxurie, ganeis, Baccho, continuis variisque simultatibus ac domesticis principum factionibus nedum extinctus, sed oppressus videatur. Quam rem tum commiseratione tum obiurgatione dignissimam reveren- 53 54 55 56

dissimi illustrissimique principis et domini domini Matth. Langi cardinalis etc. per Germaniam legati ab epistolis meus, inquam, Richardus Bartholinus perpetuum suae gentis decus, utpote vir non solum omni, quos nostra tempestate Latium genuit, eruditissimus, verum etiam facundissimus tam lepide, quam frugi deflevit publica contione, quam ipse nuper in gloriosissimis comitiis proximi anni mense Augusto Augustae Vindelicorum celebratis pro pientissimo Caesare Maximiliano coram innumero principum Germanorum coetu perorabat. Eam simul et comitiorum eorundem syntagma Aeneis 57 excusa prelis mihi vidisse contigit. Porro: Quid iuvat in ventum perituras spargere voces; Narratur surdis fabula litoribus.

De litera H.

58

Hercynia silva Germania omnium celebratissima; haec Boemiam nostram saepis instar totam undique circuit. De miris silvae huius avibus lege Pli. lib. 10. cap. 47. Strabonem quoque lib. 7. mira referentem consulito. Eius accolae quondam Bructeri vocabantur. Clau. de quarto Honor. cons.: Venit accola silvae Bructerus Hercyniae. Nos lib. 5. vers. 382. Boemiam autem Cheruci olim habitabant eiusdem Clau. testimonio, ubi supra, dicentis: Et ingentes Albim liquere Cheruci, — quamquam et aliae gentes utrasque Albis ripas teneant extra Hercyniam silvam. Legito Aene. Silvi. Germanicam cosmographiam.

Hunni Scythiae populi, qui olim super Moeotide palude habitabant, deinde mutatis sedibus ingenti multitudine Attilam ducem suum sequuti Pannoniam petierunt. Erat Attilae frater Bleda nomine, cui Dacia in regni sortem cesserat a se occupata. Ambo itaque fratres conspirati Macedoniam, Mysiam et Achaïam, utrasque etiam Thracias immanissima rabie pariter devastabant. Attila Bledam suum germanum regnique consortem peremit eiusque sibi parere populos compulit. Haec Paul. Diac. in lib. 15. Ro. gest. exordio et alia complura disseruit. Divus Hier. plerisque in locis rem Christianam deflet Hunnorum caedibus labefactam, de quibus ita inter caetera ab ultima inquit Maeotide inter glaciale Tanaim et Massegetarum immanes populos, ubi Caucasi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupisse Hunnorum examina, quae perniciosius equis huc illucque volitantia caedis pariter ac terroris imaginibus cuncta complerunt. Claud. ad Rufi. lib. 1.: Hunnorum laturus opem, quos affore bello Norat et invisus mox se coniungere castris. Est genus extremos Scythiae vergentis in ortus Trans gelidum Tanaim, quo non deformius ullum. Caetera ex eodem collige loco, ubi et mores ritusque Hunnorum belle admodum notavit. Nos lib. 3. vers. 309. Ab his Ungaria, cuius moderni incolae Hungari cognomen accepere, a quibus Hungaricus, ca, cum vel Ungarus, a, um. Vide lib. 1 vers. 1. et. lib. 5. vers. 448.

Hussitae Boemiae et nativae Moraviae nostrae populi scismatici ab Ioanne Hus cognominati, quod eius erroneum dogma

contumaciter profiteantur. Erat ille obscuro vir quidem loco et perquam humillimis natalibus editus, verum tam vafro, quam arguto pectore. Plura Pius 2. in Europa sua. Item Poggius ille Florentinus mira. Vide lib. 3. vers. 277.

De litera M.

66

Marisius seu Marisus pe. cor. Daciae vel, si tu mavis, Transilvaniae aurifer fluvius ex Alpibus Transilvanensibus Moldaviam contingentibus profluens. Is imprimis per Sicularum agros labitur, deinde mediam fere Daciam navigabilis perluit et in Tissiam ad oppidum Mico. Strabo lib. 7.: Per ipsos autem Marisus fluvius Danubium influit, per quem Romani milites vasa illis necessaria bellis devehere solebant. Idem ibidem: Daciam regionem Marisius amnis disternat impraesentiarum. Super eo sales regii provehuntur ad Ungariam. Io. Panno. in epigram. De inundatione: Iam Savus et Marisus, iam Dravus et ipse Tibiscus. Nos lib. 4. vers. 89.

Moenis, huius Moenis, Germaniae fluvius in Rhenum influens. Hunc vulgus Magonum seu Maium vocat. Tacitus de situ Germaniae: Inter Hercyniam, inquit, silvam Rhenumque et Moenim amnes habitant Helvetii. Pli. lib. 9. cap. 15. Moenum vocat secundi ordinis, nam ait: In Moeno Germaniae amne silurus crassatur. Nos lib. 4. vers. 34.

Moesia duplex. Inferior Pannoniae iungitur ad Pontum usque cum Danubio decurrens. Hanc moderni Valachiam appellant. Suet. in Tiber.: Moesiam a Dacis vastari neglexit. Superior modo Moldavia appellatur. Dacia utramque dividit. Vide superius loco suo Spart. in Adri.: Post hoc in inferiorem Moesiam translatus etc. Pomp. tamen Mela, Ptolomae. et antiquiores illi Mysiam dixere. Pli. similiter Mysiam regionem lib. 5. cap. 30. et Strabo lib. 12. depingit. Moesiae autem lib. 5. cap. 26. meminit et lib. 8. cap. 58. Moesiam Italiae silvam esse scriptum prodidit Pli. Hinc Moesi et Mysi populi. Claud.: Provincia Mysos Expellet citius. Nos modernorum more lib. 4. vers. 307. cum sequentibus.

Morava pe. cor. fluvius Moraviam nostram patriam fere mediam disternans oritur in montibus, qui Moraviam a Silesia dividunt, non longe a fontibus Nissae fluvii Nissam civitatem episcopalem a se denominatam irrigantis. Hic supra Bratislaviam Silesiae metropolim praeceptus Oderam petit, ille infra Hainburgum Pannoniae superioris oppidum a Danubio devoratur. Leg. lib. 3. vers. 274.

Moschi, ut Mela ad finem lib. 2. scribit, Scythiae gentes Tauricis Amazonicisque collimitanae. neque procul a Ripheis montibus habitantes. Vastis et obesis corporibus. Id nobis compertum fecit serenissimus potentissimusque princeps et dominus Sigismundus Poloniae etc. rex suorum regnorum vere Augustus, utpote qui nec indomitum modo ante se, verum nostris saeculis ignotarum quoque gentium victor quantam hostium caedem patnaverit,

capta Moschorum manus et ad omnes orbis partes triumphi parti signa transmissa tanti principis gesta Herculea declararunt. Nos lib. 4. vers. 37. Adde Pli. lib. 6. cap. 10. de Moschorum tractu tractantem.

De litera N.

74

Noricum pe. cor. Germaniae superioris provincia, quam Tacitus a Rhetia Rheno fluvio seiungi memoriae (nescio, an bene) prodidit. Scio nostra tempestate eos Noricos dici, quos Aenus fluvius a Vindelicis separat. His Danubius ad septentrionem, ab solis exortu mons Cecius, qui ad secundum lapidem supra Viennam Pannoniae superioris erigitur, a meridie Taurus et Curnauca montes obtenduntur. Adde Pli. lib. 3. cap. 24. Abundat haec provincia ferro et electissimo quidem, cuius Pli. lib. 34. cap. 14. meminit. Hinc Noricus, ca, cum. Ovid.: Durior et ferro, quod Noricus excoquit ignis. Nos lib. 3. vers. 12., sed et Ptole. lib. 2. hunc paene situm Noricis praescripsit, a quibus Norimbergam ad Francones civitatem imperii dictam putat Marlianus vir sui temporis sine controversia non ineruditus. Id ex indice, quem fecit in Caesaris Commentarios, liquido constat.

De litera O.

Odera fluvius Germaniae terminus, nam ad ripam eius dextram Poloni, ad sinistram Silesitae accolunt. Hic circa fines Moravorum nostrorum oritur; Vratislaviam, Glogoviam ac Francfordiam celebres urbes alluit.

Olomuntium Moravorum nostrorum metropolis, quae, si unis scismaticorum insidiis simul et popularibus factionibus vacaret, non facile dixerim, feliciores an beatior esset. Nam, si religionis pietatem spectes, ausim venerabilem urbis eius clerum habitus honestate, morum comitate, hospitalitate et non ficta vitae sanctimonia multis claustrinis monachis anteferre. Patricii denique et municipales Olomuntiani tum ad benignitatem, tum ad humanitatem oeconomiam propensissimi sunt. Nullis gravibus obnoxii vitiis tantum ad voluptatem praecipue conviviorum proclives usque adeo, ut ad publicas etiam vinarias tabernas ex more, quem apud eos longa per-versi usus consuetudo approbavit, seu senatorium in praetorium frequentissime concedant. In automato illo horario, quod miris quibusdam signis semet volventibus affabre elaboratum est, ab mercatoribus extrariis, quibus pleraque pars orbis peragrata est, palma tribuitur uni Olomuntio, quod numero eruditorum coetu non paucis Germaniae civitatibus antestat. Porro, ut egregie literatos viros Martinum Sinapinum, Bernardinum archigrammateum, philosophiae magistros ludi literarii Olomucensis quondam monarchas, tunc praeceptores meos immaturo fato sublatis praeteream, quis ignorat Augustinum Moravum serenissimi principis Vladislai Ungariae et Boemiae regis olim vicecancellarium maiorem et patronum

meum singularissimum antiquis illis auctoribus merito conferri potuisse; is nempe soluta oratione et ex tempore meros loquebatur Cicerones, cuius schemata pedestria Vergilium Catullumque subolebant. Quod in literis de reverendo domino Martino Iglaviensi suffraganeo causarum auditore ac in spiritualibus generali officiali affini nostro, quid de clarissimis iurium professis Venceslao de Wilharticz mei tam amantissimo quam observantissimo ecclesiae nostrae Olomucensis diali, quid de magistro Ioanne Suola, de Iano Dubravio archidiacono Olomucensi, de Ioanne Saubekyo, de Ioanne Clementiano, Hadriano de Wilharticz, de Andrea Pisciculo, de Georgio Laetavallino coetaneis symmystisque meis, quid de Georgio Ranatino utriusque iuris licentato, syndico atque librario senatus Olomucensis, quid insuper de natu minoribus innumeris aliis Olomucensibus optima indolis adolescentibus, qui Italicis gymnasiis bonarum literarum studia navant, quorum nomenclatio longam Plauti comoediam superaret, indicemus, nam ingenium non esse negatum illis ex lepidissimi viri Clementiani iurium doctoris Ausoniae reditu. Denique ex aliis praesentaneis complurimis argumentis compertum habemus, quamquam mihi sane mediocre satis contigerit, ne dicam, exiguum, ut et caetera pleraque, verumtamen sorte mea oppido contentus sum, quod (ut inquit ille) semper inops, quicumque cupit. Sed huc quam longe ab instituto compendio distracti sumus, dum dulcis patriae memoramur. At nemo nobis id vitio verterit, quem Ciceronis illud non fugit pro patria armis etiam, non verbis modo depugnandum esse.

De litera P.

Pannonia Romanis, Graecis Paeonia, modernis Ungaria Europae regio orientalis. Hanc Pli. lib. 3. cap. 23. descripsit. Ptolem. in superiorem et inferiorem partitus est. Superior ad montem Cesium olim protendebatur, iam Austriae nomen concessit; inferior ad Moesiam decurrit. Haec a meridie Savo, Dravo ac Iaurino fluminibus irrigatur. Occidens maximum Istrum mittit, arcus Moravam, Vaham, Nitriam, Tibiscum, Dacia nostra Marisum, Chrysam, Zamosum. Haec omnia flumina Danubius devorat, antequam Moesiae inferioris oram contingat. Pannoniam olim Hunni, modo Ungari habitant; illi ultra Romanos, quibus ingens orbis paruit, totam etiam Europam belli formidine concusserunt, tanquam essent Marte insuperabiles. Pellege Stauromachiae nostrae lib. 4. principium, ubi pluribus exemplis usi sumus. Isti vix umbram maioris referunt, utpote qui nedum limites suos non propagant, verum etiam magnam lazygum agri partem (ut interim de Illyrio ac Savonis taceam) a Thurcis occupari permiserint. Speramus spem bonam, ut serenissimus princeps dominus dominus Lodovicus Ungariae ac Boemiae rex sanguinarios illos Thurcas propediem a finibus Pannonicis eiciet, electos fundet, fusos et vita et usurpatis collimitaneis Pannoniae provinciis destituet, restituet Pannoniae suae amissum iam-

dudum nomen, cui acclamabitur: Vive, Lodovice, vive princeps, vive, Auguste, Augusto felicior, melior Traiano, Tito amabilior. Panno, Pannonis et Pannonus, a, um, item Pannonicus et Pannonicus. Claud.: Hunc obsidione solutus Pannoniae. Nos lib. 1. vers. 17.

Pestum agri Campani oppidum; Graecis Possidonia dicitur. ⁹¹ Eius loci territorium ob coeli clementiam continue vernans a Virgilio biferum dicitur, quia quottannis bis fructus germinaret. Rosis abundat et quidem fragrantissimis. Ovid. in Art.: Caltaque Pestanas vincat odore rosas. Idem lib. 15.: Tepidique rosaria Pesti. Hinc Pestanus sinus, de quo Pomp. Mel. lib. 2. de Italia loquens. Denique Pestum regale oppidum est Pannoniae inferioris e regione ⁹² regiae Budensis ad ripam Danubii situm notius, quam ut iterum describi debeat non usquequaque a nobis silentio praeteritum lib. 4. vers. 123.

Polonia Europae regio, quae Odera et Vistula seu Istula fluminibus clauditur. Nonnulli nomen Poloniae adscitum putant, quod Poloni polae campum vocant sermone patrio. Hunc veteres Sarmatiam dixere; vide loco suo. Nos lib. 3. vers. 261.

Praga Boemorum metropolis olim patriarchali sede insignis, ⁹⁴ modo continuum ob schisma acephalis ab Carolo 4. sui nominis Romanorum imperatore tam variis operibus adaucta exultaque fuit, ut hodie in aedificiorum magnificentia vel cum superba Lygurum Genua vel cum venusta Parthenope merito certare possit. Pragam ab Iove digna regia in monte tam natura, quam opera arteque munito fundata Albis ingens fluvijs separat, quem pons tesseratis ex lapidibus sumptuosissime exstructus claudit. Duae utrinque turres sunt; altera ex urbe in arcem municipium aditui obstat, altera aulicorum in oppidanos insultum prohibet; utraque suos vigiles habet. Sed illud mirari convenit, quam ratione et quibus viribus, ⁹⁵ quo denique artificio in illa gurgitum altitudine tanquam rapidissimo fluvio, unde viginti columnae extrui valuerint, tantarum molium fundamenta harenoso in alveo stabiliri, praesertim cum amnis alio averti non potuerit. Verum nihil est (ut ille docuit), quod non arte atque ingenio vinci possit. Vide caetera ex Boemia Pii 2.; colligito nos lib. 3. vers. 271.

De litera Q.

⁹⁶

Quinqueecclesiae numero plurativo Ultradanubina inferioris ⁹⁷ Pannoniae episcopalis civitas Ioannis Pannonii viri undecunque doctissimi natalibus et munere pontificio clara. Alluitur Dravo flumine, qui ad tertium infra urbis moenia lapidem Danubio miscendus permutat nomen et undas. Io. Panno., qui supra in Panegyri. ad Guarinum: Qua mox Danubio mixturus nomen et undas Pin-guia culta secatur levi iam gurgite Dravus. Nos lib. 1. vers. 264.

De litera S.

⁹⁸

Sapolia comitatus perpetuus ad radices montium Carpatiorum ⁹⁹ situatus. In eo Scepusium, Leuconia non ignobilia oppida. Sapo-

liae vero perpetui comitatus rerum ac tit. potitur spectabilis ac magnificus dominus Io. wayvoda Transilvanus suo cum fratre germano nobilissimo pariterque spectabili iuveni comite Georgio Trenziniensi. Perge ad lib. 5. vers. 97.

Savus fluvius ex Tergestinis Carnicis montibus prorumpens, 100 qui imprimis Labaco Carnorum et Berbaso, Bozna ac Drina tribus navigabilibus fluminibus, quos Dalmaciae lucosi montes effundunt, devoratis in Danubium sese praecipitem dat, ubi et Istri nomen assumit Danubius. Clau.: Pannonius potorque Savi. Io. Panno. in epigram., cui tit. fecit De inundatione: Iam Savus et Marisus, iam Dravus et ipse Tibiscus. Plin. libro 3. cap. 5. plura. Nos lib. 1. vers. 175.

Saxones pe. cor. populi Germaniae olim Marte potentissimi; 101 id trium Othonum Romanorum Caesarum gente Saxonica ortorum praeclara illa facinora liquido testantur. Horum gesta Io. Baptista Egnatius vir nostro saeculo apprime eruditus lib. 3. Romanorum principum non minus eleganter quam diserte prosecutus est. Saxonia itaque regio est septentrionalis teste Ptole. non longe a Chersoneso Cimbrica distans, quam moderni Daciam vocant et litora Germanici maris aquilonem versus Saxoniae obiciuntur. Ad occidentem Misnenses et Turingi habitant. Quamquam olim ad Rhenum usque protensos agros occupassent, ab oriente Odera fluvius Saxoniae terminum ponit. Ad meridiem Hercynia silva ac Silesia superior situantur. Totam itaque Saxoniam Albis fere mediam irrigat 102 neque longe a Cimbria super Albim Codanus ingens sinus magnis parvisque insulis refertus est, deinde sinuatis ad occidentem ripis nobile emporium Hainburgum alluit. Hinc spatiosissimo amne maris Acris gremio excipitur e regione insularum, quibus Saxonum cognomento est. Modo generalis loquendi consuetudo usque adeo 104 invaluit, ut Daciae Transilvaniensis Teutonici populi Saxones dicantur, vel quod e Saxonia huc fuerint translati, nam, ut ex chronica Ung. observavimus, Bohemi, Poloni, Graeci, Hispani, Hismahelitae seu Saraceni, Bessi, Armeni, Saxones, Turingi, Mysnenses, Cumani et Latini tempore regis Geychae et S. Stephani hoc regnum occuparunt, vel quod illorum municipalibus utantur iuribus, tum quod prorsus Saxonicos ritus imitantur et vitam. Clau.: Ma- duerunt Saxone fuso Orcades. Idem: Quicquid avus senior Mauro vel Saxone victus. Nos lib. 5. vers. 278.

Sargetia fluvius Daciae ad regiam Deceballi quondam Dacorum 105 regis fluens, modo Hunyadinum arcem aetheream alluit. Haec invictissimum quondam Mathiam Corvinum Ungariae regem edidit in lucem patulam, modo illustrissimi principis et domini domini Georgii marchionis Brandeburgensis etc. serenissimi regis Lodovici tutoris imperio regitur. Decebalus autem subter vada Sargetiae amnis haud procul a regia thesauros suos occultaverat, quos Traianus imperator victo Decebalo fataliter invenit. Lege Traiani vitam per Geor. Merul. ex Dion. Graec. tractatam. Nos lib. 4. vers. 12. Placuit subiicere epitaphium hanc ob sortem ab Ulp. Traiano positum :

IOVI INVENTORI, DITI PATRI, TERRAE MATRI
DETECTIS DACIAE THESAURIS
CAESAR NERVA TRAIANVS
AVG.
SAC. P.

107

Sergiam Solinus ex veterum sententia Coteris horreum vocabat. Ea ultra Danubium est, in qua Sirmium nobile oppidum ac promontorium electissimo vino insigne. Vide Strab. lib. 7. Item Alba Graecanica arx et oppidum ultimi Ungarorum fines, nam Senderoviam Turcus occupavit, velut caetera eius generis, pro nefus, plurima. A Sergia fit Sergiacus, a, um. Vide lib. 4. vers. 312.

Sigismundus Romanorum imperator qui et qualis fuerit, vide Egnatium de Ro. princ. Eius cadaver Varadini sepultum fuit, unde nos allusimus lib. 5. vers. 356.

Siculia extremus Daciae angulus Moldavis contiguus; eius populi Siculi dicuntur. Nemo apud eos ignobilis est, etiamsi manu aratrum versat aut caprario gregi praesit. Scytharum, a quibus originem traxere, moribus vivunt. Magistratus aut iudicatus officia sorte distribuunt. Non abs re super his dixit Ovid. in Ponto: Nulla Getis tota gens est truculentior orbe. Reliqua Pius secundus pont. max. abunde tetigit. Nos lib. 5. vers. 276.

Soerinium castellum ad Danubii ripam nostram situm ultima Pannonum possessio. Quicquid enim ultra est, Thurcae detinent. Sub eo fons visitur, quem accolae Sanctae Crucis appellant, quod in eo salutiferi vexilli pars a Chosroe abscondita fuisse credatur, dum cum Heraclio Caesaris proeliaturus esset, per quem et ipse fusus et suae omnes copiae funditus deletae sunt. Extat sacellum S. Crucis in eius rei memoriam constructum Adde lib. 4 vers. 315.

Stautomachia Graecis, Latinis crucis pugna dici potest, nam illi stauron crucem subliciam, id est, palum ligneum fixum ac erectum dicunt. Hinc staurotypus cruci similis et stauroo crucifigo, staurôtes crucifixor, carnifex, lictor. Vide lib. 2. vers. 199.

Strigon fluvius e montibus Cremniciis prorumpens Danubium petit e regionè arcis Strigoniensis, cui et nomen suum impartitus est. Aliis vero placet Histrogranum dici, verum usus communis Strigonium obtinuit. Proinde loquendum, ut multi, ut pauci, sentiendum Varro censuit. De fluvio lege lib. 2. vers. 12. Arcem et divi Alberti templum strictim attigimus lib. 1. vers. 178.

De litera T.

114

Themeson castellum munitissimum ad Pannoniae oras Valachiam, seu tu mavis, inferiorem ad Moesiam situm. Quod Georgius Zeglius obsederat. Vide lib. 4. vers. 319.

Thurcas Mela gentes esse tradidit Thissagetis Amazonibusque collimitaneas vastas occupantes silvas et qui alantur venando. Adde Pl. lib. 6. cap. 7. Nostris et maiorum nostrorum temporibus tanta Thurcas potentia comitatur, ut ultra Asiam et Africam magnâ

etiam Europae pars illis crucis Christi sanguinariis canibus census pendat, sed forsitan nostra crimina aut eorum, apud quos rerum summa est, dissidia, fastus et ambitio nos in servitutem trahunt. Pellege Aeneam Sylvium et post eum Io. Egnatium nostrum lib. 2. cap. ult., cui titulum fecit de origine Thurcarum, ubi pluribus. Nos lib. 4. vers. 38.

Tibiscus Carpathiis ex montibus oritur sinuoso admodum 117
alveo; per campos Ungaricos usque adeo lente serpit, ut stagnare potius, quam fluere videatur. Hic maximopere piscosus est. Reverendissimi domini mei domini Francisci Wardae nativum castellum Vardam praeterlabitur, tandem prope Titillium Danubio immergitur receptis Transilvanis amnibus. Vide lib. 2. vers. 223.

De litera V.

118

Valachia vulgo, Latinis Vlaccia dicitur. Provincia Pannoniae 119
Cisdanubinae contermina in Pontum usque descendens cum Danubio. Veteres inferiorem Moesiam dixere. Vide superius loco suo. Inde Vlacci Vlacciae populi, quos vulgus Valachos appellat. Vlacci autem (ut in literas retulit Aeneas Syl.) ab Vlacco eorum duce, qui eos primus ex Italicis montibus in Moesiam deduxit, cognominari coeperunt. Hi sunt scismatici, utpote (velut ipsi dicunt) beati Pauli apostoli fidem consecrantes. Vide lib. 5. vers. 282.

Ubii Caesare et Pli. lib. 4. cap. 17. Germaniae populi Trans- 120
rhenani, quos nostra aetas Colonienses a metropoli eorum denominat. Vide lib. 4. vers. 34.

Vienna Pannoniae superioris quondam, nunc archiducatus 121
Austriae celeberrima. Civitas notior, quam ut a me debeat describi. Hanc Io. Panno. argutam vocat, quod illius gymnasio dialecticorum argutiae plus, quam peculiariter praescribantur scholasticis. Ait enim in Paneg. ad Guari.: Germani argutam pro te liquere Viennam. Nos consimiliter lib. 3. vers. 251. Est et alia Vienna in Francorum delphinatu extra Celtas, Belgas et Aquitanos, quam flu. Rhodanus alluit. Vide Caes. Commentarios et post eum Pli. lib. 2. cap. 49. et lib. 3. cap. 4.

Visula, Vistula seu, ut recentioribus placet, Istula flu. Sarma- 122
tiam alteram ab regno Poloniae seperans; cum veteres Germaniae terminum posuere, neoterici Oderam, ut ibidem diximus. Ille Cracoviam principis Poloniae regiam praeterfluit. Deinde irrigata Prussia mare Germanicum influit Dantisci moenia. Legunt lib. 3. vers. 263.

Ungari qui sint, vide supra in dictione Hunni.

123

De litera Z.

124

Zalatna Transilvaniae oppidum temporibus Traiani imperato- 125
ris conditum olim aurifodinis insigne. Extant aliquot elegantissima epitaphia eo loci reperta, quorum uno saltem lectori antiquitatibus observanti plurimum gratificabor:

D. M.
M. AVREL. ANTONINI MIL. LEG. XIII. GEM.
VIXIT ANN. XXII. MENS. XI.
DIEBUS II. MILITAVIT ANN. V.
LIBRAR. AUREL. MARCIANVS ET
VAL. VALENTINA
FILIO PIENTIS-
SIMO.

126

Zamozus pe. long. flu. Daciae non longe a Chrysa in iugis 127
Dacicis ad Moldaviam vergentibus. Imprimis orientem versus ef-
fluit, tandem, ubi Gyalu arcem episcopalem perfluit, tendit ad au-
strum et civitatis Colosbariae pomeria radit, rursus ad ortum vertitur
et cursu ad arcem curvato iam navigabilis (utpote qui salaria regis,
naves ratibus oneratas quotannis evehat). Vulgus Zamos eum ap- 128
pellat. Non longe a Bistricio territorio per vallem emissus abdu-
citur in Ungariam Tibisco praecipitandus. Adde libro 5. vers. 322.
Est Samos seu Same insula. Vide Strab. lib. 10. post princ.

Zarmiz urbs ingens et quondam Decebali Dacorum regis sede 129
clara, tandem ipso devicto Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica
fuit, modo Varhel ab accolis dicitur. Hoc est locus castris. Id pri-
mum Ioannes ille Mezerzius archidiaconus Colosiensis et olim cano-
nicus ecclesiae Albensis Transilvanensis, vir sane multi nominis mul-
tarumque literarum peritus et qui ad exquisitam eruditionem prae-
sertim antiquam (quam non perinde multi assequuntur) pervene-
rit, dum annis superioribus, velut ipsi erat ardens antiquitatum ani-
mus, urbis antiquae praedictae ruinas rimaretur, animadvertit, quod
ex infra adiectis epigrammatariis inscriptionibus luce meridiana con-
stat clarius.

DIVO SEVERO PIO
COLONIA VLPPIA TRAIANA
AVG.
DACIC. ZARMIS.

180

Alterum iterum epigramma perinde disertum atque festivum:

181

I. O. M.
ROMVLO PARENTI, MARTI AVXILIATORI
FELICIBVS AVSPICIIS CAESARIS
DIVI NERVAE TRAIANI
AVGVSTI CONDITA
COLONIA
DACICA ZARMIZ
PER
M. SCAVRIANVM
EIVS PROPR.

182

Adde Stauromachiae nostrae lib. 4. vers. 94.

188

Zeclius praenomine Georgius cruciferorum asciticus dux, 184
Zeclius autem ab Ungaro sermone derivatum et a nobis mollium

agnomen, nam illi Zeckell eos omnes agnominant, qui ex Sicilia oriundi sunt. Georgius ergo Zeclius non ignobili Siculorum genere natus magna vi et animi et corporis, sed ingenio malo pravoque fuit. Huic a puero bella intestina, caedes, rapinae, discordia patriae gratissima fuere; animus audax, subdolus, varius, cuiuslibet rei simulator, atheni appetens, sui profusus; satis eloquentiae, parum sapientiae illi fuit. Vide lib. 1. a versu 345., item orationem eius primam ad plebem habitam a versu 381. eiusdem libri. Altera ad plebem persuasoria contio lib. 2. a versu 83. Caetera eius facta et dicta in sequentibus tribus libris passim invenies. Hoc unum expertus aditiam non lac lacti tam simile esse, quam Georgius Zeglius Lucio Catilinae. Qui historiam huius apud Crispum Salustium emendatissimum simul et candidissimum Romanorum gestorum scriptorem viderit et gesta illius nostra ex Stauromachia collegerit, facile in sententiam nostram pedibus ibit.

Zegedinum Pannoniae inferioris oppidum, in quo emporium regalium salium celebratur. Hic Marisus Tibiscum influit, unde et piscibus abundant Zegedinenses.

E) EPILOGUS.

Optimae literariae iuventuti.

Eccum Stauromachiae nostrae indicem oppido copiosum suis¹ cum adnotationibus ad umbilicum, ut aiunt, perductum, quo terras et terrarum partes, varios mortalium ritus, oppida, urbes, castella, montes, insulas, flumina, silvas, aequora, portus et illustrium virorum nomina ita nominatim perstrinximus, ut rerum summas et ex his illustriora quaeque primoribus labellis praegustatorum more² libaremus. Ad minutula enim quaedam scientes ac prudentes saepiuscule ex composito connivisse placuit, ne taedioso lectori biliosam moveremus nauseam, praesertim, cum instituti nostri fuerit non omnia operis huius vocabula speciatim interpretari. Idque tam supervacaneum, quam operosum fore persuasus eram, dum istis saeculis tot fere dictionaria in promptu sint, quot dictiones. Huc³ pertinet, quod paucissimis admodum diebus, Saturnalibus, inquam, vel stultorum feriis, in quibus, ut fit, iustitium edixeram clamosi fori a strepitu hos commentariolos raptim congeSSI. Hoc unum bonarum literarum candidatos admonuisse velim se plurimum bonae⁴ frugis ex his nostris, quantaequantae sint, lucubrationculis percepturos esse, quibus Illyriam omnem, item cum Boemia Moraviam, nativos penates nostros, denique utramque Pannoniam totidemque Moesias, postremo Transilvaniam ipsam collimitaneis cum provinciis maiori ex parte a nobis tum peragratīs, tum collustratis oculato testimonio perinde diligenter atque fideliter, sed strictim, ut praefati sumus, descripsimus. Spectavimus summam, ne hac in re sumptus, quod Varro ait, fructum superaret. Tu, mi optime anagnostes, hoc nostrum in te officium gratuito collocatum non ingratis⁵ suscipito, pellegito. Valeto. Aedibus nostris. Albae Iuliae pridie Nonarum Martii, anno gratiae MDXIX.⁶

ANNOTATIONES CRITICAE.

TITULUS: Stephanus—V] Stephani Taurini Olomucen. (Olomucensis e) Stauromachia, id est, cruciatorum servile bellum, quod anno ab orbe redempto post sesquimillesimum quarto decimo et Pannoniam et collimitaneas provincias vaide miserabiliter depopulaverat. In quinque libros summatim digestum (*commentarius ad verbum Stauromachia*: Ex impresso exemplari summopere, ut notum est, raro et instar manuscripti habendo. Exstat tale in Bibliotheca Caesarea Vindobonensi nro. LXXX. S. 9. signatum estque probabiliter Viennae apud Io. Singrenium impressum e). Eiusdem index eorum, quae in hoc opere visa sunt annotatu digniora (*comm. ad verbum digniora*: Index hic consistit in notis marginalibus contenta textus indicantibus in hac editione ob spatii marginalis defectum in forma notarum in fine cuiuslibet paginae collocatis. Orthographia auctoris vel exemplaris retenta est e) se

A) DEDICATIO.

DEDICATIO] *omm.* se - Tit. Olomucen. s - domino domino] domino d. s, dom. d. e - sereniss. s - potentiss. s - digniss. s - domino suo] dno suo e - gratio] *in abbr.* s, generoso (*Err.*: generoso] groso, quod etiam legi potest gratio] s (*cf. Ded. 18.*) - comendat s - 1. dominum meum dominum Ioannem] dominum meum d. Io. s, dom. meum d. Io. e - presule] s - Wratislaviensem e - Wenceslao e - profeso s - symposium e - illustrissimo principe] illustriss. principe s - enim] nempe e (n. s) - Mavorcia s - illustrissimam dominationem] illustriss. d. s - fuise s - 2. pocius s - 3. dominatio] d. s - et humanitas] humanitas e - plebaei se - ceteraque se - quantocyus e - 4. in primis e - illustrissimae dominatoni] illustriss. d. s - Turzigena (*sic*) s, Turzigenae e - provintiam s - assumi e - centacula s - poscente e - exsaturatum e - enim] nempe s (n. s) - 5. quae] qui e - Hae] Heae se - 6. moererem se - domini mei d. s, dni mei d. e - 7. strepencium s - 8. pene se - inclitae e - Transilvanicae e - dominum meum dominum] d. meum d. e - pont. digniss. s - sacerdocis se - graciose se - prothomystē s, prothomysten e - 9. Sub inde e - chartis e - negociis s - instar hydrae subpullulantibus *om.* (*Err.* negotiis praecordia] negotiis instar hydrae subpullulantibus praecordia) e - multiphariam s - 10. ocio s - negociis s - hae] heae s - inepciae s - 11. impaciens se - dom. e - Paegaseo s, Pegasaeo e - dietam se - 12. impercialur se - praeciosissimum (*sic*) se - alicquin e - literaria se - ocia se - experientia se - cerciores s - 13. iurisprudenciae s - delicacioresque s - chartophilacii s, chartophylacei e - limite] limine (*Err.* limine] limite) e - blatis s - pene se - etiam tum e - 14. edicionem s - cunctacius s, *om.* e - 15. Prothogenis se - Plinii] Ply. s - 16. Iccirco s - pocius se - ascitioque e - 17. excogitatione s - hystoriae se - 18. munificentiss. s - dom. e - graciosiss. s, graciosissimum e - 19. foeturam se - 20. Stacii s - Claudi se - 21. Moraniano s, Moraniono (*Err.* Moraniono] Moraniano) e - apophtegmate se - Virgilimastygas se - Herculaea se - infoelicis se - deprae-hendi s - 23. id *om.* e - illustriss. s - dominationi] d. se - 24. Ro. s - negocia s - 25. hystoriae se - patientissimi se - quidquam e - 26. iverim e - inficias se - opt. max. se - cespitem se - 27. illustriss. d. se - preliminari s - excessisse s - 28. perfugium] profugium se - invictiss. s - dominum dominum] dominum e - Ung. se - Christianiss. s - comendatum se

B) STAUROMACHIA.

LIBER I.] Servilis belli Pannonici lib. (liber e) I. se - 1. plusquam s - 2. prophanae s - 7. Hiantida se - 8. Herebi se - 15. Rhaetia se - 16. caussam e - 18. laeto s, letho e - 23. Megoea s - 24. caussaeque e - 30. sydere se - 31. laeti s, lethi e - infoelicis se - 34. Aedere s - seclis e - 37. Iupiter se -

prefisi s - 39. brachia se - 41. Nequicquam s, Necquicquam e - 47. flammata s - 55. fieri *om.* (*Err.* mortales qui talia] mortales fieri qui talia) e - 68. Aedita s - 74. Sydorom (*Err.* Sydorom] Lydorom) e - 75. Craesus s - 77. Megera se - iam dudum e - prophana se - 78. Saguinei s - 80. caetus s - 82. Bizantius se - 85. suis se - et somno] somno (*Err.* ambiguo somno] ambiguo et somno) e - moerore se - 86. Eudemon s - 87. grandeve s - 89. deus tibi e - 96. tetrius se - 97. comunior s - 100. transcendunt e - 105. equoreis s - 109. Germanio e - 112. brachia se - 116. comissa s - 121. autor se - 122. aedit s - 126. foelix s - 128. Grecas s - 129. prebet s - 134. hyems s - 136. Tyberinide se - 139. arctatus se - 144. Apenninosque se - 145. Oppida e - sitimque s - 148. faecunda s, foecunda e - 150. chimerinus e - 153. Iliricos se - 154. Tedia s - 160. littus se - 163. anchora se - 166. igne e - 172. acque] aque e - 173. Theumaesi s, Thaumaei e - 175. honestus se - 181. Ethna se - 184. erectus (*Err.* erectus] exectus) e - substiret s - 185. appellat se - 188. Phaeontis se - 190. coruscis e - 196. Purpureum se - onychem e - 198. vitalis (*Err.* vitalis] vitreis) e - 209. terra (*Err.* terra] terna) e - 211. Frondaea e - grandevum s - 212. flumina s - 214. Dii se - di quantus] dii quantus s, quantus e - 215. dii se - 222. regnum s - 226. cyrrata se - catherva s - 230. Vaste s - 24. recenset s - 238. Hystorias se - chelin te - 240. foelix se - presule s - 246. presentia s - 247. cathedre s - 252. et equos] et quos s, equos e - 254. lumina (*Err.* lumina] limina) s - 257. Cominus se - Pannoniae e - 261. gestu e - 264. Caep erat s - 268. huic] hoc e - 270. usque se - 272. operose e - 273. Queis e - 274. vultum] multum (*Err.* multum] vultum) s - 279. Exspeciate se - transiteris s - autor s, author e - 283. quid (*Err.* quid] quod) s - 285. perdiude (*Err.* perdiuide] perdundae) s - 287. solum e - 291. plauso s - hii se - clari s - 293. vale] male s - Argantonius se - 295. Sybilla se - 296. diis se - 298. queso s - 299. Phlegeton se - sydera se - 300. agebat] aiebat e - 301. hymes se - tertia s - estas s - 306. Sollicitum e - 307. ultro e - 309. quidquid e - 319. lacrymis e - 322. pallatia se - 325. incolumerque s - 326. tibi] ribi s - 328. simulacra e - 329. septus se - 343. arcto se - 349. nephas se - 350. gestus e - 361. Tarthesiacis se - 362. Craesi s - 365. Eurynno se - 366. theta] titia se - 368. tulissent] vidissent (*Err.* vidissent] tulissent) e - 369. Pyrrithoum se - pertesus s - 372. impaciens se - coecque e - 377. Paegaseo s - 380. Hiis se - 388. praeciosior s, preciosior e - 390. nephas s - 392. sydereo s - 396. iufs s - 397. sedefque s - 398. querere s - 401. Queis e - 403. hyemare se - 409. prosusus - 4.1. Stylicum se - 414. quifque s - 416. Praelia se - 417. patientia s - 426. irundine se - 4.1. hii se - 453. divum e - 434. misera ur e - 437. praelia s - 446. lupiter e - 449. Gyganum s - 461. flammivomeis e - 462. sevisse s - 466. de hinc s - 469. palebant s - 471. maetis s - 475. Cyperus (*Err.* Cyperus] Cyprus) e - Cytereide se - faelix s - 476. Indevidendos e - 477. fortunam s - 478. vultu] multu s - 487. placide se - ceperat s - 505. culmen e - 506. Transscendere e - 507. diis se - 511. Grillo s - 520. Craesum s - 526. forme s - 528. Narcisus se - 529. paenas s - 530. exutas e - 534. Piscuosus e - quam s - amne] animae (*Err.* animae] amne) s - 538. Pollutus s - Dyanae s - 543. Haeroum s - 544. Septi se

LIBER II.] Servilis belli Pannonici liber secundus s - 3. Iusticia se - 5. venis s - 9. praenuntia se - 11. sub] in e - 16. ocursante s, occurrente e - catherva s - 18. arctis se - 22. vestra se - 24. undique] midique (midique] undique) s - 29. tutare e - 37. foelix s - 43. esfrenem s - 44. presumant s - 48. precordia s - 52. Bachus se - nephandum se - 53. Ocia se - 61. palestra se - 64. ciniflore e - 67. Brachia se - quaciens se - 83. et *om.* e - 10. Quom s - 102. prothoplasten (*sic*) se - 111. oci se - 116. precium se - diffendere (*Err.* diffendere] diffundere) e - 117. comoda s - querunt s - 119. roscique (*Err.* roscique] roseique) e - 120. Assiria se - rotancia (*Err.* rotancia] rorantia) e - 124. precium se - 130. quesitas s - 131. Clytorii se - 133. Phalerna se - 134. Argea se - 135. caenas s, coenas e - 143. fiunt (*Err.* quo fiunt] quo fiant) e - 147. Iusticiam se - 148. assuetus s - 154. gynoetia s, gynecia e - 157. Bachanaliam se - 165. estatis s - 166. hyemis nymbos se - 167. Lybicasque se - 176. prebete s - 181. iuditium s - 187. coeco e - 191. Bethys se - 193. Eri-thraei se - littora se - 196. prosteritas e - secula e - 197. committere (*Err.*

committere] promittere) e - 200. cedibus s - 202. Lybico se - 203. caedere s - 214. iam quod] iamque e - 217. cepit s - 232. Belligenum se - indutis s - 235. laetalia s, lethalia e - 244. multoque s - 250. hii se - burrae se - 252. nodis] modis (*Err. modis*) nodis) e

LIBER III.] Liber tertius s - 5. contemtam e - 7. depromsit e - 12. et om. (*Err. Noricus contra*] Noricus et contra) e - 25. Summere se - 27. tetro se - 28. praelia s - 31. exorta e - 35. Mec s - 47. Foenisearum e - 49. pixide se - 54. Tergat daban modi (*Err. Tergat daban modi*] Terga dabant nodi) e - 55. feriunt e - 58. Ethiopum s, Aethyopum e - 64. Praelia s - 64. corde] pede e - 65. liricen s - 70. sagiis e - 71. laetalis (*sic*) s, lethalis e - arundo se - 73. perfregii] transfodit e - 74. praelis se - 76. Laetifera s - 78. plebeisque s - 80. plebaea s, plebeia e - 82. exurdant s - 86. Etherum s - 91. quidquid e - 97. perniis e - 102. Argaeo se - 103. Bathoreus e - 107. Craetaeis s - 114. cathenis s - 116. palefaecerat s - 117. impacientior s, impacientior e - 125. res] rex e - adspice e - 126. lacrymas e - 127. Zegli e - 128. Foelicem se - foelicia se - 133. queis e - 137. Hiis se - 140. numique (*Err. humique*] humine) e - 141. pena s - 154. penas s - 160. exelso s - 162. acervus se - 168. Inibit e - 174. preciosa se - 176. caelumque s - 179. praelia s - 180. Nam] iam e - 187. Presbiteri se - comites e - praeibant e - 189. satyra se - 193. commissit e - 199. brachia se - 203. laeti s, lehi e - 209. Aeditus Hippolitus s - 211. foelix se - 212. caedere s - 219. aetheris e - 228. Lacedemona s - 233. oeraria s - 236. carminae s - 242. caussa e - 246. faedaum s - 249. exacto e - 263. spumens s - 272. Albin e - 274. pigues s - 275. Olomotia e - 276. circumdata e - 277. urbem] hostem s - 278. Tartarus hinc] Tartarus hic e - Boschus se - 282. pigui s - clypeos se - in caute] incaute e - 284. Temporibus e - 286. fuit om. se - opporuit e - 288. Crasmas (*Err. Crastinas*] Crastina) e - 290. igne e - 292. infra e - 294. nihil e - 302. exauthorari s - Ungaria om. se - 305. infoelix s - 308. caussa e - 313. plebaea s - fece e - 315. faecimus s - 318. Lethum e - 321. referant e - 323. deferre e - 329. pondera e - 330. populus s - 332. numisma e - 334. Ideis se - 336. Isthac e - 337. Inprimis se - 339. Quotidie e - 340. viciatur se - 342. strepitum se - 344. exelsos se - 346. Chasmatum se - 347. laeto s, letho e - 349. thoro se - arcto se

LIBER IV.] Liber quartus s - 4. apostolice s - 5. Hungariae e - 6. impaciens e - 11. paciamur se - 13. septa se - 21. Eufratefque se - Araxae s - 24. seclis e - 25. quodcumque e - 25. adius se - 28. aedam s - 33. misceat s - 34. Meniu s - 35. cede s - 36. Agripinae s - 37. Boschi se - 40. Schylia se - 42. cathonatis (*sic*) s - traepidabant s - 49. quociens se - sumisit e - 50. Praelia se - 57. Iupiter e - 58. Aetherae s - egris s - 59. aetumna e - 60. lacrymis e - praeatque se - 62. Coluviae s - tristati e - potens s - 64. quaeunt s - 65. memore e - 74. caussa e - 75. paenas s - 77. praelia s - 78. Disculiant s - 80. sevit s - 84. Tryphaeo (*sic*) e - 85. brachia se - 86. extranea e - 87. Ungario e - 89. foecundus se - 92. desevit s - 97. tectae] tutae (*Err. vix tutae*] vix tectae) e - 104. presto se - 105. plebaeos s - 110. penas s - 115. Gecicis om. (*Err. arcus oppleta*] arcus Gecicis oppleta) e - 118. robusta] onusta e - 119. rippas s - 121. Hii se - 129. rucolae e - 131. cominus e - 140. Chyron se - 154. audatia s - 155. paratum e - 156. quesisse s - 160. plebaea s, plebeia e - 162. penas s - 169. igne e - 186. foenusque e - 196. impaciens se - compraeendere s, comprehendere e - 200. fracto patulae e - 208. unco hic (*Err. unco hic*] hic unco) e - 212. agunt e - flactibus s - 217. quantum e - 221. Penula se - loquaellas s - 222. lux] dux se - 226. prophanis se - 234. trophea s - 235. honustis se - 240. plebaei s, plebei e - 242. faedatam s - 243. Comiseratus se - 248. hubera se - 449. caeli s - 251. Nocta e - incerto e - 252. faetibus s, foetibus e - 261. novit e - 264. Bachum se - 270. Sydere se - infaelicius s - 272. penas s - 273. dimenbratis s - 276. Brachia se - femora e - 281. ophyles se - 285. littora s - 289. ocyus e - 290. tetro se - 297. Pyragmon se - 306. Pigui s - aedidit s - 308. Othrysium se - Gethico se - faedaverat s - 309. brumali] Boreali e - 310. Adstricto] A stricto se - 316. Histrum e - 320. dupplici—dupplici circumdata e - 321. maenia s - 322. ple-

baei s, plebei e - 326. Hii se - 328. caelestia s - 330. Gygantaea s - 331. secula e - foetu se - 335. Pendola [Err. Pendola] Pedula s - 336. maenia s - 337. Indevicendum e - 340. maenia s - 343. opugnabant s - 350. tutabatur e - maenia s - 356. tocies s - 359 Bathoreus e - 374. oci se - 382. aeffeta (pro effaeta) s, effoeta e - 393. Saltem e - miserere e - 394. plebaeis s, plebeiis e - 397. Suppectis se - 399. Otius se - 401. caelo s - 405. corde] ore - 407. Moesta e - 408. Teduit s - 409. Bacho se - 417. bellua e - 418. mae-rorem s, moerorem e - 421. faerarum s - 433. caenam s, coenam e - 434. sumtu e

LIBER V.] Liber quintus s - 2. turrigenas s - 6. Transsilvania s - 11 Martigenum-se - plaebem s - 13. Caeperit s - nil e - 19. saecura s - trophaei] triumph e - 20. sequamur s - 24. mala e - 29. permovit e - 33. clypeum se - 34. cetra] dextra s. - 37. Plebaei s, Plebei e - 42. thyasisque se - 43. Oppipara e - 45. Transsilvanus e - ocyor se - 46. *totum versum om.* e (v. 5, 96.) - 52. estus se - 59. Bache se - 63. Clasica s - aedere s - 64. Threycias se - hymes e - 65. Strimona se - 67. literalae (sic) (Err. literalae] literulae) e - 68. questor s - 69. calibe se - septumque se - 72. alacri e - 74. quamque s - 81. moesto e - 84. praemit s - 85. inter] intet (Err. intet] inter) s - 89. cataphrattos s - 93. vultu] vulgu e - 100. Pro (Err. Pro] Proh) e - vindaci] minaci e - 106. Alemanus e - Greculus s - 109. Rhetia se - 110. faedat s - 112. penasque s - 121. spaciosa s, spaciosi e - caeli s - 122. moestos e - 133. plebaeo s - 147. Caussa e - 152. tyaram se - 155. illuduut s - 162. tyara se - 166. nutum] mutum s - 173. exsanguis e - 176. estivum s - 182. Infoelix s - 185. secula se - Ulssis se - 186. Quom s, Quem e - Lestrigonios se - 194. pacis (Err. pacis] paucis) s - brachia se - 197. testes e - 199. coecam e - 201. lachrymosa s, lacrymosa e - duxit (Err. duxit] ducit) e - 203. complet e - 210. Baelides s - 212 Tycius se - 214. Sisyphae s - 215. acttis s - 219. spaciante se - 221. ocellos se - 225. stirax se - opobalsamae (Err. opobalsamae] opobalsama) e - 232. colles e - 234. Loethes se - 237. labor inthiaca s, labyrinthiaca e - 241. Rhadamantus se - 246. Tenarios se - 247. prophanum s - 248. cathenis s - 249. Cocciti se - paenas s - 251. chalibum se - arctantur se - 252. penae s - 254. Phlegetontis se - 257. Tycio se - 263. Zeclius e - 266. Ennogiseus s, Ennogiscus (Err. Ennogiscus] Ennogiseus) e - 267. coarctet se - 293. densus e - 297. substulit se - 299. vinctissimus (Err. vinctissimus] iunctissimus) s - 304. Iohannes e - 306. exsanguem e - 307. praelia s - 309. inmedicabile s - 311. hyberna se - 314. culcatur e - 316. clypeo clypeo s, clipeo clypeo e - 317. Mavorcia se - 320. Moesta se - 321. Plebaeo s, Plebeio e - 324. Assimilare e - seva s - 329. Collectos s - coco e - 331. hii s - 333. Aedidit horrendum s - 340. Cetera e - 348. questoris s - 354. praelia s - 355. visi] nisi s - 358. precipiti se - 362. dupplici e - 363. fosse s - 364. placidi e - 368. Iupiter se - 376. Bachum se - 388. deorum e - 390. multam se - 391. habeas e - penas s - 396. Sumatimque s - 399. comunibus s - 401. autor s, author e - 402. contemtor e - 403. hii s - 404. Iupiter s - tetae se - 408. Albae] almae se - Transsilvaniae e - 412. sydereas s - 415. faedera s - 417. circumdedit e - 423. freto e - 424. Hii s - 427. Praelia se - 430. Roscida e - 433. pomoeria e - 434. Phryxeo se - 437. prael-se - 442. et om. e - 443. sua s - 444. caelum s - 450. viciantur se - 451. quacun-que e - 452. Affixes s - squammea e - 459. agilis (Err. agilis] agiles) e - 460. Ideum s - 464. pene s - 466. secula e - 469. producere s - 473. magne s - 479. littora se - 480. faelix s - Tytanius s - 483. Thetios se - Atilan-teosque s - 484. aequivi s - 491. Aphros se - 493. Symphegades e - 497. choruisci se - post 499. Tempus hominibus coticula se

C) MARGINALIA.

LIBER I. 4. Permes. se - 7. Hiantes se - 10. Eumenid. se - 23. Megoera se - 27. Megaere s - 30. sydus se - 71. Impraeatio s - Meg. s, Megerae e - 72. Mida. s - 80. Tho. se - car. Stri. s, card. Strig. e - 82. Bizantium se - 86. car. s, card. e - exhortatio (Err. exhortatio] exhortatio) e - 105. 2.] II. e - pont. s, pontif. e - 111. hostia s - 118. lul. se - 2.] II. e - 136. Hodeporicon se - 138. Nar. (sic) se - 144. Tust. s, Tusc. e - 151. R. e - d. se - nampia (Err. nam-

plia] nauplia) s - 159. Carnioli e - 161. Lyburni e - 181. descr. se - 187. Archi (*Err.* Archi] Arcis) s - regie s - 203 Reverendiss. s, R. e - d. e - 211. Margar. (fortasse: Margarethae) s, Margarethae e - 213. Seren. reg. Lo. s, Seren. r. Ludovici (*sic*) e - 220. Reg. Lodo. s, R. Ludovici (*sic*) e - 229. Bohemus e - 230. R. e - do. s, d. e - Gre. s - Franga. s, Frangepanibus e - archiepiscopus] a. epp. e - Bachiens. e - 237. Reverendiss. d. lau i. s, R. d. laurin. e - 239. R. e - do. s, d. e - Steph. se - 242. R. e - d. se - Lad. se - 248. Reverendissimus *om.* e - d. se - ep. e - 263. R. e - d. se - eppus e - Quinque Ecclesien. s, Quinqueecl. (*sic*) e - cancella. s - 276. r. e - d. s, dni e - Quinque Ec. s, Quinqueecl. (*sic*) e - 293. Argantonius se - 294. Nest. s - 295. Sybi. s, Sybilla e - Cuma (*sic*) s - 301. R. e - d. se - 316. Serenissime domine s, Sereniss. dnae e - 322. Serenis. re. Vla. s, Seren. regis Viad. e - 328. Crutiate (*sic*) s - 435. Zeg. s - 349. prosopopeia se - 360. fluv. e - 361. Tarthesia se - 362. fluv. e - Cresus s - Crass. s - 381. Geor. s, Georg. e - Zeg. s - 411. fluv. e - 413. concionis e - 426. descri. s - 345. concio e - 449. Gygantomachia s, Gigantomachia e - 468. Silitia s - 471. Hercul. e - 475. Rhod. s, Rhodus e - Cre., Cypr. s - 488. R. d se - ep. e - Vespri. s, Vespriin. e - 497. r. e - d. se - 512. reginam] Rham. s, Rham. e - 520. Cresus s - 521. Irs (*Err.* Irs] Irus) s - 527. Narcisus se - 534. fluv. e - 545. Home. se

LIBER II. 1. Sere. s, Seren. e - reg. s - Vlad. se - edict. s - 9. Parabola e - 12. Strigon. s - fluv. e - 21. Vladi. s, Vlad. e - reg. s - concio e - 32. Eiusd. e - persnasio s - 41. Symathrismos (*sic*) se - 61. Paleartricorum se - 82. Zeglii oratio *om.* s - 97. Hystor. se - 109. Ro. s - cathalogus s - 120. Mirrha se - 131. Clytorius se - 133. Murra e - 154. Gynaetium s, Gynaecium e - 189. fluv. e - 190. Hydasp. se - fluv. e - 191. Brist. s, Borytsh. (*sic*) e - Beth. se - 193. Erithreum (*sic*) se - 223. Castrametacionis se - 226. fluv. e - 228. Mag. se - Ste. s, Steph. e - 234. omyosis (*sic*) se - 243. panoplya s

LIBER III. 3. Nicol e - ep. e - Chenadinus e - 11. crucife. s - 79. Ste. Ba. s, Steph. Bath. e - 85. syd. (*sic*) se - 93. ca. s - 107. Hystoria se - 111. hyst. se - 117. Nieolai s - 138. Nico. s - 158. Nicol. se - epp. e - 195. fluv. e - 198. Eslatis s - descr. se - 208. R. e - illus. s, illustr. e - d. se - car. s, card. e - 213. lo. s - guber. s - Ioannes—Agriensis *om.* e - 230. Mag. s, Magn. f. e - ac] et e - spec. s, spect. e - d. e, dom. e - Ung. e - pilat. s - concio e - 242. d. se - palat. s - 247. et *om.* e - Styri e - 251. Vien. Austri. s - 254. Invicti. s, Invicti e - Max. se - Ro. s, Rom. e - impera. s, imp. e - 263. flu. *om.* e - 267. Hel. s, Helv. e - 271. Boii e - 272. fluv. e - 274. fluv. e - 275. Marcoma. s, Marcomanni e - Olomun. ci. s, Olomucium civ. e - 278. Tart. Bosch. (*sic*) se - 279. plaustrif. e - 281. Argo. se - 302. Exauthorari s - 308. Apostrophe ad superos e - 328. Cremni. s, Cremnic. e - opp. e - descrip. s, descr. e

LIBER IV. 7. R. e - d. se - 19. Nothus e - 21. Tig. s, Tigr. e - Euphra. s, Eufrat. e - 29. Ung. se - 34. Maenis s - fluvii e - 37. Boschi se - 38. Turcae e - 42. Rodanus s - fluv. *bis* e - 44. Scot. e - Sicamb. s - 67. Inteme. s, Intem. e - vir. s - Ungaro. s - 70. D. e - 89. fluv. e - 90. Sargeci. (*sic*) s, Sargetius e - fluv. e - 94. Salat. se - Zarmi. se - Abr. se - 95. Traia. s, Traian. e - 114. Panoplya s - 132. descrip. s - 136 lo. se - Bornemissa e - 139. concio e - 181. agrico. s - 188. Magnifi. s, Mag. e - d. se - Bor. s, Born. e - 226. prophanis s - 244. Reg. s - Vladis. s, Vlad. e - comiseratio s - 253. Symathrismos (*sic*) se - 267. apostro. s - 281. Ophytes se - 297. Stero. se - Pyragmon se - 299. Parabola e - 302. para. s, *om.* e - 317. Ro. s, Rom. e - Caes. se - Chosr. s - 330. Gigantomachia *om.* e - 332. Temeson *om.* s, Temesvár e - 361. Mag. s, Magn. e - d. se - Ste. s, Bator. s, Batori e - concio e - 407. apophlegma se - 429. Sardanap. se

LIBER V. 1. R. e - do. s, d. e - Transsilv. e - 11. Eiusd. e - vayvodam e - 65. Strimon se - 60. Questoris s - 89. Cataphratti s - 96. Spect. se - do. s, d. e - vay. s, vaiv e - 106. Alemanus e - 116. Illucescentis—periphraasis *om.* e - 143. apostro. s - 159. Ab] A e - parabola e - 183. Geor. s - Zecli e - e vinclis (*sic*) e - 186. Lestrigones (*sic*) se - 202. Georg. s - Zec. se - 208. Carce. s - 210. Belid. se - 211. Emenides (*Err.* Emenides] Eumenides)

s - 212. Tytius s, Titius e - 216. Georg. se - Zea. (*Err. Zea.*) Zeg.) s, Zeg. e - Elisium s - 220. Elisii e - 223. Pana. s, om. e - Moly om. e - 228. R. e - do. s, d. e - eppi e - Chanad. e - 231. Geor. s - Zecli. s, Zeglii e - 234. Laethe s - fluv. e - 237. Laborinthus s, Labirinthus e - 241. Ninos s - iud. s - Rha. s, Rhadamantus e - 246. concio e - 254. Geor. s - Zecl. s - paeen (*sic*) s - 260. ab] a e - 266. Ennogiseus (*sic*) se - 269. periphra. s - 270. Colosba. se - 215. Leonar. s - Bar. s - viceway. s, vice-vaiw. (*sic*) e - 284. Mag. s, Magnif. e - d. s, dom. e - loan. s - Draphi e - lo. se - Bamphi e - 296. Mag. s, M. e - d. s, dom. e - 299. Mag. s, M. e - do. s, dom. e - lo. s, loh. e - Bamph. s - Dra. s - 304. Egreg. se - do. s, dom. e - loannes] o (*sic*) s, om. e - 308. pug. s - Dra. s - 311. Pugne s - 322. Zamos. e - fluvius e - 333. parabola e - 344. fluv. e - 348. d. se - Thom-mori s, Tomori e - 356. Sigis. s - Gaesa. (*sic*) s - 367. opt. max. se - 381. fluv. e - 382. sil. s - 430. temperis s - 435. autumpnalis s - 438. Satur. s - 454. peroracio e - 461. somatopopeiacum (*sic*) se - 475. Autoris s, Authoris e - Ung. reg. se - 493. Symphlega. (*sic*) se - 499. Nectorea s

D) INDEX ABCDARIUS.

2. Hebreos se - sacerdocio s - 3. He. se - reverendissim] R. e - dominum dominum] dominum d. se - apostolice (*sic*) se - vers.] char. 2. ver. se - 4. foelicitatis se - 6 Romanorum] Ro. se (*cf. 16.*) - 7. INTEGRAE] INTEG. F. A. L. se (*cf. CIL. III. 1. no. 1266.*) - 8. amenissimam se - Quare lib. 3. vers. 197.] Quere lib. 3. char. 18. ver. 98. - 9. epithaph. (*sic*) s, epitaph. e - vetustiss. se - pientiss. se - presule Lad. se - felicis memoriae] fe. me. se - Transilvaniensi (-ensi in *abbr.*) s] iansilvaniensi e - 11. Ply. s, Plin. e - 12. Auct.] Auth. se - Ply. s, Plin. e - vers. 272.] char. 20. vers. 73. se - 13. Gebennae] Gebenne se - Ply. s, Plin. e - 14. distermians s - 5. vacuo spatio relicto om. s, om. e - 15. comuni s - apellitamus s, apellitamus (*sic*) e - autor se - 5. vers. 106.] ult. char. 31. ver. 6. - 16. Schytia s, Schythia e - 16. Romanis] Ro. se - timavus] Timanus se - Laedeo se (*Mart. 4, 25, 5*) - foelix se - 17. comemorat s - vers.] char. 22. ver. se - 18. Grecaum s - Grece se - fertur] erur s - Ply. s, Plin. e - 20. Balabassiorum apud nos mendum typographicum pro Barlabassiorum - Transylvanis e - 5. vers. 276.] ult. char. 34. ver. 76. se - 21. Bathorea s - vers. 228.] char. 14. ver. 28. se - 22. clariss. se - Pansania s - Ply. s, Plin. e - lib. 12] li. 12. s - leva se - 23. vers.] char. 2. ver. se - 24. Grece se - edificia s - 25. comunis se - author se - Christianiss. imp. se - apellatur se - Grecos se - 26. sylva e - vers. 229.] char. 4. ver. 29. se - 27. Videlicos se - Ply. s, Plin. e - Catiline se - cetera se - apellat se - lib. 3. vers. 271.] li. 3. char. 20. ver. 72. se - 28. Hiis se - vers. 136.] char. 24. ver. 36. se - comissum se - sereniss. se - 29. vers. 181.] char. 4. ver. 81. se - 32. effluit s - habundet se - Grecis se - Habundat se - nobiliss. se - 33. Taurum] Tamum se - Ply. s, Plin. e - Phrygie se - Troiade se - 13.] 10. se (*sc. vers. 174.*) - Metha. se - Thenedon se - Cylan (*sic*) se - Appollinis se - 5. vers. 344.] ult. char. 35. ver. 44. se - 34 Transylvanensis e - Pannonnibus s - hii se - 5. vers. 320.] ult. char. 35. ver. 20. se - 35. TAVIANO] TRAIANO se (*cf. CIL. III. 1. no. 860.*) - GALATAE] MILITES se - 37. Dacia] Datia se - Transylvania e - preluit se - apellavit se - e - leva se - 38. Romanorum] Ro. se - cede se - concissam (*fortasse; conscissam*) se - supliciter se - Hiis se - pieter se - spectancia se - hec se - 39. Ply. s, Plin. e - adquare se - 40. PROVIDENCIA se - 41. vers.] char. 23. ver. se - imp. se - Ro. se - presio s - adio se - Ro. po. se - 42. altiss. se - epitha. se - Stac. se - 43. vers.] char. 22. ver. se - Dacicus] Dacus se (*Iuv. 6, 73.*) - 45. Rhethicis se - auctor se - Strabon] Strabo. se - 46. doctiss. se - Hercynie se - Thetys s, Thetis e - Amphytrite se - vers. 111.] char. 3. ver. 11. se - 47. aule] aurem s - Ply. s, Plin. e - hostiis se - inmergi se - vers. 316.] char. 27. ver. 16. se - Salustius se - involui e - vers.] char. 11. ver. se - 48. Caes. se - epithaphium s - Ulpiani se - Nerve se - adscribere s - 50. epithaphium s - 51. VE se - 53. Ply. s, Plin. e - confino se - septentionem e - littore se - 54. partes omm. se - Ply. s, Plin. e - auctor se - noeterei s - 55. Bacho se - 56. reverendissim] R. e - principis s - domini domini] do-

mini d. se*) - gloriosiss. comiciis se - Maximili. se - 57. excusa] exosa s - littoribus se - 59. sepiis se - Ply. s, Plin. e - 60. vers. 382.] char. 36. ver. 82. se - 61. Thratiis se - 62. cedibus se - cedis se - 63. Rulfi. se - li. s - 64. vers. 309.] char. 20. ver. 10. se - incole se - vers. 1.] char. 1. ver. 1. se - 5. vers. 448.] ult. char. 37. ver. 48. se - 65. Hussite se - humilimis s, humilibus e - aeditus s - 2-us s, 2-dus e - vers. 277.] char. 20. ver. 18. se - 67. Transylvanicae e - Transilvanensibus (-ensibus in abbr.) s] Transylvaniam (sic) e - in primis se - ipsos] ipsius os e - Ro. se - 68. in praesentiarum se - vers.] char. 23. ver. se - 69. huius Moenis] huius menis se - Ply. s, Plin. e - vers.] char. 27. ver. se - 70. Tyber. se - Ptolome. se - 71. Ply. s, Plin. e - Moesie se - Ply. s, Plin. e - Proviatia s - vers. 307.] char. 26. ver. 7. se - 72. fluvij] fluvius s - vers. 274.] char. 20. ver. 75. se - 73. sereniss. potentiss.que se - seculis se - cedem se - signo se - vers.] char. 22. ver. se - Ply. s, Plin. e - 75. provintia se - Hiis se - Ply. s, Plin. e - 76. Habundat se - provintia se - Ply. s, Plin. e - vers.] char. 15. ver. se - Norimberga s - Comentariorum se - 78. Silesite se - 79. foelitione (sic) se - 80. viciis e - precipue s - pretorium se - 81. autemate (sic) se - adfabre se - caetu se - 82. archigramateum se - sereniss. se - Ugariae s - authoribus se - oracione s - 83. auditori s - cariss. se - magistro] mag. se - Dnbravio s - archidyacono se - Ioanne Clementiano] Io. Clementiano se - Letavallino se - utriusque iuris] u. i. se - licenciato se - optime se - adolescentibus e - comediam se - 85. huc] hui se - 87. Grecis se - Peonia se - Ply. s, Plin. e - li. s - 88. Moesie se - Ugari s - 89. larygum s - 90. sereniss. se - Lodo. Ung. se - provintiis s - foelitor (sic) se - vers. 177.] char. 4. ver. 77. - 91. Campani] carpani s - territorum s - quotannis e - habundat se - 92. opidum s - vers. 123.] char. 23. ver. 23. se - 93. Europe se - vers. 261.] char. 20. ver. 62. se - 94. Caralo s - Ro. se - editiorum s - thesseratis se - Duo se - municipum e - insultum e - 95. ul] nt s - vers. 271.] char. 20. ver. 72. se - 97. tercium s - Penegyri. s - mixturus nomen s - vers. 264.] char. 5. ver. 64. se - 99. mag. se - wayncda s - Transylvanus e - 5. vers.] ult. char. 31. ver. se - 100. in primis se - Driua s, Driva e - vers. 175.] char. 4. ver. 75. se - 101. Ro. bis se - 102. Chersonaeso se - littora se - 103. spaciosissimo se - 104. Transylvanicae e (-ensis in. abbr. s) (apud nos mendum Transilvaniensis pro Transilvanensis) - Greci se - Hismahelite se - Geyche se - 5. vers. 218.] ult. char. 34. ver. 78. se - 105. Matthiam e - sereniss. se - 106. occultaverat se - Grec. se - 108. Grecanica se - Senderoniam se - cetera se - vers. 312.] char. 2. (sic pro 27.) ver. 12. se - 109. Romanorum imperator] Ro. imp. se - vers. 356] char. 55. (sic pro 35.) ver. 56. se - 110. manu] hmanu (sic) s - Scyltarum se - hiis se - habunde se - 5. vers. 276.] ult. ver. 76. se - 111. Caes. se - praeliatorum e (ae in abbr. s) - vers. 315.] char. 27. ver. 15. se - 112. Grecis se - vers. 199] char. 14. ver. 99. se - 113. comunis se - vers. 12.] char. 11. ver. 12. se - vers. 178.] char. 4. ver. 78. se - 115. vers. 319.] char. 27. ver. 19. se - 116. colimitaneas se - Ply. s, Plin. e - Aphricam se - Eneam se - vers.] char. 22. ver. se - 117. Wardam e - tandum e - imergitur e - Tranfilvanis s, Transylvanis e - vers. 223] char. 14. ver. 23. se - 119. Provintia se - ceperunt se - Hii se - 5. vers. 282] ult. char. 34. ver. 82. se - 120. Ply. s, Plin. e - vers.] char. 22. ver. se - 121. vers. 251.] char. 19. ver. 52. se - comentariorum se - Ply. s, Plin. e - 122. recencioribus s - separans e - vers. 263.] char. 20. ver. 14. se - 125. Transylvanicae e - 127. In primis se - qui] quod e - 128. 5. vers. 322.] ult. char. 35. ver. 22. se - 129. archidyaconus se - cano. se - 132. FOELICIBVS se - 133. vers.] char. 23. ver. se - 134. Geor. bis se - 135. cedess se - versu 345.] char. 7. a fronte se - a versu 381. eiusdem libri] in fronte chartae sequentis se - a versu 83] char. 12. ver. 83. per duo integra folia expatiatur se - 136. Georg. se - Crisp. s - Salustium se - 137. habundant se - post 137. Imprecsum Viennae Pannoniae per Ioannem Singrenium se

E) EPILOGUS.

Tit. Epilogus. Optimae—iuventuti] Stephanus Taurinus Olomucensis (Olomucen. e) etc. Optimae—iuventuti s. d. se - 1. iudicem e - adnotacioni-

*) Omni corrige in textu (pag. 54. vers. sup. 4) in omnium; omni se

bus s - hiis se - queque se - 2. sepiuscule se - tedioso se - interpretaetari se
- seculis se - 3 iusticium se - comentariolos se - 4. bone se - hiis se - co-
limitaneis se - prefati se - 6. gratiae s

INDEX NOMINUM.

d: Dedicatio — s: Stauromachia — m: Marginalia — i: Index Abcdarius —
e: Epilogus

- Aaron s 1, 82 i 2
Abrugibayna s 4, 94. m 4, 94. i 4 6
Absternius s. Bornemyssa, lanus (Ioannes) v. Bornemyssa s. Absternius, Iānus (Ioannes)
Acestes s 5, 49. m 5, 49
Achaia i 61
Achates (Nicolaus Chaky) s 3, 2
Acheron s 1, 10
Achilles s 1, 494. —, (Stephanus Bathori) s 3, 103. 4, 359. —, (Ioannes [Sapolijs]) s 5, 46 96. v. Aeacides (Lodovicus, rex iuvenis)
Acre, mare i 103
Adalbertus S. v. Albertus (Adalbertus) S.
Adam s. Adamus s 2, 102. m 2, 102
Adrianus (Hadrianus) imperator i 41 70
Aeacides (Achilles: Lodovicus, rex iuvenis) s 1, 221 258
Aegoceros s 4, 133
Aelius Spartianus v. Spartianus, (Aelius)
Aemilii Pauli v. Pauli. (Aemilii)
Aeneas Silvius s. Sylvius Piculomineus, postea Pius II. papa i 26 60 65 95 110 116 119
Aeneis (opus Vergilii) i 57
Aenus fluvius i 75
Aeolus s 1, 162
Aestensis, cardinalis (Hippolytus) m 3, 208. v. Hippolytus. —, stirps s 3, 208
Aethiopes s 3, 58
Aetoli s 3, 56
Afri s 5, 491
Africa i 116
Agia (Hagia) Sophia i 24
Agria s 3, 195 197 212 218. m 3, 195 197. i 8
Agriensis, arx m 3, 204. —, gubernator (Ioannes Bonzagnus) m 3, 213.
Agrippina, urbs (Colonia Agrippina) s 4, 36. v. Colonia Agrippina
Alaricus i 54
Alba Galliae i 11
Alba Graecanica (Graeca s. Bulgarica; Beograd) i 108
Alba Hispaniae i 11
Alba Iulia d 9 29. s 4, 94. m 4, 94. i 9. e 5. v. Alba Transilvana
Alba Longa i 11
Alba Maria s 1, 199
Alba Pompeia i 11
Alba Transilvana (Alba Iulia) s 5, 408. v. Alba Iulia
Albensis Transilvanensis, ecclesia d 8. i 129. v. Alba Iulia
Albertus Magnus i 14
Albertus (Adalbertus), S. i 113
Albis s 3, 272. m 3, 272. i 12 *ter* 60 *bis* 94 103 *bis*
Alemani i 13. v. Alemannus, Germana, Germanicus, Teutones, Teutonici, Theutones, Theutonicus
Alemannus s 5, 106. m 5, 106. Alemanni i 15 *bis* v. Alemani, Germana, Germanicus, Teutones, Teutonici, Theutones, Theutonicus
Alemannia i 15. v. Germania
Alexander Magnus i 62
Alpes (Carnicae) s 3, 249. i 53 *bis*. v. Taurus mons (Alpes Carnicae)
Alpes Carpathii s 3, 219
Alpes Dalmaticae s 1, 491
Alpes Transilvanenses i 42 67
Amatoria, Ars, Ovidii i 91
Amazones i 116
Amazonicae, (gentes) i 73
Amphitrite i 46
Ancona s. Ancon s 1, 149. m 1, 149
Anna, filia regis Vladislai m 1, 316
Anthedon s 4, 218
Antoninus, M. Aurelius v. Aurelius Antoninus, M.
Antoninus, M. Aurelius, miles legionis XIII. geminae i 126
Antoninus Pius s 35
Antoninus Pius Augustus, Imp. M. Aurelius, (Caracalla) i 9 10
Apelleum, dictum d 15
Apollo s 3, 210. i 33 *bis*
Appennini, recessus s 1, 144
Aquila i 16 *bis*
Aquinas (Iuvenalis) s 3, 189
Aquitani i 121
Arabs s 2, 192
Araxes s 4, 22
Arctoeae, pruinae s 4, 139
Arganthonius s 1, 293. m 1, 293
Argeus, custos s 3, 102
Argiva, litterula (Υ et Δ) s 5, 66. Argivi s 5, 382
Argoae, carina s 2, 134

- Argolici s 3, 281. m 3, 281
 Aries (sidus) s 5, 434
 Arion s 3, 112
 Armeni (Armenii) i 104
 Ars Amatoria Ovidii i 91
 Asia i 116
 Assyria s 2, 120
 Astraea s 5, 431
 Astur (equus) s 1, 216
 Atalanta v. Meleagria, virgo
 Athesis s 5, 381. m 5, 381
 Atilius Regulus, C., consul v. Serranus
 Atlantei, recessus s 5, 483
 Atlas s 1, 438
 Attica, mella s 5, 470
 Attila s 4, 32. m 4, 32. i 16 17 18 61 *ter*
 Augusta Dacica Sarmizegetusa, Colonia Ulpia Traiana v. Sarmiz s. Zarmiz (Sarmizegetusa)
 Augusta Vindelicorum i 56
 Augustinus Moravus i 82
 Augustus Caesar i 90
 Augustus, mensis i 56
 Augustus (Traianus) v. Traianus Dacicus Augustus Caesar, M. Ulpius Nerva
 Aurelianus (L. Domitius) i 37
 Aurelius Antoninus Caesar, M. i 35
 Aurelius Antoninus, M., miles legionis XIII. geminae i 126
 Aurelius Antoninus Pius Augustus, Imp. M., (Caracalla) v. Antoninus Pius Augustus, Imp. M. Aurelius, (Caracalla)
 Aurelius Marcianus librarius i 126
 Aurora s 1, 189. 2, 220. 3, 33. m 4, 401. v. Eous (Eos)
 Ausonius poeta d 20. m 4, 152. i 47
 Ausonia (Italia) i 84. v. Italia
 Auster s 4, 289. 5, 343
 Austria m 3, 251. i 87 121
 Austriaci agri s 3, 250
 Avaritia s. Avarities s 1, 68. m 1, 66
 Aveninus mons s 1, 234
 Aversa, luno s 5, 218
 Avernus s 1, 9
 Bacchanalia s 2, 157
 Bacchus s 2, 52. 4, 264 409. 5, 59 376. i 55
 Bachia s 1, 230
 Bachiensis, episcopus (Gregorius de Frangapanibus) m 1, 230. v. Frangapanibus, Gregorius de
 Baetis s 2, 191. m 2, 191
 Bakócz, Thomas v. Thomas de Erdeud (Bakócz)
 Balearis, funda s 2, 245
 Bamphy s. Bamphius, Ioannes s. Ianus s 5, 284 299. m 5, 284 298
 Barlabassiaca, gens s 5, 276
 Barlabassii i 20. (Balabassiorum *cor-*
rige in Barlabassiorum)
 Barlabassius, Leonardus, vicewayvoda (Transilvanus) s 5, 275. m, 5 275
 Bartholinus, Richardus i 56
 Bathoraeus, Achilles (Stephanus Bathori) s 3, 103. 4, 359. v. Bathorea, Bathoreius, Bathori
 Bathorea, progenies (Stephanus Bathori) i 21. v. Bathoraeus, Bathoreius, Bathori. —, proles (Stephanus Bathori) s 2, 228. v. Bathoraeus, Bathoreius, Bathori. — stirps (Stephanus Bathori) s 4, 324. v. Bathoraeus, Bathoreius, Bathori
 Bathoreius, Hector (Stephanus Bathori) s 3, 1. v. Bathoraeus, Bathorea, Bathori
 Bathori s. Bathorus s. Bathoraeus, Stephanus s 2, 228. 3, 39 63 109. 4, 324 371. m 2, 228. 3, 79 361. v. Bathoraeus, Bathorea, Bathoreius
 Bavari i 27
 Bela IV., rex Ungariae s 4, 87. m 4, 87
 Belgae s 4, 34 i 121
 Belides s 5, 210. m 5, 210
 Bellona s 2, 36
 Berbasus flumen i 100
 Bernardinus archigrammateus i 82
 Beryzlo, Petrus, episcopus Vesprinniensis s 1, 448. m 1, 488
 Bessi i 104
 Bisius Scenob(arbus) Sardus i 7
 Bistonius, Strymon s 2, 234
 Bistricium, territorium i 128
 Bleda (Buda), frater Attilae i 61 *bis*
 Boemi s 3, 271. m 3, 271. i 26. 94. v. Bohemi, Boiemus, Boius
 Boemia d t 28. i 12 26 28 59 60 65 82 90 95. e 4
 Bohemi i 104. v. Boemi, Boiemus, Boius
 Boiemus m 1, 229. Boiemi s 1, 229. i 26 27. v. Boemi, Bohemi, Boius
 Boius s 3, 271 i 27. Boi m 3, 271. i 26 27 *quater*. v. Boemi, Bohemi, Boiemus
 Bonzagnus, Ioannes, gubernator Agriensis s 3, 213. m 3, 213
 Boreas s 4, 19 390 *bis*. m 4, 19
 Bornemyssa s. Abstemius, Ianus (Ioannes) s 4, 135 136 188. m 4, 136 188. i 28 *bis*
 Boryshenes s 2, 191 m 2, 191
 Bosna, Bosnensis v. Bozna, Boznensis
 Bosphorus (Bosporus) i 22
 Bozna flumen i 100
 Boznensis, praesul s. episcopus (Michael Keserew) s 1, 248
 Brandenburgensis s. Brandeburgensis, Georgius marchio v. Georgius marchio Brandenburgensis s. Brandeburgensis
 Bratislavia i 72. v. Vratislavia

- Britanni s 1, 470. 2, 6. 4, 35. m 4, 35
 Bromii, colles s 5, 322
 Brontes s 4, 297. m 4, 297
 Bructerus i 60 Bructeri i 59
 Buda frater Attilae v. Bleda
 Buda urbs d 9. s 1, 185 210 312 347
 455. 2, 15. 3, 313. 4, 15 372. m 1,
 81 345 455. i 29
 Budensis, regia i 92 Budense, atrium
 s 1, 329. Budenses, thermæ m 1,
 198. Budensia, moenia s 4, 238. —,
 viridaria m 2, 57
 Byzantiacus, a, um i 23. v. Byzantinus,
 Byzantius
 Byzantinus, a, um i 23. Byzantini i 24.
 v. Byzantiacus, Byzantius
 Byzantion i 25. v. Byzantium
 Byzantium m 1, 82. i 22 *ter* 24. v.
 Byzantion
 Byzantius, a, um i 23. Byzantius, Aaron
 s 1, 82. Byzantia, luxuries i 23. v. By-
 zantiacus, Byzantius
 Caesar s 2, 104 Caesaræ s 101
 Caesar, C. Iulius s 5, 359. i 76 120 121
 Caesar (Traianus) s 4, 308 v. Traianus.
 — (Maximilianus I.) s 3, 253. v. Maxi-
 millianus (I.)
 Caesarea, moles (Hagia Sophia Con-
 stantinopoli) i 24. —, series s 3, 207.
 —, urna s 5, 355. Caesareae, coo-
 nae s 1, 327
 Calabri s 4, 44
 Caledonii, Britanni s 4, 35
 Camillus s 1, 495
 Campanus, ager (Campania) i 91
 Campus Martis (Martius) s 1, 233
 Cancer (sidus) s 1, 38. 3, 199. 4, 133
 Canis (sidus) s 1, 166
 Capitolia s 5, 134
 Capitolineae, columnae s 1, 232
 Caracalla v. Antoninus Pius Augustus,
 Imp. M. Aurelius, (Caracalla)
 Carnici, montes i 100. v. Alpes (Carni-
 cae), Taurus mons
 Carniolae m 1, 159. Carnioli, montes s
 1, 159
 Carnus s 3, 247. Carni m 3, 247. i 100.
 Carolus IV. imperator Romanorum i 94
 Carpathius mons i 8. Carpathii, Alpes
 s 3, 219. —, s. Carpatii, montes i 99
 117
 Carvanca, mons v. Curnauca (Carvanca)
 mons
 Cassia Peregrina i 7
 Cassius Dio v., Dio Cassius
 Castor s 1, 371
 Catilina, Lucius i 27 136
 Cato (Maior) s 3, 124
 Catones s 2, 158
 Catullus d 20. i 82
 Caucasus i 62
 Cebenna mons v. Gæbenna mons
 Cecius mons v. Cetius mons
 Celtæ i 121
 Centauri s 5, 369
 Cerberus s 5, 209. m 5, 209
 Cereæ, papaver s 4, 125
 Ceres s 4, 264. 5, 376
 Cetius s. Cecius mons i 31 75 87
 Chaky s. Zachus, Nicolaus s. Nicoleos,
 episcopus Chanadinus s. Chenadinus
 s 3, 2 99 117 138. 5, 228. m 3, 3
 117 138 158
 Chanadiensis, episcopus (Nicolaus Cha-
 ky) m 5, 228. v. Chanadinus; Che-
 nadinus; Chaky, Nicolaus
 Chanadinus, episcopus (Nicolaus Cha-
 ky) m 3, 3. v. Chenadinus; Chana-
 diensis; Chaky, Nicolaus
 Chanadium v. Chenadium
 Charites d 13. s 1, 243
 Charon i 5, 217
 Chenadinus, praesul (Nicolaus Chaky)
 s 3, 2. v. Chanadinus; Chanadien-
 sis; Chaky, Nicolaus
 Chenadium m 3, 2
 Chersonesus, Cimbrica i 102
 Cheruci i 60 *bis*
 Chiron s 4, 140
 Chosroe s 4, 317. m 4, 317. i 111
 Chreysch i 32 v. Chrysa
 Christus s 1, 201 392. i 116
 Christianus, annus d 29. Christiana, res
 i 62. Christianissimus, imperator (Iu-
 stinianus) i 25. —, rex (Ludovicus)
 d 28
 Chrysa fluvius s 5, 344. m 5, 344. i 32
 88 127. v. Chreysch
 Chrysa oppidum i 33 *bis*
 Cicero, Tullius d 24. m 2, 152. i 85
 Cicerones i 82
 Cilla oppidum i 33
 Cimbri i 53
 Cimbrica i 103
 Cimbrica, Chersonesus i 102. Cymbrica
 (Cimbrica), Tethys i 46. Cymbricum
 (Cimbricum), mare i 45
 Circius ventus s 1, 473. m 1, 473
 Cisdanubina, Pannonia i 119
 Clarus, (C. Iulius Erucius), consul (a.
 p. Chr. 193.) i 10
 Claudianus, Claudius v. Claudius Clau-
 dianus
 Claudius Claudianus d 20. i 15 23 42
 46 54 60 *bis* 63 71 90 100 104
 Clementianus, Ioannes i 83 84
 Cleonaei, leones s 2, 201
 Clitorius, fons s 2, 131. m 2, 131
 Cocytus s 5, 249
 Codanus, sinus i 103
 Colonia (Agrippina) m 4, 36. v. Agrippi-
 na), urbs

- Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa v. Sarmiz s. Zarmiz (Sarmizegetusa)
 Colonienses (incolae Coloniae Agrippinae) i 120
 Colosbaria, civitas (Colosbarium) i 127. v. Colosbarium, Colosbarii, agelli s 5, 270
 Colosbarium s 5, 320. m 5, 270 320. i 34. v. Colosbaria, civitas
 Colosiensis, archidiaconus (Ioannes Mezerzius) i 129
 Comanus, ager s 1, 459. v. Cumani
 Commentarii Caesaris i 76 121
 Constantinus (Constantius) Chlorus i 23
 Constantinus Magnus i 23 24 25
 Consus s 1, 445. m 1, 445
 Constantinopolis i 24
 Constantinopolitani i 24
 Corvinus de Hunyad, Mathias v. Mathias Corvinus (de Hunyad)
 Cosmographia (opus Aeneae Silvii) i 26
 Coteris i 108
 Cracovia i 122
 Crassus s 1, 362. m 1, 362
 Cremnicii, montes s 3, 328. i 113
 Cremnicium oppidum m 3, 328
 Creta s 1, 475. m 1, 475
 Cretaei, fluctus s 3, 107
 Crispus, Sallustius v. Sallustius Crispus
 Croesus s 1, 75 362 520. m 1, 362 520
 Crux Sancta (fons) i 111 bis
 Cumana, Sibylla s 1, 295. m 1, 295
 Cumani i 104. v. Comanus
 Curii s 2, 157
 Curnauca (Carvanca), mons i 75
 Cyclops s 4, 296. Cyclopes s 1, 406. 5, 369
 Cyllenius (Mercurius) s 1, 123. v. Mercurius
 Cymbrica, Cymbricum v. Cimbrica, Cimbricum
 Cyprus s 1, 475. m 1, 475
 Cythereis (Venus) s 1, 475
 Dacia i 9 37 ter 41 48 49 61 67 bis 68 70 88 102 104 105 107 110 127
 Dacicus, a, um i 42. Dacicus i 43. —, (Traianus) i 38. v. Traianus Dacicus
 Augustus Caesar, M. Ulpius Nerva.
 Dacica, arma i 42 bis. —, iuga s 5, 343. i 32 42 127. —, saepta s 4, 18.
 —, Sarmizegetusa, Colonia Ulpia Traiana Augusta v. Sarmiz s. Zarmiz (Sarmizegetusa); Dacus, Transilvanus, Transilvanensis, Siculus
 Dacus s 5, 2. i 42 bis. Daci s 4, 88. m 4, 88. i 38 39 48 70 105 129. v. Dacicus, Transilvanus, Transilvanensis, Siculus
 Dalmacia i 100
 Dalmata s 1, 467. m 1, 467
 Dalmatici, fines s 1, 167. Dalmaticae, Alpes 1, 491
 Danai s 2, 237
 Dantiscum i 44 122
 Danubius s 1, 212. 2, 13 224. 4, 96 120 229. m 1, 111. i 37 bis 40 41 45 bis 46 47 bis 67 70 72 75 88 92 97 bis 100 bis 108 111 113 117 119
 Decebalae, turre s 4, 93
 Decebalus s 4, 91. m 4, 92. i 37 38 ter 41 48 49 51 105 106 bis. i 129
 Diaconus, Paulus v. Paulus Diaconus
 Diana s 1, 538. v. Phoebe, Luna
 Dio (Cassius) i 106
 Dis-deus i 107
 Domitianus Caesar i 42 bis
 Domna Augusta, Iulia v. Iulia (Domna) Aug(usta)
 Dorica, Ancon s 1, 149
 Draphy s. Draphius, Ioannes s. Ianus s 5, 284 296 306 308. m 5, 284 286 298 308
 Dravus s 1, 176. m 1, 176. i 68 87 97 bis 100
 Drina i 100
 Dubravus, Ianus i 83
 Dulichius, Ulixes s 5, 185
 Ecclesiae, Ecclesiensis, Quinque v. Quinque Ecclesiae, Ecclesiensis
 Echo s 3, 335
 Egnatius, lo. Baptista i 101 109 116
 Elysiae, valles s 5, 216
 Elysium m 5, 216 220
 Ennosigaeus (Neptunus) s 5, 266. m 5, 266
 Eoum, regnum s 3, 308. Eoi, fines s 3, 341. —, tractus s 4, 30
 Eous (Eos) s 1, 428. v. Aurora
 Ephorus i 45
 Epicurea, Praga s 3, 271
 Epicurus s 3, 340. m 3, 340
 Erdeud, Thomas de v. Thomas de Erdeud
 Erebus s 1, 8 290
 Erucius Clarus, C. Iulius v. Clarus, (C. Iulius Erucius)
 Erythraeus, pontus s 2, 193. Erythraeum, mare m 2, 193
 Esquillae v. Exquiliae
 Estensis, Hippolytus v. Hippolytus Aestensis
 Euboica, Anthedon s 4, 218
 Eumenides s 1, 10. 5, 211. m 1, 10. 5, 211
 Euphrates s 1, 111. 4, 21. m 4, 21
 Europa s 3, 108. 4, 32. i 45 54 87 88 93 116
 Europa (opus Pii II. papae) i 65
 Eurys s 1, 156. 4, 390 bis. 5, 45
 Eurynomus s 1, 365
 Eutropius i 25 27 37
 Euxinus, Pontus v. Pontus Euxinus
 Eva s 2, 103. m 2, 103

- Exquiliae (Esquiliae) s 1, 233
 Fabii s 2, 110
 Fabius Quintilianus v. Quintilianus, Fabius
 Fabricij s 2, 110
 Falco, (Q. Sosius), consul (a. p. Chr. 193.) i 10
 Falerna, murrha s 2, 133
 Fames s 4, 357. 5, 206
 Fatum s 5, 143. m 5, 143
 Florentinus, Poggius i 65
 Fornax (Ofen: Buda) s 1, 185
 Fortuna s 5, 145 i 51
 Francfordia ad Oderam i 78
 Franci i 121 v. Francones
 Francones i 76. v. Franci
 Frangapanibus, Gregorius de, archi-
 flamen s. archiepiscopus Bachiensis
 s 1, 230 236. m 1, 230
 Fuscus, dux castrorum i 42
 Galatae (milites) i 35
 Galli s 1, 469 bis. 4, 44
 Gallia i 11 13 14 ter 16
 Ganges s 2, 192. m 2, 192
 Gebenna (Cebenna) mons i 13 bis 14.
 v. Gebennici montes
 Gebennici, montes i 14. v. Gebenna
 Gemini (sidus) s 1, 38
 Genua i 94
 Georgius (Sztatmári), episcopus quin-
 que Ecclesiensis s Ecclesiarum s 1,
 263. m 1, 263 276.
 Georgius, marchio Brandenburgensis
 s. Brandeburgensis, tutor Lodovici
 (II.) regis Ungariae et Boemiae d t.
 i 105
 Georgius (Sapolijs), comes Trenzini-
 ensis i 99
 Georgius Zeglius v. Zeglius s. Zeclius,
 Georgius
 Gereb, Ladislaus, episcopus Transil-
 vanensis i 9
 Germana, oppida s 1, 469. Germani i
 14 121. —, principes i 56. v. Germa-
 nicus, Teutones, Teutonici, Theuto-
 nes, Theutonicus, Alemani, Aleman-
 nus
 Germania s 1, 109. 4, 43. i 12 16 26
 bis 27 53 bis 54 56 59 69 quater 75
 78 81 101 120 122. v. Alemannia
 Germanicus, decor i 55. Germanica,
 cosmographia (opus Aeneae Silvii)
 i 60. Germanicum, mare i 102 122.
 v. Germana, Teutones, Teutonici,
 Theutones, Theutonicus, Alemani,
 Alemannus
 Getae i 110
 Geticus, sanguis s 4, 308. Geticae, sa-
 gittae s 4, 115
 Geycha rex (princeps) i 104
 Gigantea, proles s 4, 330
 Gigantes s 1, 449
 Glaucus s 4, 219. m 4, 219
 Glogovia i 78
 Gnosiaca, iacula s 2, 244. v. Gnosius
 Gnosius, Rhadamanthus s 5, 241. v.
 Gnosiaca
 Goston, Ioannes, episcopus lauriensis
 s 1, 237. v. lauriensis, dominus
 Graecanica (Graeca s. Bu'garica), Alba
 (Beograd) i 108. v. Graecus, Grae-
 culus
 Graeculus s 5, 106. m 5, 106
 Graecus, Dio (Cassius) i 106. Graeci i
 25 32 87 91 104 112. Graecae, hi-
 storiae (scriptor historiarum Graeca-
 rum: Nicomachus Istieus [Histiaeus])
 i 18. —, Musae s 1, 128. Graece i
 18 24. v. Graecanica, Graeculus
 Gregorius de Frangapanibus v. Fran-
 gapanibus, Gregorius de
 Gryllus (parasitus in Comoedia Gryllo
 Bartholomei Frankfordini Pannonij) s
 1, 511
 Guarinus i 97 121
 Gyalu (non habet arcem episcopalem;
 Taurinus fortasse commutavit cum
 Gyulafehérvár: Alba Iulia) i 127
 Hadria s 4, 284
 Hadriacus, pontus s 1, 467. Hadriacum,
 aequor s 1, 151
 Hadrianus imperator v. Adriarus (Ha-
 drianus) imperator
 Hagia Sophia v. Agia (Hagia) Sophia
 Hainburgum (Hamburg) i 103
 Hainburgum Pannoniae (Hainburg) i 72
 Harpyae s 1, 71
 Hebraei i 2 3
 Hebrus s 1, 411. 2, 189. 4, 308. m 1,
 411. 2, 189
 Hector (Stephanus Bathori) s 5, 1
 Helena, uxor Constantii Chlorig imper-
 ator et mater Constantini Magni
 i 23
 Hellespontiacum, aequor s 4, 284
 Hellespontus m 4, 284
 Helvetius m 3, 267. —, veles s 3, 267.
 Helvetii i 69
 Heraclius Caesar s 4, 317. m 4, 317.
 i 111
 Herculeae, gesta i 73. —, manus d 21.
 s 5, 52. Herculeum, bellum s 4, 49.
 —, robur i 55. Herculeae, columnae
 m 1, 471. —, metae s 1, 471
 Hercules d 21. s 5, 52. i 49
 Hercynia, silva m 5, 382. i 26 46 59
 60 bis 69 102. Hercynium, nemus s
 5, 382
 Hieronymus, S. i 62
 Hippolytus Aestensis, cardinalis et epi-
 scopus Agriensis s 3, 209
 Hismahelitae (Ismaelitae) i 104

- Hispani s 4, 44. i 104
 Hispania s 1, 471. i 11
 Hister s 1, 111. v. Danubius, Ister
 Histiaeus, Nicomachus v. Istieus, (Histiaeus) Nicomachus
 Histri (Istri) s 1, 159 m 1, 159
 Histrogranum (Strigonium) i 113. v. Istrograna, Strigonium
 Homerus s 3, 188
 Honorius Caesar i 42 60
 Horatius d 20
 Hungaricus, a, um i 64. v. Hungarus, Ungarica, Ungarus, Hunni, Panno, Pannonicus, Pannonis, Pannonius, Pannonus
 Hungarus i 64. —, senator i 34. v. Hungaricus, Ungarus, Ungarica, Hunni, Panno, Pannonicus, Pannonis, Pannonius, Pannonus
 Hunni s 3, 309 310. 4, 16 135. 5, 458. i 16 61 62 bis 63 bis 88 123. —, agricolae s 5, 139
 Hunyad, Mathias Corvinus de v. Mathias Corvinus (de Hunyad)
 Hunyadinum, arx i 105
 Hus, Ioannes i 65
 Hussitae s 3, 277. m 3, 277. i 65
 Hyades (sidus) s 3, 85. m 3, 85
 Hyantes (Hyantis) s 1, 7. m 1, 7
 Hydaspes s 2, 190. m 2, 190
 Hyperboreus s 4, 45
 Ianus (deus) d 29
 Ianus (Ioannes) Medicus (Medices), postea Leo X. papa s 1, 120. v. Leo X. papa, Ligur
 Ianus Pannonius v. Pannonius, Ioannes (Ianus)
 Iauriensis, dominus (Ioannes Goston, episcopus Iauriensis) m 1, 237
 Iaurinum flumen i 87
 Iazyges i 89
 Iberi s 5, 495. m 5, 495
 Idaeum, imperium s 5, 460. Idaeae, silvae s 3, 334
 Iesus v. Christus
 Iglavensis, Martinus i 83
 Illyria s 1, 489. e 4. v. Illyricum, Illyrium
 Illyrici m 1, 161. —, fluvii s 2, 13. —, populi s 1, 161. —, sinus s 1, 153
 Illyricae, aquae s 3, 245, i 47
 Illyricum i 47. v. Illyria, Illyrium
 Illyrium i 89. v. Illyria, Illyricum
 Inachia, Troia s 4, 340
 India i 33
 Indus s 5, 494. m 5, 494. —, elephantus d 19
 Ioannes (Ianus) Pannonius v. Pannonius, Ioannes (Ianus)
 Ioannes (Sapolijs), wayvoda Transilvanus i 99. v. Achilles (Ioannes [Sapolijs]); Martigena, monarcha; Transilvanus, monarcha; Transilvanus, wayvoda
 Ioannes, Thornay v. Thornay, Ioannes
 Ionius, pontus s 4, 285. Ionium, mare m 4, 285
 Iris s 2, 9. 5, 456. m 5, 456 461
 Irus (mendicus) s 1, 521. m 1, 521
 Ismaelitae v. Hismahelitae
 Ister s 3, 270. 4, 225 310 316. 5, 472. i 39 46 47 88 100. v. Danubius, Hister
 Istieus (Histiaeus), Nicomachus i 18
 Istri v. Histri (Istri)
 Istrides s 2, 225 bis
 Istrograna (Strigonium) d 6. v. Histrogranum, Strigonium
 Istula s 3, 263. m 3, 263. i 93. 122. v. Vistula, Visula
 Itala, tellus s 4, 43
 Italia m 4, 80. i 16 38 53 71 91. v. Auseria
 Italici s 1, 469. —, montes i 119. Italica, gymnasia i 84
 Italicus, Silius v. Silius Italicus
 Iulia, Alba v. Alba Iulia
 Iulia (Domna) Augusta uxor Septimii Severi et mater Caracallae i 9 10
 Iulius Caesar, C. v. Caesar, C. Iulius Iulius Erucius Clarus, C. v. Clarus, (C. Iulius Erucius)
 Iulius II. papa s 1, 105 118. m 1, 105 118
 Iuno s 2, 152. 5, 218 389 413 473. m 5, 390. i 10
 Iuppiter (deus) d 21 26. s 1, 135 187 446 475. 2, 10. 4, 57 250 376. 5, 368 404 413 440. m 1, 435 445. 5, 367 378 390 444. i 10 35 49 94 107 132
 Iuppiter (sidus) s 1, 37. m 1, 37
 Iustinianus imperator i 24 25
 Iustinus i 53
 Iuvenalis d 20. i 43. v. Aquinas
 Ixion s 5, 210. m 5, 210
 Kalendae d 29
 Keserew, Michael, episcopus Boznensis s 1, 248. v. Boznensis praesul s. episcopus (Michael Keserew)
 Labacum i 100
 Lacedaemon (Lacedaemonius), (Lycurgus) s 3, 228
 Lachesis s 5, 489. m 5, 489
 Ladislaus Vaciensis (episcopus, Zalcanus) s 1, 242. v. Zalcanus, Ladislaus
 Laestrygones m 5, 186. v. Laestrygonii
 Laestrygonii s 5, 186. v. Laestrygones
 Laetavallinus, Georgius i 83
 Lancae (sidus) s 5, 273
 Langus, Matthaeus, cardinalis i 56
 Larissaeus, Achilles s 1, 494
 Latini s 5, 382. i 25 104 112 119. Latium, nomen s 4, 80

- Latium i 56
 Laurentia, delubra (Lauretum) s 1, 147. v. Loretum
 Laurentius, frater (sacerdos) s 4, 268
 Lauretum (Loreto) v. Loretum, Laurentia, delubra
 Ledaeus, Timavus i 16
 Lemanus, lacus i 13 14 *bis*
 Lemnus i 33
 Leo (sidus) s 1, 173. 5 274. m 1, 173
 Leo X. papa s 1, 121 129. m 1, 121 v. Ligur, Ianus Medicus
 Leonardus Barlabassius v. Barlabassius, Leonardus
 Lerna s 1, 349. 5, 147
 Lernaeus, Cancer (sidus) s 3, 199
 Lethe s 5, 234. m 5, 234
 Lethaeus, sopor s 3, 318
 Leuconia i 99
 Libra (sidus) s 5, 435
 Liburni s 1, 161. m 1, 161
 Libycus, ursus s 2, 202. Libycae, harenae s 2, 167
 Ligur (Iulius II.) s 1, 107. v. Leo X. papa, Lygures
 Lipare insula s 4, 295. m 4, 295
 Lodovicus (II.), rex Ungariae et Boemiae d t 28. s 1, 257. 5, 478. m 1, 213 220. i 23 90 *bis* 105. v. Aecides
 Longa, Alba i 11
 Loretum m 1, 147. v. Laurentia, delubra
 Lucana, primordia d 22
 Lucanus d 20 22. i 12
 Lucifer s 2, 220. v. Phosphorus
 Ludovicus v. Lodovicus
 Luna s 5, 271 431. v. Phoebe, Diana
 Lunares, currus s 3, 32
 Luxuries s 5, 146
 Lycurgus v. Lacedaemon (Lacedaemonius)
 Lydi s 1, 74
 Lygures (Ligures) i 94. v. Ligur
 Lyra (sidus) s 1, 174. m 1, 174
 Macedonia i 61
 Maeotis palus i 62. v. Moeotis palus
 Magonus (Moenis) i 69. v. Moenis
 Maia (dea) s 1, 122. m 1, 122
 Maius (Moenis) i 69. v. Moenis
 Marcianus, Aurelius, librarius i 126
 Marcomani s 3, 275 m 3, 275
 Marcus Aurelius Antoninus Caesar v. Aurelius Antoninus Caesar, M.
 Margaritha, diva m 1, 211
 Maria virgo, S. s 4, 67. m 4, 67
 Maria Alba s 1, 199
 Marii m 5, 48. v. Marius
 Marisus s. Marisius s 4, 89. m 4, 89. i 67 *ter* 68 *bis* 88 100 137
 Marius s 5, 48. v. Marii
 Marlianus, Ioannes Franciscus i 76
 Maro, Vergilius v. Vergilius s. Virgilius Maro
 Maronianum, apophthegma d 21
 Mars (deus) d 3. s 1, 233 443 447 2, 36 237. 3. 61 214 290 327. 4. 66 73 141 147 174 352. 5. 88 132 350 364 439. m 2, 234. 5, 269 438. i 16 3/88 132. v. Mavors (deus)
 Mars (sidus) m 1, 37. v. Mavors (sidus)
 Martialis d 20. i 16 42
 Martigena, monarcha (Ioannes [Sapilius]) s 5, 11
 Martis (Martius), Campus s 1, 233
 Martius, Campus v. Martis (Martius), Campus. —, mensis e 5. Martia, vulnera s 3, 82. v. Mavortia
 Massegetae i 62
 Mathias Corvinus (de Hunyad), rex Ungariae i 105
 Maurus i 104. Mauri s 1, 110. m 1, 110
 Mavors (deus) s 1, 492. 2, 235. 4, 80. 5, 426 454. v. Mars
 Mavors (sidus) s 1, 37. v. Mars (sidus)
 Mavortia, arma d 1. s 5, 82 317. —, castra s 5, 420. v. Martius
 Maximilianeus, triumphus s 3, 254
 Maximilianus (I.) imperator Romanorum, Caesar m 3, 254. i 56
 Medicea, stirps (Ianus Medices) s 1, 120. v. Ianus (Ioannes) Medices (Medices)
 Medices, Ioannes v. Ianus (Ioannes) Medices (Medices)
 Medici (Medices) m 1, 124
 Megaera s 1, 23 77. m 1, 23 27 71
 Mela, Pomponius v. Pomponius Mela
 Meleagria, virgo (Atalanta) s 3, 56. m 3, 56
 Mercurius m 1, 438. v. Cyllerus
 Merula, Georgius i 106
 Metamorphoses Ovidii i 93
 Metelli s 5, 48. m 5, 48
 Mezerzius, Ioannes i 129
 Michael archangelus i 9
 Mico (Makó) i 67
 Midas s 1, 72. m 1, 72
 Miloniaceae, vires s 2, 66
 Minerva s 5, 377. m 5, 444. v. Pallas
 Minos s 5, 241. m 5, 241 246
 Misia i 22. v. Moesia, Mysia
 Misnenses i 102. v. Mynnenses
 Moenis s Moenus s 4, 34. m 4, 34. i 69 *quinquies*
 Moeotis palus i 61. v. Maeotis palus
 Moesi s 4, 307. i 71 v. Mysi
 Moesia m 4, 307. i 70 *ter* 71 *bis* 87 88 115 119 *bis*. Moesiae i 37. e 4. v. Misia, Mysia
 Moldavi i 110
 Moldavia i 67 70 127

- Molossus Spartanus, canis s 3, 93. m 3, 93
 Morava fluvius s 3, 274. m 3, 274. i 72 88
 Moravia i 65 72 *bis*. e 4
 Moravus s 1, 228. m 1, 228. —, Augustinus i 82. Moravi i 78 79
 Moschus s 3, 278. m 3, 278. Moschi s 4, 37. m 4, 37. i 73 *ter*
 Mucianus, M. Ulp(ius) i 10
 Mulciber (Vulcanus) s 2, 79
 Musæ d 10. s 1, 128 304
 Mysi i 71 *bis*. v. Moesi
 Mysia i 61 70 71. v. Misia, Moesia
 Mynsenses i 104. v. Misnenses
 Nar fluvius s 1, 138. m 1, 138
 Narcissus s 1, 528. m 1, 527
 Narnia s 1, 142. m 1, 142
 Natura s 4, 339
 Neapolis v. Parthenope
 Nefas s 5, 147
 Neptunus v. Ennosigæus
 Neronēs Pannonici s 2, 216. m 2, 216
 Nerva Traianus Dacicus Augustus Caesar, M. Ulp(ius) v. Traianus Dacicus Augustus Caesar, M. Ulp(ius) Nerva
 Nestor Pylus s 1, 294. m 1, 294
 Nestorea, senectus s 5, 499. m 5, 499
 Nicolaus Chaky v. Chaky, Nicolaus s. Nicoleos
 Nicoleos Chaky v. Chaky, Nicolaus s. Nicoleos
 Nicomachus Histiaeus v. Istieus (Histiaeus), Nicomachus
 Niliacus, fons s 1, 113. Niliacæ, cataractæ s 4, 20
 Nilus s 2, 226. 5, 64. m 2, 226. 5, 64. i 47 *bis*
 Nireus s 1, 527. m 1, 527
 Nissa fluvius i 72
 Nissa civitas d 1. i 72
 Nitria civitas 1, 241. m 1, 241
 Nitria fluvius i 88
 Nitriensis, episcopus (Stephanus Podmantius) m 1, 239. v. Podmantius, Stephanus
 Nonæ e 5
 Noricum i 31 75
 Noricus, a, um i 76. Noricus, ensis s 3, 12. —, ignis i 76. Norici i 27 75 76
 Norimberga i 76
 Notus s. Notos s 4, 19. m 4, 19
 Nox s 5, 211
 Oceanicum, litus i 53
 Oceanus s 1, 114. 2, 5. 3, 264. 5, 118 482
 Odera s 5, 492. m 5, 492. i 72 78 93 102 122
 Odrysius, Hebrus s 4, 308
 Oebalia, harenae s 3, 113
 Oenomaus s 2, 70
 Olenia (sidus) s 3, 85. m 3, 85
 Olomucensis, archidiaconus (Ianus Du-bravius) i 83. —, ecclesia i 83. —, ludus literarius i 82. —, senatus i 84. —, Stephanus Taurinus v. Taurinus Olomucensis, Stephanus. Olomucenses, adulescentes i 84. v. Olomuntiani
 Olomuntia s 3, 275. m 3, 275. v. Olomuntium
 Olomuntiani i 80. v. Olomucensis
 Olomuntium i 79 81 v. Olomuntia
 Olympus s 1, 119 298 433. 4, 187. 5, 367
 Opulentiæ s 5, 146
 Orcades insulae i 104
 Orcus s 1, 127 365. 5, 182
 Orestes s 1, 369
 Orion s 1, 133. m 1, 133
 Othones i 101
 Ovidius d 20. i 33 76 91 110
 Pactolus s 1, 360. m 1, 360
 Padus i 18
 Paeonia i 87. v. Pannonia, Ungaria
 Paestum v. Pestum (Paestum) et Pestum s. Paestum
 Palamedes s 5, 66
 Pallas s 1, 100 124 443 447. 5, 370 440. m 5, 378. v. Minerva
 Pandioneæ, res s 3, 228
 Panegyricus Iani Pannonii in Guarinum Veronensem i 97 121
 Panno s 1, 177 489. 3, 220. i 90. Pannonēs i 34 111. [i 90: Panno, Pannonis=Panno, Pannonis (s. gen.) s. Panno (Pannonis s. gen.), Pannonis (Pannonidis s. gen.)]. v. Pannonicus, Pannonis, Pannonius, Pannonus, Ungarica, Ungarus, Hungaricus, Hungarus, Hunni
 Pannonia s 1, 17 78 83 243 436 483. 3, 181 234 256 305. 4, 16 30. 5, 131 464. i 8 16 29 32 61 70 72 75 87 88 90 *ter* 92 97 115 119 121 137. e 4. v. Paeonia, Ungaria
 Pannonicus i 90. —, sermo i 28. Pannonicum, bellum servile d 22. Pannonici, finēs i 90. —, Neronēs s 2, 216. Pannonica, querceta s 5, 470. v. Panno, Pannonis, Pannonius, Pannonus, Ungarica, Ungarus, Hungaricus, Hungarus, Hunni
 Pannonis i 90 [Panno, Pannonis=Panno, Pannonis s. gen. s. Panno (Pannonis s. gen.), Pannonis (Pannonidis s. gen.)]. v. Panno, Pannonicus, Pannonius, Pannonus, Ungarica, Ungarus, Hungaricus, Hungarus, Hunni
 Pannonius s 4, 50. i 90 100. —, rex (Lodovicus) s 1, 257. Pannonium, regnum s 4, 102. Pannonii i 21. —, agricolæ d 1. —, penates s 5, 476. v. Panno, Pannonicus, Pannonis, Pan-

- nonus, Ungarica, Ungarus, Hungaricus, Hungarus, Hunni
 Pannonius, Ioannes (Ianus) i 68 97 *bis* 100 121
 Pannonus, a, um i 90. v. Panno, Pannonicus, Pannonis, Pannonius, Ungarica, Ungarus, Hungaricus, Hungarus, Hunni
 Papinius Statius v. Statius, Papinius
 Parcae s 5, 128 487
 Parium, marmor s 1, 193. 3, 144
 Parnasus s 1, 7. m 1, 7
 Parthenope (Neapolis) i 94
 Parthus s 3, 282. Parthi s 4, 40. m 3, 282. 4, 40
 Pauli (Aemilii) s 5, 43. m 5, 48
 Paulus apostolus i 3 119
 Paulus Diaconus i 17 25 61
 Paulus Thomori (Tomori) v. Thomori (Tomori), Paulus
 Pausanias i 22
 Pegaseus, cursus d 11. s 1, 377
 Pegasides d 13. s 3, 214
 Pelasgus, sermo s 1, 248
 Pentheus, ritus s 4, 274
 Peregrina, Cassia i 7
 Perenius s. Pereni s. de Peren, Emericus, palatinus regni Ungariae s 3, 229. m 3, 230
 Permessis s 1, 4. m 1, 4
 Persa s 5, 106. m 5, 106. Persae m 4, 317
 Persius d 20
 Pestanus (Paestanus), sinus i 91. Pestanae (Paestanae), rosae i 91
 Pestum (Paestum in Italia) i 91 *bis*
 Pestum s. Paestum (Pest in Hungaria) s 4, 123 239. m 4, 123. i 92
 Petrus apostolus s 1, 104
 Petrus Beryzlo v. Beryzlo, Petrus
 Phaethon s 1, 188
 Pharsalicum, bellum, opus Lucani d 22
 Pharus s 1, 468
 Phasiaca, avis s 2, 134. m 2, 134
 Phidiaca, turris s 3, 252. Phidiacae, figurae s 1, 192
 Philippus (II.) Magnus, rex Macedoniae s 1, 492
 Phlegethon s 1, 299. 5, 254
 Phoebe s 3, 177. 4, 357. v. Luna, Diana
 Phoebea, studia s 5, 3
 Phoebeus s 1, 187 243 304. 2, 218. 3, 36 341. 5, 116
 Phosphorus (Lucifer) s 3, 31
 Phrixus, Aries (sidus) s 5, 434
 Phryges s 4, 189
 Phrygia s 2, 236. i 33
 Piculomineus, Aeneas Silvius v. Aeneas Silvius s. Sylvius Piculomineus
 Pirithous s 1, 369
 Pisces (sidus) s 1, 41. 5, 272
 Pisciculus, Andreas i 83
 Pius, Antoninus v. Antoninus Pius
 Pius Augustus, Imp. M. Aurelius Antoninus, (Caracalla) v. Antoninus Pius Augustus, Imp. M. Aurelius, (Caracalla)
 Pius, Severus, imperator. v. Severus Pius imperator
 Pius II. papa v. Aeneas Silvius s. Sylvius Piculomineus, postea Pius II. papa
 Plautus i 27 84
 Plinius Secundus (maior) d 12 15. i 11 12 13 18 22 27 33 39 47 53 54 59 69 71 *bis* 73 76 *bis* 87 100 116 120 121
 Pluto s 1, 512. m 1, 512
 Podmanti, Stephanus, episcopus Nitriensis s 1, 239. m 1, 239
 Poeni s 1, 110. m 1, 110
 Poggius Florentinus i 65
 Pollux s 1, 371
 Poloni m 3, 261. i 78 93 104
 Polonia s 3, 261. i 73 93 *bis* 122 *bis*
 Pomona s 5, 432. m 5, 432
 Pompeia, Alba i 11
 Pomponius Mela i 14 22 33 47 54 70 73 91 116
 Pontanus, Ioannes d 20
 Ponticus, colonus s 5, 453
 Pontina, porta i 35
 Pontus Euxinus i 45 70 119. Ponto, Epistula in (ex), Ovidii i 110
 Portumnus s 4, 217. m 4, 217
 Possidonia (Paestum) i 91
 Praga s 3, 271. m 3, 271. i 94 *bis*
 Procyon (sidus) s 3, 200
 Protogenes d 15
 Prussia i 122
 Prutheni s 3, 262. m 3, 262. i 44. v. Rutheni
 Ptolemaeus s. Ptolomaeus i 70 76 87 102
 Pylades s 1 370
 Pylus, Nestor s 1, 294. m 1, 294
 Pyracmon s 4, 297. m 4, 297
 Quinque Ecclesiae s 1, 264. i 97. v. Ultradanubina, civitas
 Quirque Ecclesiensis, dominus (episcopus, Georgius) m 1, 276. v. Georgius. —, episcopus (Georgius) m 1, 263. v. Georgius
 Quintilianus, Fabius d 16
 Quirinalis, collis v. Quirinus, collis
 Quirinus, collis (Quirinalis, collis) s 1, 233
 Quirites s 5, 7. i 49
 Raetia, Raetici v. Rhetia (Raetia, Rhaetia), Rhetici (Raetici Rhaetici)
 Ranatinus, Georgius i 84
 Rauracus s 3, 268. m 3, 268. Rauraci i 27 *bis*

- Regulus, C. Atilius, consul v. Serranus
 Rhadamanthus s 5, 241. m 5, 241
 Rhaetia, Rhaetici v. Rhetia (Raetia, Rhaecia), Rhetici (Raetici, Rhaetici)
 Rhamnusia s 1, 528. i 51
 Rhenus s 4, 42. m 4, 42. i 45 *bis* 46 *bis* 53 69 *bis* 75 102
 Rhetia (Raetia, Rhaetia) s 3, 266. m 3, 266. i 46 75
 Rhetici (Raetici, Rhaetici), montes i 45
 Rhiphaei, Rhipaei v. Riphei (Riphaei, Rhiphaei, Rhipaei, Ripaei)
 Rhodanus s 4, 42. m 4, 42. i 13 45 121
 Rhodos (Rhodus) s 1, 475. m 1, 475
 Riphei (Riphaei, Rhipaei, Ripaei), montes i 73
 Roma s 1, 95 93 103 136. 3, 212. m 1, 95. i 38 51
 Romanus, coetus s 3, 206. —, populus i 41. Romana, facundia d 24. —, fora s 1, 234. —, gesta (opus Pauli Diaconi) i 17 61. —, lingua s 1, 127. —, virtus i 40. Romani s 1, 185. 2, 101. m 2, 101. 3, 254. 4, 317. i 6 12 16 *bis* 38 41 67 88 94 109 136. —, Caesares i 101. —, milites i 38 67. —, principes i 101 109
 Romulus i 49 132
 Rufinus i 63
 Rutheni i 44. v. Prutheni
 Sabaei s 1, 112
 Saguntum s 4, 341. m 4, 341
 Salatna m 4, 94. v. Zalatna
 Saliaris, cena s 4, 432
 Sallustius Crispus i 47 136
 Same insula i 128. v. Samos
 Samos insula i 128. v. Same
 Sancta, Crux, fons i 111
 Sapolia comitatus i 99 *bis*
 Sapolius, heros (Ioannes [Sapolius]) s 5, 97. Sapolia, castra s 5, 38
 Saraceni i 104
 Sarbo (*sic*) i 47
 Sardanapali, mores s 4, 429
 Sardanapalus m 4, 429
 Sard(us), Bisius Scenob(arbus) i 7. Sardaе, herbae s 5, 86
 Sargelia fluvius s 4, 90. m 4, 90. i 105 106
 Sarissae s 3, 281. m 3, 281
 Sarmata s 4, 46. m 4, 46. v. Sarmatacae, Sauromatae
 Sarmatia s 3, 220. i 93 122
 Sarmatacae, gentes i 53. v. Sarmatae, Sauromatae
 Sarmiz s. Sarmiz (Sarmizegetusa), Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica (colonia et urbs) s 4, 94. m 4, 94. i 48 129 130 132. v. Varhel
 Sarmizegetusa, Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica v. Sarmiz s. Sarmiz (Sarmizegetusa)
 Sarranum, ostrum s 5, 222
 Saturnalia e 3
 Saturnus (deus) s 4, 438 455. m 5, 438
 Saturnus (sidus) s 1, 34. m 1, 30
 Saubekyus, Ioannes i 83
 Sauromatae s 2, 6 v. Sarmata, Sarmatacae
 Savonus s 3, 245. Savoni m 3, 245. i 89
 Savus s 1, 175. m 1, 175. i 68 87 100 *ter*
 Saxo s 5, 278. m 5, 278. i 104 *bis*. —, senator i 34. Saxones s 5, 281. i 34 101 103 104 *bis*. v. Saxonica
 Saxonia i 102 *ter* 103 104
 Saxonica, gens i 101. Saxonici, ritus i 104. v. Saxo
 Scaldes (Scaldia) s 4, 34. m 4, 34
 Scaurianus, M. i 132
 Scenob(arbus) Sardus, Bisius i 7
 Scepusium i 99
 Scoti s 4, 44. m 4, 44
 Scythia s 3, 279. Scythae m 3, 279 i 110. v. Scythicus
 Scythia s 4, 40. i 16 61 63 73
 Scythicus, Borysthenes s 2, 191. —, Hebrus s 1, 411. v. Scythia
 Segedinenses v. Zegedinenses
 Segedinum s 5, 198. m 5, 198. v. Zegedinum
 Segnia s 1, 165 166 167. m 1, 165
 Selingus, Andreas, doctor philosophiae et medicinae d 11. s 1, 227
 Senderovia i 108
 Sergi s 3, 281. m 3, 281. v. Sergiaci
 Sergia i 108 *bis*
 Sergiacus, a, um i 108. Sergiaci, coloni s 4, 312. m 4, 312. v. Sergi
 Serranus (C. Atilius Regulus consul) s 2, 109
 Severus Pius imperator i 130
 Sibirium d 11
 Sibylla Cumana s 1, 295. m 1, 295
 Sicambri s 4, 44. m 4, 44
 Sicanii, Cyclopes s 1, 406
 Sicilia m 1, 468
 Sicula, incus s 4, 296. Siculi (incolae Siciliae) v. Triquetri. —, fabri s 1, 452
 Siculia (Transilvania) i 110 134. v. Transilvania, Dacia
 Siculus (Transilvanus) i 110. Siculi (Transilvani) s 5, 276. i 67 134
 Sidonius, murex s 1, 200
 Sigismundus Caesar, imperator Romanorum s 5, 356. m 5, 356. i 109
 Sigismundus rex Poloniae i 73
 Silesia i 72 *bis* 102
 Silesitae i 78
 Silius Italicus d 20
 Silvius, Aeneas v. Aeneas Silvius s. Sylvius
 Sinapinus, Martinus i 82

- Sirius (sidus) s 4, 132
 Sirmium oppidum et promontorium i 108
 Sisyphus s 5, 214. m 5, 214
 Socrates s 3, 117
 Socraticum, symposion d 1
 Soerinium s 4, 315. m 4, 315. i 111
 Sol s 1, 42. 5, 495. m 1, 42. v. Titan
 Solinus i 108
 Solon s 3, 227
 Sophia, Agia (Hagia) i 24
 Sophia, Sancta, muliercula i 25
 Sors s 5, 144
 Sosius Falco, Q. v. Falco, (Q. Sosius)
 Spartanus, canis Molossus s 3, 92.
 Spartani i 22
 Spartianus, (Aelius) i 70
 Statius, Papinius d 20. i 42
 Stator, Iuppiter i 49
 Stauromachia (opus Taurini) d 8 13 20.
 i t 89 133 136. e l
 Stentoreus, clamor s 4, 194. Stentorea,
 vox m 4, 194
 Stephanus S., (I.) primus rex Ungaro-
 rum s 4, 70. m 4, 70. i 104
 Stephanus Bathori v. Bathori Stephanus
 Stephanus Podmantius v. Podmantius,
 Stephanus
 Steropes s 4, 297. m 4, 297
 Stilico i 46 54
 Stirus s 3, 247. Stiri m 3, 247
 Strabo i 12 bis 16 22 32 45 bis 47 54
 59 67 71 108 128
 Strigon fluvius s 2, 12. m 2, 12. i 113
 Strigonia, templa s 1, 178. v. Strigo-
 niensis
 Strigoniensis, arx i 113. —, cardinalis
 (Thomas de Erdeud) d 6. m 1, 80.
 i 3. v. Thomas de Erdeud, Strigonia
 Strigonium m 1, 178. i 113. v. Histro-
 granum, Istrograna
 Strymon s 2, 234. 5, 65. m 5, 65
 Stygius, Orcus s 1, 127. 5, 182. Stygia,
 porta s 1, 21. Stygiae, umbrae s 3, 173
 Styx s 5, 208 252
 Suetonius i 70
 Suevi s 3, 269. m 3, 269. i 12
 Suola, Ioannes i 83
 Sylvius, Aeneas v. Aeneas Silvius s.
 Sylvius
 Symplegades s 5, 493. m 5, 493
 Syracusanus, ager i 33
 Szapolyai, Georgius et Ioannes v. Geo-
 rgius (Sapoli) et Ioannes (Sapoli)
 Szatmári, Georgius, episcopus Quin-
 que Ecclesiensis v. Georgius (Szat-
 mári)
 Tacitus i 26 54 69 75
 Taenarii, recessus s 5, 246
 Tagus s 1, 362. m 1, 362
 Tanais i 62 63
 Tantalus s 1, 69. 5, 213. m 1, 69. 5, 213
 Tarpeia, saxa s 1, 232
 Tartara s 3, 95. 5, 204
 Tartareus, Erebus s 1, 289. Tartareae,
 pices s 5, 255
 Tartarus (populus) s 3, 278. 4, 87. m
 3, 278
 Tartesia m 1, 361
 Tartesiaci, lapilli s 1, 361. v. Tartesiae
 Tartesiae, undae s 5, 431. v. Tartesiaci
 Taurici i 73
 Tauriniana, exordia d 22
 Taurinus Olomucensis, Stephanus d t
 20 28
 Taurus, mons (in Asia minore) i 33
 Taurus, mons (Alpes Carnicae a Tau-
 risciis Norici populis sic nominatae)
 i 75
 Taurus promontorium (in Asia minore)
 i 33
 Tavianus, Iuppiter i 35. v. Iuppiter
 Tellus s 4, 329. m 5, 149. v. Terra
 Temeson s 4, 319 358. 5, 11. m 4, 319
 332. v. Themeson
 Tenedos i 33
 Terentianus, ludio d 25
 Tergestini Carnici, montes i 100
 Terra s 5, 149. —, Mater i 107. v. Tellus
 Tethys s 5, 483. i 46
 Teutones s 1, 186. v. Theutones, Teu-
 tonici, Theutonicus, Germana, Ger-
 manicus, Alemani, Alemannus
 Teutonici i 104. v. Theutonicus, Teu-
 tones, Theutones, Germana, Germa-
 nicus, Alemani, Alemannus
 Thalia s 5, 3
 Thebanus, ophites s 4, 281
 Themeson s 5, 39. i 115. v. Temeson
 Theseus s 1, 369
 Thessalicus, pecten s 2, 65
 Theumesus, Leo s 1, 173
 Theutones (Teutones) i 15. v. Teuto-
 nes, Theutonicus, Teutonicus, Ger-
 mana, Germanicus, Alemani, Ale-
 mannus
 Theutonicus (Teutonicus) s 1, 470. v.
 Teutonicus, Theutones, Teutones, Ger-
 mana, Germanicus, Alemani, Ale-
 mannus
 Thissagetæ (Thyssagetæ) i 116
 Thomas de Erdeud (Bakócz), cardina-
 lis (et archiepiscopus) Strigoniensis
 d 6. s 1, 80 117 129, 200 256. m 1,
 80. i 3
 Thomori (Tomori), Paulus, quaestor
 (postea [a. 1523.] archiepiscopus Co-
 locensis) s 5, 349. m 5, 348. v. To-
 morea, stirps
 Thornaium, stemma s 5, 304. v. Thor-
 nay, Ioannes
 Thornay, Ioannes s 5, 304. m 5, 304

- Thraces s 2, 235. i 22
 Thracia i 22 46. Thraciae i 61. v. Mysia s. Misia s. Moesia
 Threiciae, hiemes s 5, 64
 Thurca s 1, 395. 4, 33. Thurcae s 1, 287. 3, 246. 4, 315. m 4, 38. i 89 90 111 116 *ter.* v. Turcus
 Thuringi v. Turingi
 Thurzigena, domus d 4
 Thurzo, Ioannes, praesul (episcopus) Vratislaviensis d 1
 Thyle (Thule) s 5, 125
 Thyssagetae v. Thissagetae
 Tiberinis, Roma s 1, 136
 Tiberius Caesar i 70
 Tibiscus s 1, 534. 2, 223. 3, 104. m 1, 534. i 8 68 88 100 117 128 137. v. Tissia
 Tigris s 4, 21. m 4, 21
 Timavus i 16 *bis*
 Tissia i 67. v. Tibiscus
 Titan (Sol) s 1, 169. 2, 5. 3, 200. v. Sol.
 Titanes v. Titania proles
 Titanius, ales (phoenix) s 3, 480. Titania, proles (Titanes) s 1, 450
 Titillium i 117
 Titus Caesar i 90
 Tityos s. Tityus s 5, 212 257. m 5, 212
 Tomorea, stirps (Paulus Thomori [Tomori]) s 5, 349. v. Thomori (Tomori), Paulus
 Tomori, Paulus v. Thomori (Tomori), Paulus
 Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa, Colonia Ulpia v. Sarmiz s. Zarmiz (Sarmizegetusa)
 Traianus Dacicus Augustus Caesar, M. Ulpus Nerva s 4, 91 93 308. m 4, 95. i 37 38 *quinquies* 40 41 42 *bis* 48 *bis* 49 90 106 *bis* 107 125 132
 Transilvanensis, civitas (Colosbarium) i 34. —, Dacia i 104. —, ecclesia Albensis (Albae Iuliae) i 129. —, episcopus (Franciscus Wardai) m 5, 1. —, — (Ladislaus Gereb) i 9. Transilvanenses, Alpes i 67. v. Transilvanus, Siculus, Dacus, Dacicus
 Transilvania s 5, 6. i 4 37 67 125. e 4. v. Siculia, Dacia
 Transilvanus, monarcha (Ioannes [Sapoliuss]) s 5, 45. —, wayvoda (Ioannes [Sapoliuss]) i 99. Transilvana, Alba (Alba Iulia) s 5, 408. Transilvani i 20. —, amnes i 117. v. Transilvanensis, Siculus, Dacus, Dacicus
 Transrhenani, populi i 120
 Trebia s 4, 341. m 4, 341
 Trenziensis, comes (Georgius [Sapoliuss]) i 99
 Triquetri (Siculi, [incolae Siculae]), tyranni s 1, 468
 Troas i 33
 Troia s 4, 81 340. m 4, 81 340
 Tullius Cicero v. Cicero, Tullius
 Turcus i 108. v. Thurca
 Turingi (Thuringi) i 102 104
 Tuscae, plagae s 1, 144
 Tuscia m 1, 144
 Typhoeus s 4, 84
 Tyriae, sagittae s 3, 70
 Ubii s 4, 34
 Uladislaus v. Vladislaus
 Ulixes s 5, 185
 Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa, Colonia v. Sarmiz s. Zarmiz (Sarmizegetusa)
 Ulp(ius) Mucianus, M. i 10
 Ulpus Nerva Traianus Dacicus Augustus Caesar, M. v. Traianus Dacicus Augustus Caesar, M. Ulpus Nerva
 Ultradanubina, civitas i 97. v. Quinque Ecclesiae
 Ungaria d t 28. s 1, 173 286 466. 2, 1, 3, 185 304. 4, 5 66. m 1, 173. 3, 230 304. 4, 29. 5, 475. i 28 43 64 68 82 87 90 105 128. v. Pannonia, Paeonia
 Ungarica, chronica i 104 —, ditio s 4, 57. Ungarici, campi s 1, 1. i 117 Ungaricae, orae s 4, 311. v. Ungarus, Hungaricus, Hungarus, Hunni, Panno, Pannonicus, Pannonis, Pannonius, Pannonus
 Ungarus, a, um i 64. Ungarus, orbis s 4, 87. —, sermo i 134. Ungara, arva s 5, 448. —, nobilitas s 4, 55. Ungari m 4, 67. i 88 108 123. v. Ungarica, Hungaricus, Hungarus, Hunni, Panno, Pannonicus, Pannonis, Pannonius, Pannonus
 Utriculi s 1, 137
 Vaciensis, episcopus (Ladislaus Zalcanus) m 1, 241. v. Zalcanus, Ladislaus. —, Ladislaus (Zalcanus, episcopus Vaciensis) s 1, 242. v. Zalcanus, Ladislaus
 Vaha fluvius i 87
 Valachi i 119 v. Vlacci
 Valachia i 70 115 119. v. Vlaccia
 Valentina, Val(eria) i 126
 Val(eria) Valentina i 126
 Varadinum s 5, 345. m 5, 345. i 109
 Varda, castellum i 117
 Varhel (Várhely) i 129. v. Sarmiz s. Zarmiz (Sarmizegetusa)
 Varro polyhistor i 113. e 4
 Veneta, arbor s 1, 152
 Venus s 3, 333 351. v. Cythereis
 Vergilimastiges v. Virgilimastiges
 Vergilius s. Virgilius Maro d 20. s 3, 188. m 4, 407. i 82 91
 Vesperus s 3, 28

- Vesprinna, urbs s 1, 488
 Vesprinniensis, episcopus (Petrus Beryzlo) m 1, 488. v. Beryzlo, Petrus
 Vestales, foci s 1, 537
 Victoria s 5, 269
 Vienna s 3, 251. m 3, 251. i 75 121 *ter*
 Vindelici i 27 56 75
 Virgilimastiges d 21
 Virgilius v. Vergilius
 Virgo (sidus) s 5, 272
 Vistula i 93 122. v. Visula, Istula
 Visula i 122. v. Vistula, Istula
 Vlacci s 5, 282. m 5, 282. i 119 *bis*. v. Valachi
 Vlacchia i 119 *bis*. v. Valachia
 Vlaccus, dux Vlaccorum i 119
 Vladislaus (II.), rex Ungariae s 2, 1. 4, 243. m 1, 322. 2, 1 21. 4, 244. i 82
 Bratislavia i 78. v. Bratislavia
 Bratislaviensis, praesul v. Thurzo, Ioannes
 Vulcania, vincula s 4, 232
 Vulcanus s 4, 191. v. Mulciber
 Wardai s. de Warda s. Warda, Franciscus, episcopus Transilvanensis d 8. s 5, 1. i 117
 Wilharticz v. Wylhartycz
 Wladislaus v. Vladislaus
 Wylhartycz s. Wilharticz, Hadrianus i 83. —, Venceslaus, iurium professus d 1. i 83
 Zachanus, sanguis (Nicolaus Chaky) s 5, 228. v. Chaky, Nicolaus
 Zachus, Nicoleos (Nicolaus) v. Chaky s. Zachus, Nicolaus s. Nicoleos. Zachi (familia Chaky) s 3, 3. v. Chaky Nicolaus
 Zalatna s 4, 94. i 125. v. Salatna
 Zalcanus, Ladislaus, episcopus Vacinensis s 1, 242. m 1, 242
 Zamos i 128. v. Zamosus, Zamosus
 Zamosus s 5, 322. m 5, 322 i 88. v. Zamosus, Zamos
 Zamosus i 127. v. Zamosus, Zamos
 Zarmiz v. Sarmiz s. Zarmiz (Sarmizegetusa)
 Zápolya, Georgius et Ioannes v. Georgius (Sapoliuss) et Ioannes (Sapoliuss)
 Zeclaea, caro s 5, 169
 Zeckell (Székely) (Zeglius s. Zeclius) Georgius i 134. v. Zeglius s. Zeclius, Georgius
 Zegedinenses i 137
 Zegedinum i 137. v. Segedinum
 Zeglius s. Zeclius (Székely; Dóza s. Dózsa), Georgius s 1, 345 478. 2, 82 240. 3, 24 37 63 101 127 136 179 *bis* 193 239. 4, 15 75 161 307 319 325 404. 5, 80 104 182 202 216 232 263. m 1, 345 349 381. 2, 82. 3, 136. 5, 86 123 183 202 216 231 254. i 115 134 *ter* 136. v. Zeckell, Georgius
 Zenobia s 3, 57. m 3, 57
 Zephyri s 1, 426

CORRIGENDA

- p. 54. v. inf. 3. Balabassiorum *pro* Barlabassiorum
 p. 64. v. inf. 20. Transilvaniensis *pro* Transilvanensis
 p. 1. v. sup. 10. gratiozo *pro* gratiozo sese
 p. 2. v. inf. 22. quendam *pro* quaedam
 p. 59. v. sup. 9. Aeneis *pro* aenels
 p. 62. v. sup. 4. Quod *pro* Quld
 p. 66. v. inf. 21. archiducatuos *pro* archiducatus
 p. 70. v. sup. 27. nempe s *pro* nempe e
 p. 77. col. I. v. inf. 26. Aeneis—57 *deleatur*
 p. 79. col. II. v. inf. 7. 84 *pro* bis
 p. 87. col. II. v. sup. 8. Tartesia *pro* Tartesia.
 p. 87. col. II. v. inf. 5. 349 *pro* 348.

BIBLIOTHECA SCRIPTORUM MEDII RECENTISQUE AEVORUM

LADISLAUS JUHÁSZ, SZEGED

SAECULA XII—XIII.

Pengő

[Anonymus] **P. magister** quondam Bele regis Hungarie notarius,
Gesta Hungarorum, ed. L. Juhász. 1932. — — — — — 7·80

SAECULA XIV—XV.

Ravenna, Iohannes de, Epistolarum liber, ed. L. Smith. (Excuditur.)
— Memorandarum rerum liber, ed. L. Smith. (Excuditur.)

SAECULUM XV.

Barius, Nicolaus—**Kostolan**, Georgius Polycarpus de—**Hungarus**,
Simon—**Zagabriensis**, Georgius Augustinus, Reliquiae, ed. L.
Juhász. 1932. — — — — — 2·60

Bonfinis, Antonius de, Rerum Ungaricarum Decades, edd. I. Fögel
—B. Iványi—L. Juhász (in IV tomis).
Tomus I. — Decas I. cum introductione et III reproductionibus
codicum phototypicis. 1936. — — — — — 20·80
Tomus II. — Decas II. 1936. — — — — — 19·50
Tomus III. — Decas III. 1936. — — — — — 19·50
Tomus IV. Pars I. — Decades IV. et dimidia V. 1941. — — — — — 28·—
Tomus IV. Pars II. — Appendix Bonfiniana. Index nominum.
(Excuduntur.)
— (Antonius Bonfinis) Symposion de virginitate et pudicitia coniugali,
ed. St. Apró. 1943. — — — — — 25·—

Callimachus Experiens, Attila. Accedunt opuscula Quintii Aemili-
ani Cimbriaci ad Attilam pertinentia, ed. T. Kardos. 1932. — — — — — 3·—

Corsinus, Amerigus, Compendium in vitam Cosmi Medicis ad Lau-
rentium Medicem, ed. L. Juhász. 1934. — — — — — 3·50

Cortesius, Alexander, De laudibus bellicis Matthiae Corvini Hun-
gariae regis, ed. I. Fögel. 1934. — — — — — 3·50

Martius Narniensis, Galeottus, Carmina, ed. L. Juhász. 1932. — — — — — 3·10
— De egregie, sapienter, iocose dictis ac factis regis Mathiae ad
ducem Iohannem eius filium liber, ed. L. Juhász. 1934. — — — — — 4·60
— Epistolae, ed. L. Juhász. 1930. — — — — — 1·80
— Invectivae in Franciscum Philelphum, ed. L. Juhász. 1932. — — — — — 4·50

Rabensteinensis, Iohannes, Disputacio, ed. B. Ryba. 1942. — — — — — 4·60

Seneca, Thomas, Historia Bononiensis. Qualiter Galeatius Marescot-
tus eques extraxit Hannibalem Bentevolum de carceribus et
reliqua per utrunque gesta. Carmen epicum, ed. I. Fögel. 1932. — — — — — 6·10

SAECULA XV—XVI.

Pengő

- Andronicus** Tragurinus, Matthaeus, Epithalamium in nuptias Vladislai Pannoniarum ac Boemiae regis et Annae Candaliae reginae, ed. L. Juhász. 1933. — — — — — 1:80
- Canter** Frisius, Iacobus, Rosa Rosensis, ed. B. Ryba. 1938. — — — — — 3:10
- Celtis** Protucius, Conradus, Libri odarum quattuor — Liber epodon — Carmen saeculare, ed. F. Pindter. 1937. — — — — — 12:40
- Ludi scaenici (Ludus Dianae — Rhapsodia), ed. F. Pindter. (Excuduntur.)
- Oratio in gymnasio in Ingelstadio publice recitata. Cum carminibus ad orationem pertinentibus, ed. Io. Rupprich. 1932. — — — — — 2:30
- Quattuor libri amorum secundum quattuor latera Germaniae — Germania generalis. Accedunt carmina aliorum ad libros amorum pertinentia, ed. F. Pindter. 1934. — — — — — 11:40
- Fontius**, Bartholomaeus, Carmina, edd. I. Fögel—L. Juhász. 1932. — — — — — 3:50
- Epistolarum libri III, ed. L. Juhász. 1931. — — — — — 7:80
- Hassensteinus** baro a Lobkowicz, Bohuslaus, Epistolae, ed. A. Potuček. (Excuduntur.)
- Scripta moralia — Oratio ad Argentinenses — Memoria Alexandri de Imola, ed. B. Ryba. 1937. — — — — — 4:50
- Naldis** Florentinus, Naldus de, Elegiarum libri III ad Laurentium Medicen, ed. L. Juhász. 1934. — — — — — 9:60
- (Naldus Naldius) Epigrammaton liber, ed. A. Perosa. 1943. — — — — — 8:—
- Strozza**, Titus Vespasianus, Borsias (Fragmenta) — Bucolicon liber, edd. I. Fögel—L. Juhász. 1933. — — — — — 2:60
- Verinus**, Ugolinus, Panegyricon ad Ferdinandum regem et Isabellam reginam Hispaniarum de Saraceniae Baetidos gloriosa expugnatione, edd. I. Fögel—L. Juhász. 1933. — — — — — 3:90
- Warda**, Petrus de, Epistolarum liber, ed. R. Gerézdi. (Apparebit.)

SAECULUM XVI.

- Corvinus**, Elias, Ioannis Hunniadae res bellicae contra Turcas. Carmen epicum, ed. O. Sárkány. 1937. — — — — — 3:10
- Cybeleius** Varasdiensis, Valentinus, Opera (Carmina et Opusculum de laudibus et vituperio vini et aquae), ed. M. Révész. 1939. — — — — — 5:20
- Frankfordinus** Pannonius, Bartholomeus, Opera quae supersunt, ed. A. Vargha. (Excuduntur.)
- Olahus**, Nicolaus, Carmina, edd. I. Fögel—L. Juhász. 1934. — — — — — 5:20
- Hungaria — Athila, edd. C. Eperjessy—L. Juhász. 1938. — — — — — 9:60
- Sirimiensis**, Georgius, Epistola de perdicione regni Hungarorum, edd. L. Erdélyi—L. Juhász. (Excuduntur.)
- Stretzinger**, Thomas, Oratio de divo Leopoldo III. Austriae marchione in universitate Vindobonensi habita, ed. H. Maschek. 1934. — — — — — 1:80
- Taurinus** Olomucensis, Stephanus, Stauromachia, id est Cruciatorum servile bellum (Servilis belli Pannonici libri V), ed. L. Juhász. 1944. — — — — — 8:—
- Thyrnavinus**, Martinus, Ad regni Hungariae proceres, quod in Thurcam bella movere negligunt. Carmen epicum, ed. L. Juhász. (Excuduntur.)
- Wrancius** Sibenicensis Dalmata, Antonius, Expeditionis Solymani in Moldaviam et Transsylvaniam libri duo. De situ Transsylvaniae, Moldaviae et Transalpiniae liber tertius, ed. C. Eperjessy. 1944. — — — — — 10:—

SAECULA XVI—XVII.

- Istvanffy**, Nicolaus, Carmina, ed. I. Holub—L. Juhász. 1935. — — — — — 6:—